

NIEUWSBRIEF • RECHTSPRAAK EUROPA

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:

(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

Inhoud.....	1
Leeswijzer.....	4
Deel I - Rechtspraak.....	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B).....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)	7
Arbitrage	12
Asiel, migratie, Unieburgerschap en Schengen (S – V).....	13
Belastingen.....	18
Belastingen, btw (Fi - S).....	18
Belastingen, douane en tariefindeling	22
Belastingen, vennootschapsbelasting, vrij verkeer van kapitaal ...	23
Beroepskwalificaties	24
Beschermde oorsprongsbenaming	24
Bestuursrecht	25
Brexit.....	26
Civiel.....	27
Consumenten (C)	28
COVID-19	31
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek (S).....	32
Diensten, elektronische communicatiediensten	34
Digitale markt.....	35

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr).

Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Sophie Abelsma, Roel Andrea, Remco den Arend, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Anne-Marie ten Bosch, Maartje Fritsche, Stella van Gennip, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Judith van Riel, Charlotte Roseboom, Caroline Snellenberg, Nynke Veenstra en Bonita van Vliet.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de

Discriminatie	36
Energiemarkt	36
EMU, Bankenunie, financiële markt en diensten.....	38
Erfrecht	41
Euthanasie.....	41
Familieleven en familierecht.....	42
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.....	43
Gewasbeschermingsmiddelen	44
Gezondheid, geneesmiddelen, etikettering en cosmetica (B - C) .	44
Godsdienstvrijheid	46
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen	46
Handel en anti-dumping	47
IE - Intellectuele eigendom	48
Insolventie.....	49
Institutioneel	50
IPR.....	51
Kinderrechten	53
Kwekersrecht.....	54
Landbouw en visserij (B)	54
LHBT-rechten	57
Luchtvaart (C).....	57
Mededinging	59
Medische nalatigheid.....	61
Mensenhandel	61
Milieu, natuur, duurzame energie, broeikasgasemissierechten	61
Ne bis in idem (B – S).....	63
Onderwijs.....	64
Overlevering en uitlevering (S).....	64
Prejudiciële procedure HvJ.....	66
Privacy en persoonsgegevens	67
Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht.....	72
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	72
Recht op leven.....	73
Rechtsstaat en rechterlijke macht	73
Rijbewijs.....	75
Staatsteun.....	76
Strafrecht	80
Terrorisme en witwassen.....	86

Toegang tot documenten.....	86
Vaccinatieplicht.....	86
Verkiezingen en kiesrecht	87
Vervoer en reizen	88
Verzekeringen	88
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid (B – S).....	89
Wraking.....	92
Deel II – Algemeen	93
Cursus en opleiding.....	93
Nieuwsbrieven	94
NL zaken bij het HvJEU.....	95
NL zaken bij het EHRM	110
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM.....	119

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-537/19 – Commissie/Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:319 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Overeenkomst tussen overheidsentiteit en particuliere onderneming - Verhuur van nog te bouwen gebouw

Richtlijn 2004/18/EG. De Commissie verwijt de Republiek Oostenrijk niet-nakoming van richtlijn 2004/18/EG omdat een aan de stad Wenen verbonden overheidsentiteit op 25 mei 2012, zonder de voorschriften van die richtlijn in acht te nemen, met een particuliere onderneming een overeenkomst betreffende een overheidsopdracht voor werken heeft gesloten, die door de ondertekenaars is gekwalificeerd als een huurovereenkomst, voor de oprichting van een kantoorgebouw genaamd „Gate 2” op een terrein van die onderneming. De grond was voorheen eigendom van de stad Wenen en de overheidsentiteit had invloed op het ontwerp van het gebouw. Volgens de Commissie gaat het, hoewel de overeenkomst door de partijen is gesloten als een huurovereenkomst, feitelijk om een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken waarvan de waarde hoger is dan de in richtlijn 2004/18 vastgestelde minimumdrempel.

Oostenrijk verwerpt de stelling van de Commissie, aangezien volgens haar artikel 16, onder a), van richtlijn 2004/18 van toepassing is, welke bepaling overheidsopdrachten betreffende de huur van gebouwen uitsluit van de aanbestedingsprocedures waarin de richtlijn voorziet.

Hof: Het beroep wordt verworpen.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 15 april 2021 – zaak C-927/19 – Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras – Litouwen – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:295 – [conclusie](#)

Toegang tot informatie over aanbesteding – Aanbestedende dienst – Beroep rechter

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn (EU) 2016/943. Richtlijn 89/665/EEG. De zaak gaat over een aanbestedingsprocedure voor een overheidsopdracht voor diensten betreffende de inzameling van gemeentelijk afval en het vervoer daarvan naar de verwerkingsinstallatie van de regionale stortplaats. De opdracht is gegund aan een combinatie van ondernemers. Klager eindigde als tweede en heeft de aanbestedende dienst toegang verzocht tot de informatie van de inschrijving van de groep aan wie de opdracht is gegund, wat is geweigerd. Eiser heeft beroep ingesteld tegen het aanbestedingsbesluit en heeft wederom toegang tot de informatie en correspondentie van de inschrijving van de groep verzocht.

De documenten die in een procedure voor het plaatsen van een overheidsopdracht worden verstrekt aan de aanbestedende dienst kunnen bedrijfsgeheimen en andere vertrouwelijke gegevens bevatten waarvan de openbaarmaking schadelijk zou zijn voor de houders ervan.

Hierbij spelen twee tegengestelde belangen een rol: Enerzijds, die van een inschrijver die, als mededinger naar een overheidsopdracht, niet afziet van de bescherming van vertrouwelijke informatie teneinde te vermijden dat andere inschrijvers op oneerlijke wijze kunnen profiteren van de inspanningen van een andere ondernemer. Anderzijds, die van inschrijvers die bij de uitoefening van hun recht om op te komen tegen besluiten van de aanbestedende dienst, ter onderbouwing van hun beroep toegang wensen te verkrijgen tot informatie die is verstrekt door de winnende inschrijver, die deze informatie als vertrouwelijk beschouwt. Dit belangenconflict ligt ten grondslag aan deze prejudiciële verwijzing,

De vragen gaan o.a. over de verplichting van de aanbestedende dienst om informatie te verstrekken en de bevoegdheid van de rechter om de vertrouwelijke informatie waarover hij beschikt openbaar te maken en om, in voorkomend geval, ambtshalve de rechtmatigheid van de gunning te onderzoeken.

A-G: De artikelen 21, 50 en 55 van richtlijn 2014/24/EU vereisen niet noodzakelijkerwijs dat de aanbestedende dienst een deelnemer aan de procedure voor het plaatsen van een overheidsopdracht die bij hem opkomt tegen de beoordeling van de inschrijvingen, alle gegevens van de inschrijving van de geselecteerde inschrijver verstrekt.

Wanneer de aanbestedende dienst uitspraak doet op het beroep tegen het besluit houdende beoordeling van de inschrijvingen, moet hij zijn antwoord motiveren door zijn beslissing met redenen te omkleden, zodat deze beslissing op doeltreffende wijze kan worden aangevochten bij een beroepsinstantie. De motiveringsplicht brengt op zichzelf niet mee dat de aanbestedende dienst de aan hem toevertrouwde vertrouwelijke informatie openbaar moet maken wanneer hij een dergelijke openbaarmaking ongepast acht.

De artikelen 1 en 2 van richtlijn 89/665/EEG staan niet in de weg aan:

– dat afzonderlijk bij de rechter wordt opgekomen tegen het besluit van de aanbestedende dienst om de vertrouwelijke informatie die in de inschrijving van een deelnemer aan de aanbestedingsprocedure is verstrekt, niet openbaar te maken;

– dat de nationale regeling de betrokkene de verplichting oplegt om eerst beroep bij de aanbestedende dienst in te stellen tegen het besluit van laatstgenoemde tot afwijzing van het verzoek om toegang tot de vertrouwelijke informatie;

– dat de betrokkene bij de rechter uitsluitend opkomt tegen de weigering om hem de gevraagde informatie te verstrekken.

Uit de artikelen 1 en 2 van richtlijn 89/665 volgt dat de instantie die bevoegd is om de besluiten van de aanbestedende dienst te toetsen:

– de bevoegdheid moet hebben om de besluiten van de aanbestedende dienst inzake de openbaarmaking van de aan deze dienst ter beschikking gestelde vertrouwelijke informatie te vernietigen en om, in voorkomend geval, te gelasten dat die informatie aan de verzoeker wordt verstrekt;

– ingeval het nationale recht dit toestaat, de rechtmatigheid van de handelingen van de aanbestedende dienst ambtshalve kan beoordelen, rekening houdend met de vertrouwelijke informatie die haar ter beschikking is gesteld.

GERECHT EU – ARREST – 21 april 2021 – zaak T-525/19 – Interling e.a./Commissie – ECLI:EU:T:2021:202 – [arrest](#)

Afwijzing van de inschrijving – In replek ingediend verzoek tot nietigverklaring – Nieuwe conclusies – Kennelijke niet-ontvankelijkheid – Wijziging van de selectiecriteria in de loop van de procedure – Gelijke behandeling

Besluit Ares(2019)4979920. Het betreft een verzoek krachtens artikel 263 VWEU tot nietigverklaring van ten eerste besluit Ares(2019)4979920 van de Commissie van 30 juli 2019 tot afwijzing van de inschrijving van verzoeksters voor de niet-openbare aanbestedingsprocedure betreffende de aanbesteding EuropeAid/140043/DH/WKS/XK, en van ten tweede het besluit van 18 oktober 2019 betreffende de gunning van deze opdracht.

Gerecht: Besluit Ares(2019)4979920 van de Europese Commissie van 30 juli 2019 tot afwijzing van de inschrijving van Interling Sh.p.k, Steinmüller Engineering GmbH, (...) voor de niet-openbare aanbestedingsprocedure betreffende de aanbesteding EuropeAid/140043/DH/WKS/XK wordt nietig verklaard. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – 22 december 2020 - C-54/21 – 22 ANTEA POLSKA

Bescherming van bedrijfsgeheimen - Vaststelling niet-prijsgebonden criteria voor beoordeling

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn (EU) 2016/943. Richtlijn 2007/66/EG. Het betreft een openbare procedure die in het Publicatieblad is gepubliceerd. In de procedure zijn inschrijvingen ingediend door verschillende ondernemers. De inschrijvingen zijn beoordeeld aan de hand van de gunningscriteria. De inschrijvingen hebben scores gekregen, waarbij verzoekers in totaal 62 punten hebben gekregen. De voordeligste inschrijving (CDM) behaalde 74,61 punten. Verzoekers hebben beroep ingesteld en daarbij verzocht om nietigverklaring van de selectie van de inschrijving van CDM, alsmede om een hernieuwd onderzoek en een hernieuwde beoordeling van de inschrijvingen onder openbaarmaking en terbeschikkingstelling van de documenten en gegevens. De eerste groep prejudiciële vragen heeft betrekking op de bescherming van bedrijfsgeheimen door de ondernemers. De laatste jaren zijn zowel in richtlijn 2014/24/EU als in richtlijn 2016/943 regelingen opgedoken die tot een steeds grotere onzekerheid voor aanbestedende diensten en rechtsprekende organen kunnen leiden, aangezien ondernemers uit hoofde daarvan de daadwerkelijke mogelijkheid krijgen om informatie in een aanbestedingsprocedure te beschermen. Deze twijfels berusten hoofdzakelijk op de in deze richtlijnen gehanteerde bewoordingen. De tweede groep vragen heeft betrekking op de vaststelling door de aanbestedende dienst van niet-prijsgebonden criteria voor de beoordeling van de inschrijvingen alsmede van de specifieke wijze van beoordeling daarvan. De wijze van beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van deze criteria heeft misschien geen twijfels doen rijzen in de fase waarin ondernemers de beschrijving daarvan konden raadplegen in het bestek, maar het is mogelijk dat er tekortkomingen aan het licht zijn gekomen zodra de aanbestedende dienst de inschrijvingen daadwerkelijk aan de hand van deze criteria is beginnen te beoordelen. In dit verband merkt de verwijzende rechter o.a. op dat de criteria niet berusten op gemakkelijk vergelijkbare en objectieve gegevens die mathematisch of fysisch meetbaar zijn.

BLOGS

The tug o' war for subcontracting in public procurement ([EU law analysis](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)

EHRM – ARREST – 22 april 2021 – Zustovic t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [27903/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0422JUD002790315](#)

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht](#)

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-511/19 – Olympiako Athlitiko Kentro Athinon – Griekenland – [ECLI:EU:C:2021:274](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Werknemers in publieke sector - Gelijke behandeling in arbeid en beroep - Ouderdomspensioen – Arbeidsreserve – Werkgelegenheidsbeleid legitieme doelstelling?

Richtlijn 2000/78/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen een werknemer en zijn werkgever in de publieke sector over het feit dat de werknemer overeenkomstig het toepasselijke nationale recht voorafgaand aan zijn pensionering in de arbeidsreserve is geplaatst.

De arbeidsreserveregeling maakt deel uit van een geheel aan maatregelen die door Griekenland zijn genomen om de publieke sector te reorganiseren en de overheidsuitgaven te beperken in het kader van de economische en financiële crisis die deze lidstaat het hoofd heeft moeten bieden. De onderhavige zaak stelt het Hof met name in de gelegenheid de werkingsfeer van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2000/78 in een dergelijke context te verduidelijken.

Hof: Artikel 2 en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet in de weg staan aan een nationale regeling op grond waarvan werknemers in de publieke sector die in een bepaald tijdvak voldoen aan de voorwaarden om een volledig ouderdomspensioen te ontvangen, in een arbeidsreserve worden geplaatst totdat hun arbeidsovereenkomst wordt beëindigd, hetgeen leidt tot een vermindering van hun bezoldiging, het einde van hun eventuele loopbaanontwikkeling en een vermindering, of zelfs de afschaffing, van de ontslagvergoeding waarop zij bij de beëindiging van hun arbeidsverhouding aanspraak hadden kunnen maken, wanneer met deze regeling een legitieme doelstelling van werkgelegenheidsbeleid wordt nagestreefd en de middelen om deze doelstelling te realiseren passend en noodzakelijk zijn.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 15 april 2021 – zaak C-233/20 – job-medium – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:304 – [conclusie](#)

Arbeidstijd – Financiële vergoeding voor niet opgenomen vakantiedagen bij beëindiging dienstverband door werknemer?

Richtlijn 2003/88/EG. Het verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen W.D. en zijn voormalige werkgever. Het geschil betreft het verzoek van W.D. om een financiële vergoeding voor de jaarlijkse vakantie die hij niet had opgenomen vóór de beëindiging van zijn dienstverband, met als bijzondere omstandigheid dat deze beëindiging het gevolg was van een besluit van de werknemer om de overeenkomst voortijdig en zonder inachtneming van de geldende opzeggingstermijn te beëindigen.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Artikel 7 van richtlijn 2003/88/EG en artikel 31, lid 2, EU Handvest verzetten zich tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan voor het lopende (laatste) dienstjaar geen financiële vergoeding voor niet-opgenomen vakantiedagen verschuldigd is wanneer de werknemer zonder gewichtige reden voortijdig en eenzijdig het dienstverband beëindigt.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 april 2021 – gevoegde zaken C-152/20 en C-218/20 – SC Gruber Logistics en Sindicatul Lucrătorilor din Transporturi – Roemenië – ECLI:EU:C:2021:323 – [conclusie](#)

Toepasselijk recht – Arbeidsovereenkomst - Rechtskeuzebeding

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 22 april 2021 – zaak C-636/19 – CAK – Nederland – Centrale Raad van Beroep - ECLI:EU:C:2021:325 – [conclusie](#)

Grensoverschrijdende gezondheidszorg

Verordening (EG) nr. 883/2004. Richtlijn 2011/24/EU. Artikel 56 VWEU. De Centrale raad van beroep stelt het Hof vragen over de notie van geplande en ongeplande medische behandeling in het buitenland, in een situatie van verblijf van een Nederlander in het buitenland (België), waar de medische behandeling in een derde land (Duitsland) plaatsvindt.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Artikel 7, lid 1, en artikel 3, onder b), i), van richtlijn 2011/24/EU, gelezen in onderlinge samenhang en in samenhang met artikel 1, onder c), en artikel 2 van verordening (EG) nr. 883/2004, moeten aldus worden uitgelegd dat personen die krachtens de wetgeving van een lidstaat een pensioen ontvangen en krachtens artikel 24 van de verordening recht hebben op door de woonstaat voor rekening van eerstgenoemde lidstaat verleende verstrekkingen, zonder dat zij over een wettelijke ziektekostenverzekering in die lidstaat beschikken, zich als ‚verzekerden‘ in de zin van voornoemde bepalingen kunnen

beroepen op de richtlijn voor een vergoeding van de kosten van grensoverschrijdende gezondheidszorg die zij hebben ontvangen in een derde lidstaat.

Artikel 56 VWEU verzet zich tegen een nationale regeling die de terugbetaling door het bevoegde orgaan van de kosten voor in een andere lidstaat verleende ziekenhuiszorg of intensieve extramurale zorg automatisch uitsluit indien geen voorafgaande toestemming is verkregen, zelfs in specifieke situaties waarin de verzekerde wegens zijn gezondheidstoestand of omdat hij dringend in een ziekenhuis moest worden opgenomen, geen toestemming heeft kunnen vragen of het antwoord van het bevoegde orgaan niet heeft kunnen afwachten, ook al zijn de voorwaarden voor vergoeding voor het overige vervuld.

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 22 april 2021 – zaak C-824/19 – Komisia za zashtita ot diskriminatsia – Bulgarije – ECLI:EU:C:2021:324 – [conclusie](#)

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Personen met een handicap - Functie van jurylid in strafzaak

Richtlijn 2000/78/EG. Artikel 47 EU Handvest. Artikel 13 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. De onderhavige zaak houdt verband met discriminatie op grond van handicap in een werksituatie. Concreet gaat het om de activiteit van jurylid in een strafproces, die in casu bezoldigd en dus beroepsmatig wordt uitgeoefend door een blinde persoon. In het kader van deze zaak dient het Hof een evenwicht te vinden tussen enerzijds de verplichting van de lidstaat-werkgever om passende maatregelen te nemen met het oog op integratie van personen met een handicap in het arbeidsproces, in casu om de bezoldigde activiteit van jurylid in strafzaken uit te oefenen, en anderzijds nationale strafprocedureregels waarmee wordt beoogd een eerlijk proces te waarborgen.

A-G: Artikel 2, leden 1 en 2, artikel 4, lid 1, en artikel 5 van richtlijn 2000/78/EG, gelezen in samenhang met artikel 5, lid 2, van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, dat namens de Europese Gemeenschap is goedgekeurd bij besluit 2010/48/EG dienen aldus te worden uitgelegd dat de lidstaten passende maatregelen moeten nemen om blinde personen in het arbeidsproces te integreren, onder meer teneinde hen zoveel mogelijk in staat te stellen de bezoldigde activiteit van jurylid in strafzaken uit te oefenen.

Bij gebreke van nationale strafprocedureregels inzake de minimale lichamelijke gesteldheid of de algemene fysieke gezondheid van professionele juryleden verzetten artikel 2, leden 1 en 2, artikel 4, lid 1, en artikel 5 van richtlijn 2000/78, gelezen in samenhang met artikel 5, lid 2, van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, zich ertegen dat een blinde persoon die voldoet aan de nationaalrechtelijke criteria om als bezoldigd jurylid op te treden in strafzaken en die als jurylid bij een rechterlijke instantie is aanvaard, volledig van deelname aan die zaken wordt uitgesloten op basis van de veronderstelling dat hij vanwege zijn handicap niet in staat is die taken uit te voeren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 7 juli 2020 - [C-727/20 St. Vincenz-Krankenhaus](#)

Arbeidstijd – Recht op vakantie

Richtlijn 2003/88/EG. Verzoekster is sinds haar ziekte in 2017 ononderbroken arbeidsongeschikt. Zij heeft niet al haar wettelijke vakantie over 2017 opgenomen. Haar werkgever (verweerster in deze) had haar niet uitgenodigd haar vakantie op te nemen en haar evenmin erop gewezen dat niet-aangevraagde vakantie na afloop van het kalenderjaar of de overdrachtsperiode kan vervallen. Verzoekster vordert dat voor recht wordt verklaard dat zij nog recht heeft op de resterende 14 vakantiedagen. Verweerster meent daarentegen dat het recht op vakantie over 2017 uiterlijk sinds 31 maart 2019 is vervallen.

Ter beslechting van het geding dient het Hof te verduidelijken of het Unierecht in geval van een ononderbroken voortdurende arbeidsongeschiktheid ook dan toestaat dat het recht op vakantie 15 maanden na afloop van het vakantiejaar of in voorkomend geval een langere termijn vervalt wanneer de werkgever is tekortgeschoten in zijn verplichting de werknemer uit te nodigen zijn

vakantie op te nemen en hem te wijzen op het mogelijke verval van zijn recht op vakantie, terwijl de werknemer de vakantie in het vakantiejaar tot het intreden van de arbeidsongeschiktheid ten minste nog gedeeltelijk had kunnen opnemen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Tsjechië – 11 februari 2021 - [C-101/21](#) – H.J.

Insolventie – Loonaanspraken directeur - Rechten werknemer

Richtlijn 2008/94/EG. Verzoeker is voorzitter van de raad van bestuur en werknemer van de vennootschap AA. In september 2017 is hij gekozen tot voorzitter van de raad van bestuur van AA. Verzoeker heeft met de vennootschap een overeenkomst inzake de uitoefening van deze functie gesloten, maar krachtens deze overeenkomst geen loonaanspraken doen gelden. Kort daarna heeft verzoeker met AA tevens een aanhangsel bij de (oorspronkelijke) arbeidsovereenkomst gesloten op grond waarvan hij als werknemer wel recht had op een loon. Bij deze aanvullende overeenkomst is het type van de door hem verrichte werkzaamheden met ingang van oktober 2017 gewijzigd in “directeur van de vennootschap”. De door verzoeker verrichte werkzaamheden zijn in de arbeidsovereenkomst niet nader omschreven. In 2018 is AA insolvent geworden. Verzoeker vordert nu honorering van zijn loonaanspraken.

Voorname vordering van verzoeker is afgewezen, omdat hij onder Tsjechisch recht niet is aan te merken als een werknemer die dergelijke aanspraken heeft bij insolventie. Tegen deze achtergrond vraagt de verwijzende rechter zich af of nationale rechtspraak op grond waarvan een lid van het statutaire orgaan van een naamloze vennootschap dat tegelijkertijd bij diezelfde vennootschap als directeur in dienst is niet kan worden aangemerkt als werknemer, niet in strijd is met richtlijn 2008/94. Kort gezegd wenst de verwijzende rechter te vernemen of een dergelijke cumulatie van de functie van lid van een statutair orgaan en die van directeur volstaat om personen die aanspraak maken op de honorering van loonaanspraken uit te sluiten van de beschermingsregeling van de genoemde richtlijn.

RECHTSPRAAK NL - Centrale Raad van Beroep - 22 april 2021 - [ECLI:NL:CRVB:2021:951](#)

A1-verklaring Rijnvarenden

Verordening (EEG) nr. 1408/71 (Vo 1408/71), Verordening (EEG) 574/72. Voorlopige vaststelling van rechtswege definitief geworden; omvang rechterlijke toetsing. Verzekeringsplicht van in Nederland wonende Rijnvarenden die op de loonlijst staan van een in Liechtenstein gevestigd bedrijf en werken op een binnenvaartschip van een in Nederland gevestigde eigenaar en exploitant. Bewijslastverdeling en bewijswaardering. Laat ingebrachte stukken; goede procesorde. Beroep op rapport Ongekend Onrecht; evenredigheidsbeginsel en materiële zorgvuldigheidsbeginsel. Zie eerder [ECLI:NL:CRVB:2020:2609](#).

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad - 7 april 2021 - [ECLI:NL:PHR:2021:351](#)

Rijnvarende

Rijnvarende in dienst van Luxemburgs uitzendbureau werkt voor Nederlandse scheepsexploitant en is sociaal verzekerd in Nederland, maar werkgever heeft in Luxemburg premies betaald; Svb weigert uitzonderingsprocedure ex art. 13 Rijnvarendenverdrag met Luxemburg; appellabele beschikking? Zo ja: gaat de Hoge Raad over zo'n weigering, gegeven de beperkte cassatiecontrole (art. 6 jo. 53 AOW)?

Feiten: De belanghebbende werkte in 2007 aan boord van een Rijnvaartschip van een Nederlandse exploitant, maar stond op de loonlijst van een Luxemburgse vennootschap, die – naar thans blijkt ten onrechte – in Luxemburg premies voor hem heeft afgedragen voor een aantal sociale verzekeringen. De belanghebbende was in Nederland verplicht verzekerd. Hij heeft de Sociale verzekeringsbank (Svb) verzocht om, zo nodig via de overlegprocedure ex art. 13 Rijnvarendenverdrag (RVV) te bewerkstelligen dat hij over 2007 alleen in Luxemburg verzekerd

zou zijn. De Svb heeft dat verzoek afgewezen. Het daartegen gerichte bezwaar is ongegrond verklaard.

Geschil: Naast diverse andere middelen, waarop de conclusie niet ingaat: zijn belanghebbendes verzoeken om overleg met Luxemburg terecht afgewezen?

De belanghebbende stelt zes cassatiemiddelen voor. A-G Wattel gaat alleen in op de klachten over de afwijzing van belanghebbendes verzoek om een uitzonderingsprocedure met ex art. 13 RVV met Luxemburg voor zijn sociale-verzekeringsplicht. Voor de overige klachten verwijst hij naar de acht conclusies met gemeenschappelijke bijlage van 7 mei 2020 voor de acht arresten van de Hoge Raad van 10 juli 2020 (HR BNB 2020/142 enz.).

NOOT – bij HvJ 11 februari 2021, [Gevoegde zaken C-407/19 en C-471/19 Katoen Natie Bulk Terminals e.a.](#)

M.A.N. Schadewijk, Vrij verkeer van werknemers en vrijheid van vestiging, Havenarbeid alleen voor erkende havenarbeiders, Noodzakelijk voor veiligheid? in: [JAR 2021/88](#)

NOOT- bij HvJ 25 februari 2021, [zaak C-804/19 B.U.](#)

E.J.A. Fransen, Grensoverschrijdende arbeid, Bevoegde rechter, Niet feitelijk gewerkt, Plaats van of van waaruit arbeid wordt verricht, Exploitatie van filiaal of vestiging in andere lidstaat in: [JAR 2021/89](#)

REGELGEVING EU

- BNC Fiche: Richtlijn beloningstransparantie en handhavingsmechanismen voor gelijke beloning mannen en vrouwen ([Kamerstukken 22112, nr. 3086](#))
- BNC Fiche: Mededeling Actieplan Sociale Pijler ([Kamerstuk 22112, nr. 3085](#))

LITERATUUR

J. van Drongelen, Het Nederlandse ontslagrecht wel of niet in overeenstemming met het Europese recht. That's the question, in: [ODG 2021/33](#)

COVID-19

- Migrant Workers' Safety Concerns Should be a Pandemic Priority ([Verfassungsblog](#))

EHRM factsheets

- [Trade union rights](#)
- [Work-related rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Arbitrage

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 22 april 2021 – zaak C-109/20 – PL Holdings – Zweden – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:321 – [conclusie](#)

Arbitrageovereenkomsten tussen lidstaten en investeerders

Artikelen 267 en 344 VWEU. Investeringsovereenkomst van 1987 tussen Polen, Luxemburg en België. In het arrest Achmea heeft het Hof geoordeeld dat arbitragebedingen ten gunste van investeerders in investeringsovereenkomsten tussen lidstaten onverenigbaar zijn met de artikelen 267 en 344 VWEU en derhalve niet mogen worden toegepast. Wat zijn de gevolgen evenwel wanneer een lidstaat zich vóór de uitspraak van het arbitrale vonnis niet op de ongeldigheid van het arbitragebeding beroept? Een Zweedse rechterlijke instantie heeft hieruit in het kader van het onderzoek van de geldigheid van het arbitrale vonnis afgeleid dat de betrokken lidstaat door te verschijnen in de arbitrageprocedure ad hoc een arbitrageovereenkomst voor het betrokken geschil had gesloten. De verwijzende rechter vraagt zich evenwel af of deze benadering verenigbaar is met voornoemd arrest en wendt zich daarom tot het Hof.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Individuele arbitrageovereenkomsten tussen lidstaten en investeerders uit andere lidstaten over de toepassing van het Unierecht door overheden zijn slechts verenigbaar met de verplichting tot loyale samenwerking als bedoeld in artikel 4, lid 3, VWEU, alsmede met de autonomie van het Unierecht overeenkomstig de artikelen 267 en 344 VWEU indien de rechterlijke instanties van de lidstaten het arbitrale vonnis volledig op de verenigbaarheid ervan met het Unierecht kunnen toetsen, indien nodig na een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU. Dergelijke arbitrageovereenkomsten moeten bovendien verenigbaar zijn met het in artikel 20 EU Handvest neergelegde beginsel van gelijke behandeling.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 april 2021 – gevoegde zaken C-152/20 en C-218/20 – SC Gruber Logistics en Sindicatul Lucrătorilor din Transporturi – Roemenië – ECLI:EU:C:2021:323 – [conclusie](#)

Toepasselijk recht – Arbeidsovereenkomst - Rechtskeuzebeding

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 1 maart 2021 (ECER 19.04.2021) – [zaak C-155/21 – Athena Investments e.a.](#)

Arbitrageregeling – Energiehandvest – Geschilbeslechting – Investerings hernieuwbare energie – Investeerders uit andere lidstaat

Samenvatting onder: [Energiemarkt](#)

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad – 23 april 2021 - [ECLI:NL:PHR:2021:425](#)

Arbitrage - Internationaal Publiekrecht - Vordering tot vernietiging arbitraal vonnis (Yukos Awards) - Verdrag inzake het Energiehandvest

Bedrog als vernietigingsgrond exclusief in herroepingsprocedure op voet art. 1068 (oud) Rv?; positie secretaris Scheidsgerecht; schending opdracht (art. 1065 lid 1, onder c, (oud) Rv); motivering arbitrale beslissingen (art. 1065, lid 1, onder d, (oud) Rv). Verdrag inzake het Energiehandvest (European Energy Charter, ECT); voorlopige toepassing ECT (art. 45 ECT); uitlegmaatstaf art. 31-33 Weens Verdragenverdrag; statenpraktijk; begrippen 'investering' en 'investeerder' in zin art. 1 leden 6 en 7 ECT; vereiste van legaliteit van investeringen?; dwingende verplichting raadpleging belastingautoriteiten in zin art. 21 ECT?; motiveringsklachten.

OVERIG

- International Commercial Arbitration in the European Union – Brussels I, Brexit and Beyond ([conflict of laws](#))
- The continuing enigma that is the Brussels Ia arbitration exception. The Paris CFI on liability claims against arbitrators. ([GAVL](#))

*“Update 29 April 2021 prof Peters and Meester Bakker argued differently [here](#), in 2020 (in Dutch), in summary and with strong arguments (as well as in contrast with the French Court) pointing to the *locus arbitri*, the curial seat as agreed between the parties, as the natural home for any subsequent disputes involving liability of the arbitrators. (..”*

Asiel, migratie, Unieburgerschap en Schengen (S – V)

EHRM – ARREST – 15 april 2021 – K.I. t Frankrijk - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) – [46595/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0323DEC004659519](#)

Veroordeling terroristisch misdrijf – Intrekking asielstatus - Beoordeling risico uitzetting

Artikel 3 EVRM. De zaak betreft een Russisch onderdaan van Tsjetsjeense afkomst die in Frankrijk als minderjarige een vluchtelingenstatus heeft gekregen. Na een veroordeling voor een terroristisch misdrijf en op de grond dat zijn aanwezigheid in Frankrijk een serieuze bedreiging vormde voor de Franse samenleving, werd zijn vluchtelingenstatus ingetrokken en zijn uitzetting naar Rusland bevolen. De klager stelt dat zijn uitzetting hem zal blootstellen aan een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM.

In de beoordeling of er bij uitzetting een reëel risico is op schending van artikel 3 EVRM moeten de nationale autoriteiten rekening houden met de omstandigheid dat de betrokkene eerder een vluchtelingenstatus had. Het Hof overweegt dat de Franse autoriteiten, bij de uitvaardiging van het besluit om hem uit te zetten naar Rusland en vervolgens bij de rechterlijke toetsing daarvan, geen rekening hebben gehouden met zijn eerdere vluchtelingenstatus. Het Hof overweegt verder dat de Franse autoriteiten niet de risico's hebben beoordeeld die de klager zou lopen als het uitzettingsbevel ten uitvoer zou worden gelegd. Het Hof concludeert dat sprake is van een schending van (de procedurele kant van) artikel 3 EVRM indien de klager naar Rusland zou worden uitgezet zonder enige voorafgaande beoordeling door de Franse autoriteiten van het feitelijke en actuele risico dat de klager beweert te lopen bij zijn gedwongen uitzetting.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 23 maart 2021 – M.T. t. Nederland – [persbericht](#) – [beslissing \(niveau 2\)](#) - [46595/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0323DEC004659519](#)

Dublinverordening – Overdracht aan andere lidstaat - Artikel 3 EVRM.

Artikel 3 EVRM. Klager, een Eritrese onderdaan, is samen met haar twee minderjarige dochters in 2018 naar Nederland gekomen. Haar asielaanvraag is door de Nederlandse autoriteiten niet-ontvankelijk verklaard omdat de Italiaanse autoriteiten op grond van de Dublin III-verordening verantwoordelijk zijn voor de beoordeling van het verzoek.

Klager klaagt dat het overdragen van haar asielverzoek aan de Italiaanse autoriteiten op grond van de Dublin III-verordening, zonder individuele garanties van de Italiaanse autoriteiten voor toereikende opvangvoorzieningen en toegang tot medisch zorg, in strijd is met artikel 3 EVRM.

Het Hof concludeert – onder verwijzing naar de recente wetwijziging in Italië – dat het verzoek dat sprake is van schending van artikel 3 EVRM, niet-ontvankelijk is. Het Hof overweegt daartoe in het bijzonder dat – zoals bevestigd door de Italiaanse autoriteiten – klager door de nieuwe wet in Italië als 'kwetsbaar' wordt aangemerkt en zij voorrang krijgt als alleenstaande moeder met twee minderjarige kinderen. Daarnaast zijn, zelfs als klager en haar kinderen tijdelijk worden ondergebracht in een zogeheten eerstelijnsfaciliteit, de faciliteiten daar door de nieuwe wetgeving voldoende is omdat de effectieve toegang tot essentiële diensten daarmee gegarandeerd is.

Voorts is er geen reden om aan te nemen dat de Nederlandse autoriteiten de Italiaanse autoriteiten niet zouden informeren over de situatie en medische behoeften van klaagster en haar kinderen alsmede over de geplande aankomstdatum in Italië.

Gelet op het voorgaande komt het hof tot de conclusie dat klaagster niet heeft aangetoond dat zij, als ze met haar kinderen naar Italië zou worden overgedragen, vanuit materieel, fysiek of psychologisch oogpunt bekeken, heeft te vrezen voor een voldoende reëel en dreigend risico op een onmenselijk behandeling. Geen schending artikel 3 EVRM. Het Hof heeft wel de *interim measure* in deze zaak verlengd.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 31 maart 2021 – Aboubaker t. Nederland - [46534/14](#) – subject matter of the case

Vreemdelingenbewaring - Effective remedy - Due diligence

Artikel 3 EVRM. Artikel 5 EVRM. Klager klaagt dat de vreemdelingenbewaring die van 5 maart 2013 tot 17 januari 2014 heeft geduurd, ongerechtvaardigd was omdat er geen perspectief was op de daadwerkelijke uitzetting. Meerdere pogingen tot uitzetting zijn mislukt. Voorts is hij van mening dat het feit dat de rechtbank na zoveel detentieperioden de detentie nog steeds als rechtmatig beoordeelt aantoonde dat er geen effectief rechtsmiddel is geweest.

Het Hof legt de volgende vragen voor aan partijen:

1. Was de bewaring in de periode van 5 maart 2013 tot 17 januari 2014 in overeenstemming met artikel 5 EVRM? Is bij de uitzettingsprocedure voldaan aan de *due diligence* plicht (zie Feilazoo t. Malta, no. [6865/19](#), §§ 106–108, 11 March 2021), waarbij rekening is gehouden met de voorafgaande perioden van bewaring (zie J.N. t. het VK, [37289/12](#), § 105, 19 May 2016)? Heeft het bestaan van deze voorafgaande perioden van bewaring gevolgen voor de *due diligence* plicht van de nationale autoriteiten?
2. Was er een realistisch vooruitzicht op uitzetting tijdens de detentieperiode? Met andere woorden, waren de pogingen tot uitzetting niet “gedoemd te mislukken”? (zie Tabassum t. het VK (dec.), no. [2134/10](#), § 22, 24 januari 2012)? Of was de uitzetting nagenoeg onmogelijk geworden? (zie Abdi t. het VK, no. [27770/08](#), § 74, 9 April 2013)? Welke concrete stappen zijn ondernomen om de uitzetting van klager te bewerkstelligen en wat heeft dat opgeleverd?
3. Beschikte klager over een voldoende effectief rechtsmiddel voor zijn klacht op grond van artikel 5 EVRM?

EHRM - GECOMMUNICEERDE ZAAK – 31 maart 2021 – Mude en Mohamed Hussein t. Nederland - [47878/20](#) – subject matter of the case

Gezinshereniging

Artikel 8 EVRM. Aan klaagster is asiel verleend in Nederland. Een verblijfsvergunning op basis van gezinshereniging is verleend aan twee zoons van klaagster. Voor haar jongste zoon (toen 20 jaar oud) heeft zij ook een verzoek om gezinshereniging ingediend. Dit is afgewezen omdat de Nederlandse autoriteiten twijfelden over het bestaan van family life tussen de moeder en haar jongste zoon. Voordat hij bij zijn moeder ging wonen is haar zoon in het huwelijk getreden met een vrouw in Kenya en heeft gedurende vijf maanden in Kenia gewoond. Dat religieuze huwelijk zou niet rechtsgeldig zijn geweest onder Keniaans recht aangezien beide partijen op dat moment minderjarig waren. Het huwelijk heeft vijf maanden stand gehouden. Ze hebben nooit samengewoond en hebben geen contact meer.

De afwijzing van het verzoek om gezinshereniging vormt volgens klagers een schending van het recht op family life.

Het Hof legt de volgende vragen voor aan partijen:

1. Is er sprake van family life tussen klagers (moeder en zoon)? Kan verondersteld worden dat er geen sprake meer was van familylife omdat de zoon zijn eigen familie was gestart (zie Azerkane t. Nederland, no. [3138/16](#), § 64, 2 June 2020)?
2. Als er sprake is van family life tussen klagers, legt artikel 8 EVRM dan een positieve plicht op aan de Nederlandse autoriteiten om klagers dat recht op family life te laten uitoefenen op Nederlands grondgebied?
3. Heeft een vreemdeling in Nederland recht op een verblijfsvergunning vanwege gezinshereniging met haar echtgenoot met wie zij een religieus, en volgens het land van herkomst onrechtmatig, huwelijk heeft gesloten? Als dat niet het geval is, is het dan gerechtvaardigd dat rekening wordt gehouden met een dergelijk huwelijk?

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-194/19 – Belgische Staat – België – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:270 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Dublinverordening – Rekening houden met feit dat dateert van na de overnamebeslissing?

Verordening (EU) nr. 604/2013. Artikel 47 EU Handvest. De Palestijnse H.A. vraagt asiel in België. Hij is echter de EU binnengekomen via Spanje. België vraagt op grond van de Dublinverordening aan Spanje om de betrokkene over te nemen en zijn dossier te behandelen. Spanje stemt toe. H.A. verzet zich echter tegen de overname door Spanje, en voert daarbij aan dat zijn broer ondertussen ook asiel heeft aangevraagd in België. De Raad van State vraagt het Hof van Justitie of hij rekening mag houden met dit feit, dat dateert van na de overnamebeslissing.

Het Hof oordeelt dat een asielzoeker omstandigheden moet kunnen aanvoeren die dateren van na de vaststelling van het overdrachtsbesluit waartegen hij opkomt. Het staat aan elke lidstaat om de procedureregels vast te stellen voor de uitoefening van rechtsmiddelen die een effectieve rechterlijke bescherming moeten waarborgen.

Hof: Artikel 27, lid 1, van verordening (EU) nr. 604/2013, gelezen in het licht van overweging 19 van deze verordening, en artikel 47 EU Handvest moeten aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de rechter bij het onderzoek van een bij hem ingesteld beroep tot nietigverklaring van een overdrachtsbesluit geen rekening mag houden met omstandigheden die dateren van na de vaststelling van dat besluit en die beslissend zijn voor de juiste toepassing van die verordening, tenzij die regeling voorziet in een specifiek rechtsmiddel dat een ex-nunconderzoek van de situatie van de betrokken persoon omvat waarvan de resultaten bindend zijn voor de bevoegde autoriteiten, welk rechtsmiddel kan worden ingesteld nadat die omstandigheden zich hebben voorgedaan en waarvoor met name niet als voorwaarde geldt dat die persoon zijn vrijheid is ontnomen of dat de tenuitvoerlegging van het overdrachtsbesluit ophanden is.

- EU-Hof: omstandigheden die dateren van na de vaststelling van een overdrachtsbesluit kunnen relevant zijn bij rechterlijke toetsing van dat besluit ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 15 april 2021 – zaak C-18/20 – Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:302 – [conclusie](#)

Internationale bescherming – Homoseksualiteit – In volgend verzoek aangevoerd feit dat al bestond in eerdere procedure – Nieuwe elementen?

Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2005/85/EG. Richtlijn 2011/95/EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een beroep in *Revision* tussen X.Y., Iraaks staatsburger, en de Oostenrijkse IND over de rechtmatigheid van een beslissing van de bestuursrechter waarbij een volgend verzoek van X.Y. krachtens het Oostenrijkse recht niet-ontvankelijk is verklaard op grond van het gezag van gewijsde. In essentie heeft die rechter geoordeeld dat het feit dat X.Y. ter ondersteuning van zijn volgende verzoek heeft aangevoerd – namelijk dat hij altijd homoseksueel is geweest – reeds

bestond ten tijde van de procedure met betrekking tot zijn eerste verzoek om internationale bescherming, maar in die procedure niet door X.Y. was aangevoerd, zodat het geen nieuwe bevinding betreft.

A-G: Het in artikel 40, leden 2 en 3, van richtlijn 2013/32/EU voorkomende begrip ‚nieuwe elementen of bevindingen die aan de orde zijn gekomen of door de verzoeker zijn voorgelegd’ strekt zich ook uit tot elementen en bevindingen die reeds bestonden vóór de definitieve beëindiging van de procedure die betrekking had op een vorig verzoek om internationale bescherming, maar die de verzoeker in het kader daarvan niet heeft aangevoerd.

Artikel 40, lid 3, van richtlijn 2013/32 moet aldus worden uitgelegd dat voor de inhoudelijke toetsing van een volgend verzoek geen specifieke procedure wordt verlangd, mits de nationale procedure voldoet aan de vereisten van hoofdstuk II van die richtlijn. Artikel 42, lid 2, van die richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 40, leden 2 tot en met 4, en artikel 33, lid 2, onder d), van die richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat het de vaststelling van vervaltermijnen als zodanig verbiedt.

Artikel 40, lid 4, van richtlijn 2013/32 moet aldus worden uitgelegd dat de daarin neergelegde voorwaarde van het ontbreken van eigen toedoen slechts kan worden toegepast in een administratieve procedure indien die voorwaarde uitdrukkelijk en overeenkomstig de eisen van de rechtszekerheid in het nationale recht is opgenomen. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of dat in casu het geval is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 27 januari 2021 (ECER 28.4.21) - C-159/21 - Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság e.a.

Asiel - Intrekkingsbesluit - Advies over gevaar voor nationale veiligheid voor verzoeker en asielautoriteit niet toegankelijk - Recht op eerlijk proces en voorziening in rechte

Richtlijn 2013/32/EU (procedurerichtlijn). Richtlijn 2011/95/EU (erkenningsrichtlijn). Artikel 47 EU Handvest. Verzoeker (Syrische nationaliteit) heeft in 2005 asiel aangevraagd en werd voor bepaalde tijd toegelaten op grond van het beginsel van non-refoulement. Deze status is hem echter bij de herziening in 2010 bij een door de rechter bekrachtigd besluit ontnomen. Verzoeker is in 2011 wederom erkend als vluchteling „sur place”. Vervolgens is in 2019 ambtshalve een administratieve procedure ingesteld tot intrekking van de vluchtelingenstatus. Het thans voor de verwijzende rechter aanhangige geding betreft de rechterlijke toetsing van het intrekkingsbesluit, maar tegelijkertijd is vastgesteld dat het beginsel van non-refoulement op hem van toepassing is. De intrekking is gebaseerd op adviezen van verweerders II en III (bureau voor de bescherming van de grondwet en centrum voor terreurbestrijding). In deze adviezen is geconcludeerd dat de aanwezigheid van verzoeker in Hongarije een gevaar vormt voor de nationale veiligheid. Verzoeker beklagt zich erover dat hij geen kennis kan nemen van de als „geheim” gekwalificeerde informatie dat ten grondslag ligt aan de adviezen. De asielautoriteit kan daar ook geen kennis van nemen en het niet controleren, maar moet het advies wel opvolgen. Zelfs wanneer verzoeker toegang heeft tot de informatie, dan kan hij daar niet op ingaan in de gerechtelijke procedure volgens de geldende regelgeving. De rechter heeft wel toegang tot de gerubriceerde informatie waar het besluit op is gebaseerd, maar kan deze informatie nergens gebruiken, noch daar in de gerechtelijke procedure of in zijn beslissing conclusies aan verbinden. De vraag rijst of de aangehaalde Hongaarse wetgeving voorziet in de door de procedurerichtlijn en het Handvest gewaarborgde rechten van verzoeker op een eerlijk proces en op een doeltreffende voorziening in rechte (eerste twee vragen).

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Luxemburg – 1 maart 2021 (ECER 28.4.21) - C-153/21 - Ministre de l’Immigration et de l’Asile

Internationale bescherming - Dublinverordening

Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2011/95/EU. Artikel 24 EU Handvest. A en B hebben de Syrische nationaliteit en hebben in Griekenland samen met hun minderjarige kinderen internationale

bescherming verkregen. Nadat zij in Griekenland dakloos werden, een van hun kinderen met kanker werd gediagnostiseerd en in een ziekenhuis 350 km verderop moest worden geholpen terwijl het gezin in parken en bij vrienden overnachtte, hebben A en B besloten in Luxemburg om internationale bescherming te verzoeken. B was inmiddels zwanger van C. Kind C is in Luxemburg geboren. In Luxemburg zijn de verzoeken om internationale bescherming niet-ontvankelijk verklaard omdat verzoekers de vluchtelingenstatus genoten in Griekenland. Het gezin is opgedragen het grondgebied te verlaten. Griekenland heeft per mail aangegeven dat het gezin (inclusief kind C) zal worden teruggenomen en dat kind C bij aankomst en na registratie dezelfde verblijfstitel zal verkrijgen als die van de andere gezinsleden en dezelfde voordelen zal kunnen hebben als die welke zijn toegekend aan personen die internationale bescherming in Griekenland genieten. Verzoekers vorderen nietigverklaring van het besluit van de minister, en voeren o.a. de slechte omstandigheden in Griekenland aan onder verwijzing naar rechtspraak van het EHRM.

Mag een verzoek om internationale bescherming in Luxemburg voor een minderjarig kind niet-ontvankelijk worden verklaard wanneer de rest van het gezin eerder in Griekenland internationale bescherming heeft verkregen, en Griekenland heeft aangegeven dat het kind een verblijfstitel en dezelfde voordelen zal kunnen verkrijgen als het gezin, maar echter niet stelt dat aan het kind een eigen status van internationale bescherming zal worden toegekend?

KAMERSTUKKEN

- BNC Fiche: Verslag EU-Burgerschapsrapport 2020, [22112, nr. 3059](#)
- BNC Fiche: Verordening met wijzigingen Ecris-TCN en interoperabiliteit t.b.v. voorgestelde vreemdelingscreening ([Kamerstuk 22112, nr. 3084](#))

LITERATUUR

- K.E. Geertsema, Ongezien onrecht in het vreemdelingenrecht, in: [NJB 2021/979](#)
- C.H. Slingenberg, Over de rechtsstaat en het 'aso-azc', in: [NJB 2021/981](#)

BREXIT

J.A. Kroes, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit en immigratierecht, in: [Bb 2021/36](#)

OVERIG

- EASO publishes a COI report, Syria – Socio-economic situation: Damascus city ([EASO](#))
- EASO publishes a COI report: Nigeria – Trafficking in Human Beings ([EASO](#))
- EASO publishes a COI report: Syria – Military service ([EASO](#))
- The Frontex Push-Back Controversy: What Oversight for Frontex? (part II) ([EU migration law blog](#))
- The Frontex Push-Back Controversy: Lessons on Oversight (Part I) ([EU migration law blog](#))
- Spotlight on the Best Interests of the Child in Returns of Unaccompanied Children & Reflections for the New Pact on Migration and Asylum ([EU migration law blog](#))
- Eurodac: Biometrics, Facial Recognition, and the Fundamental Rights of Minors ([European law blog](#))
- Migratie- en asielpact: Een gewijzigd Eurodac en nog meer gebruik van databestanden aan de buitengrenzen ([Verblijfblog](#))
- Migratie- en asielpact: Het nieuwe solidariteitsmechanisme ([verblijfblog](#))

EHRM factsheets

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin” cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)

Belastingen

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-786/19 – The North of England P & I Association – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:276 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Schadeverzekering zeeschepen - Tijdelijke uitvlagging – Lidstaat waar het risico is gelegen - Belastingen op verzekeringspremies

Samenvatting onder: [Verzekeringen](#)

BREXIT

H. Vermeulen, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: belastingen, in: [Bb 2021/37](#)

OVERIG

Nieuwe EU-wetgeving voorziet in verbeterde toepassing van belastingregels op verkopers die via digitale platforms activiteiten verrichten ([ECER](#))

EHRM factsheet

[Taxation](#)

Belastingen, btw (Fi - S)

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-593/19 – SK Telecom – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:281 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Bepaling plaats van telecommunicatiediensten – Roaming staatsburgers van derde landen op mobiele communicatienetwerken binnen de EU - Verleggen van de plaats

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de fiscale behandeling van roamingdiensten die door deze vennootschap worden verricht ten behoeve van gebruikers die in Zuid-Korea wonen maar tijdelijk in Oostenrijk verblijven. Dankzij de roamingdiensten krijgen zij toegang tot een mobiele telefonienetwerk in die lidstaat. De gestelde vragen strekken er in wezen toe te vernemen of voornoemde bepaling Oostenrijk toestaat om de plaats van dergelijke roamingdiensten naar haar grondgebied te verleggen, met als gevolg dat zij aan de Oostenrijkse btw zijn onderworpen.

Hof: Artikel 59 bis, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat roamingdiensten die door een in een derde land gevestigde mobiele telefonieprovider worden verleend aan haar klanten, die eveneens in dat derde land zijn gevestigd of aldaar hun woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats hebben, zodat zij gebruik kunnen maken van het nationale mobiele communicatienetwerk van de lidstaat waar zij tijdelijk verblijven, moeten worden geacht voorwerp te zijn van „werkelijk gebruik en werkelijke exploitatie” op het grondgebied van

deze lidstaat in de zin van die bepaling, waardoor die lidstaat de plaats van die roamingdiensten kan aanmerken als op zijn grondgebied gelegen wanneer met de uitoefening van een dergelijk keuzerecht wordt voorkomen dat deze diensten binnen de Unie onbelast blijven, ongeacht de fiscale behandeling waaraan die diensten in dat derde land zijn onderworpen.

- B** Oostenrijkse roamingdiensten voor Zuid Koreanen vinden plaats in Oostenrijk ([VN-Vandaag-2021/911](#))

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-846/19 – Administration de l'Enregistrement, des Domaines en de la TVA – Luxemburg – ECLI:EU:C:2021:277 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Diensten ten behoeve van wettelijk handelingsonbekwame meerderjarigen - Economische activiteit?

Richtlijn 2006/112/EG. Kunnen de diensten die een advocaat verricht in het kader van een regeling ter bescherming van meerderjarigen die wettelijk handelingsonbekwaam zijn, aan de btw worden onderworpen? Kunnen deze diensten worden gelijkgesteld met „diensten welke nauw samenhangen met maatschappelijk werk”? In hoeverre kan een in een beroepsregister ingeschreven beroepsbeoefenaar als „instelling van sociale aard” worden erkend?

Hof: Artikel 9, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat als economische activiteit in de zin van deze bepaling moeten worden aangemerkt, diensten die worden verricht ten behoeve van wettelijk handelingsonbekwame meerderjarigen en ertoe strekken hen te beschermen bij burgerlijke handelingen, waarvan de uitvoering door een rechterlijke autoriteit krachtens de wet aan de dienstverrichter is opgedragen en waarvan de vergoeding door diezelfde autoriteit forfaitair of op basis van een beoordeling van geval tot geval wordt vastgesteld, onder andere rekening houdend met de financiële situatie van de handelingsonbekwame persoon, waarbij deze vergoeding in geval van behoefte van die persoon bovendien ten laste kan komen van de staat, wanneer deze diensten worden verricht onder bezwarende titel, de dienstverrichter er duurzaam opbrengsten uit verkrijgt en het algehele niveau van de vergoeding voor deze activiteit wordt bepaald aan de hand van criteria die beogen te garanderen dat de bedrijfskosten van de dienstverrichter worden gedekt.

Artikel 132, lid 1, onder g), van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat diensten die worden verricht ten behoeve van wettelijk handelingsonbekwame meerderjarigen en ertoe strekken hen te beschermen bij burgerlijke handelingen, „diensten die nauw samenhangen met maatschappelijk werk en met de sociale zekerheid” vormen, en dat niet is uitgesloten dat een advocaat die dergelijke diensten van sociale aard verricht, voor de onderneming die hij exploiteert en binnen de grenzen van die diensten kan worden erkend als instelling van sociale aard, waarbij een dergelijke erkenning echter slechts dwingend door een rechterlijke autoriteit moet worden verleend indien de betrokken lidstaat door deze erkenning te weigeren de grenzen van zijn beoordelingsbevoegdheid ter zake heeft overschreden.

Het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen verzet zich er niet tegen dat de belastingdienst bepaalde handelingen die betrekking hebben op een afgelopen tijdvak, aan de belasting over de toegevoegde waarde (btw) onderwerpt wanneer deze dienst gedurende meerdere jaren de btw-aangiften van de belastingplichtige, waarin handelingen van dezelfde aard niet in de belastbare handelingen waren opgenomen, heeft aanvaard, en de belastingplichtige de verschuldigde btw niet kan terugvorderen van degenen die de vergoedingen voor deze handelingen hebben betaald, aangezien deze btw dan wordt geacht in de reeds betaalde vergoedingen te zijn begrepen.

- B** BTW-vrijstelling kan van toepassing zijn op advocaat die optreedt als curator ([VN-vandaag-2021/914](#))

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-935/19 – Grupa Warzywna – Polen – ECLI:EU:C:2021:287 – geen conclusie – arrest

Te hoge opgave, in de belastingaangifte, van btw-teruggaaf - Correctie – Sanctie 20 % van bedrag waarmee de btw-teruggaaf te hoog is opgegeven – Evenredigheidsbeginsel

Richtlijn 2006/112/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Grupa Warzywna en de Poolse belastingdienst over de bestuurlijke sanctie die deze vennootschap naar aanleiding van een belastingcontrole is opgelegd.

Hof: Artikel 273 van richtlijn 2006/112/EG, en het evenredigheidsbeginsel verzetten zich tegen een nationale regeling waarbij een belastingplichtige die een van btw vrijgestelde handeling ten onrechte heeft aangemerkt als een aan btw onderworpen handeling, een sanctie krijgt opgelegd van 20 % van het bedrag waarmee de onterecht gevraagde btw-teruggaaf te hoog is opgegeven, wanneer deze sanctie evenzeer van toepassing is op een situatie waarin de onregelmatigheid het gevolg is van het feit dat de partijen bij de handeling de belastbaarheid hiervan onjuist hebben beoordeeld, en er bij de handeling geen aanwijzingen zijn voor fraude of sprake is van inkomstenverlies voor de schatkist, als op een situatie waarin dergelijke bijzondere omstandigheden ontbreken.

B Poolse sanctie bij onjuiste BTW-kwalificatie in strijd met EU-recht (VN-vandaag-2021/913)

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-703/19 – Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach – Polen – ECLI:EU:C:2021:314 – conclusie – arrest

Levering levensmiddelen in fastfoodinrichtingen – Btw-verlaging?

Richtlijn 2006/112/EG. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding betreffende de belastingheffing, tegen een verlaagd tarief, over de levering van levensmiddelen volgens verschillende verkoopwijzen in fastfoodinrichtingen, georganiseerd op basis van een franchiseovereenkomst. Deze omstandigheden brengen het Hof ertoe de door de Uniewetgever gehanteerde definitie van het begrip „restaurantdiensten, restauratie en cateringdiensten” voor het eerst uit te leggen in het bijzondere kader van de aan de lidstaten geboden mogelijkheid om twee verlaagde tarieven van de btw toe te passen op bepaalde categorieën goederen of diensten.

Hof: Artikel 98, lid 2, van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in samenhang met bijlage III, punt 12 bis, bij deze richtlijn en artikel 6 van uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011, moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „restaurantdiensten, restauratie en cateringdiensten” mede ziet op de levering van spijzen die gepaard gaat met voldoende bijkomende diensten die ertoe strekken de onmiddellijke consumptie van die spijzen door de eindverbruiker mogelijk te maken, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan. Wanneer de eindverbruiker ervoor kiest om bij de consumptie van de geleverde spijzen geen gebruik te maken van de materiële en personele middelen die de belastingplichtige hem ter beschikking stelt, moet ervan worden uitgegaan dat de levering van deze spijzen niet gepaard gaat met enige bijkomende dienst.

B HvJ EU geeft handreiking voor bepaling BTW-tarieven op fastfood (VN-vandaag-2021/967)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 22 april 2021 – zaak C-80/20 – Wilo Salmson France – Roemenië – ECLI:EU:C:2021:326 – conclusie

Tijdvak van ontstaan recht op aftrek voorbelasting – Creditering factuur

Richtlijn 2006/112/EG. Teruggaafrichtlijn (richtlijn 2008/9/EG). In 2012 heeft een vennootschap in Roemenië een verzoek om teruggaaf van de btw ingediend, met dien verstande dat zij over 2012 slechts één factuur had overgelegd die onjuist was. Nadat dit teruggaafverzoek voor 2012 was

afgewezen, is deze factuur gecrediteerd (geannuleerd) en in 2015 opnieuw uitgereikt. Vervolgens is voor 2015 een nieuw teruggaafverzoek ingediend waarop moet worden beslist. De verwijzende rechter wenst thans te vernemen wanneer het recht op aftrek van de voorbelasting is ontstaan en wanneer het teruggaafverzoek had moeten worden ingediend.

A-G: De btw-richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat de aftrek van voorbelasting overeenkomstig artikel 168, onder a), van de btw-richtlijn wat de grondslag betreft reeds ontstaat op het tijdstip waarop de belasting verschuldigd wordt (artikel 167 van de btw-richtlijn) en wat de hoogte ervan betreft pas ontstaat bij het bezit van een factuur [artikel 178, onder a), van de btw-richtlijn]. Het tijdvak waarin het recht op aftrek moet worden uitgeoefend wordt afgebakend door de vervulling van beide voorwaarden. Een daartoe benodigde factuur hoeft weliswaar niet te voldoen aan alle in artikel 226 van de btw-richtlijn genoemde vormvereisten, maar de btw-richtlijn bevat geen bepaling op grond waarvan aftrek mogelijk is zonder het bezit van een factuur.

Het juiste teruggaaf tijdvak in de zin van artikel 14, lid 1, onder a), van de teruggaafrichtlijn is het welk waarin de belastingplichtige in het bezit was van een dergelijke factuur. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan wanneer dit bij verzoekster het geval was.

De (wederzijds overeengekomen of eenzijdige) creditering (annulering) van de factuur heeft geen gevolgen voor een reeds ontstaan recht op aftrek en voor het tijdvak waarin dit recht moet worden uitgeoefend.

Het Unierecht staat in de weg aan nationale wettelijke regelingen die het teruggaaf tijdvak in de zin van artikel 14, lid 1, onder a), van de teruggaafrichtlijn uitsluitend bepalen aan de hand van het feit dat de belasting verschuldigd is geworden overeenkomstig artikel 167 van de btw-richtlijn. Een aanvullend vereiste is het bezit van een factuur waaruit de btw-schuld blijkt, zonder dat deze factuur hoeft te voldoen aan alle in artikel 226 van de btw-richtlijn genoemde vormvereisten.

 A-G HvJ EU zet vereisten voor BTW-aftrek op rij ([VN-vandaag-2021/966](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 9 december 2021 (ECER 20.4.21) - [C-146/21 DGRFP București](#)

Verleggingsregeling

Richtlijn 2006/112/EG. Uitvoeringsbesluit (EU) 2016/1206. De vraag heeft betrekking op de verenigbaarheid van nationale belastingpraktijken inzake de verleggingsregeling (waarbij registratie voor btw-doeleinden verplicht is voor toepassing van de regeling) met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 23 september 2020 - [C-98/21 Finanzamt R](#)

Btw - Moeder-dochter ondernemingen

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster is een vennootschap die actief is in bouwprojecten en de verkoop/beheer/exploitatie daarvan. Verzoekster heeft onder bezwarende titel diensten verricht, in de vorm van boekhoudkundige- en managementdiensten voor haar dochterondernemingen X-KG en Y-KG. Verzoekster heeft daarom in beginsel recht op de volledige aftrek van voorbelasting uit de door haar in een eerder stadium betrokken diensten.

De vraag rijst of verzoekster de in een eerder stadium afgenomen diensten, die zij als inbreng van de vennoot doorgeeft aan X-KG en Y-KG, voor haar onderneming heeft afgenomen en of de kosten daarvan behoren tot haar “algemene kosten”. Indien het Hof zou oordelen dat de betrokken diensten in een eerder stadium recht zouden geven op aftrek van voorbelasting, dan vraagt de verwijzende rechter zich af of de tussenschakeling van een moedervennootschap in de keten van diensten aan de dochteronderneming, om aftrek van voorbelasting te verkrijgen waar zij geen recht op heeft, rechtsmisbruik vormt.

REGELGEVING EU

Voorstel - Btw – Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG teneinde EU-maatregelen van algemeen belang vrij te stellen van btw, Feedback mogelijk van 12 April 2021 - 17 Juni 2021 ([EC](#))

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-62/20 – Vogel Import Export – België – ECLI:EU:C:2021:288 – geen conclusie – [arrest](#)

Tariefindeling geschaafde houten planken

Verordening (EEG) nr. 2658/87. Het Hof oordeelt dat geschaafde houten planken waarvan de vier hoeken licht zijn afgerond over de gehele lengte van de plank, niet als geprofileerd mogen worden beschouwd en onder post 4407 ervan kunnen vallen.

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-75/20 – Lifosa – Litouwen – ECLI:EU:C:2021:320 – geen conclusie – [arrest](#)

Vaststelling douanewaarde ingevoerde goederen - Kosten vervoer

Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). Verordening (EU) nr. 952/2013 (DWU). Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen de importeur Lifosa en de Litouwse douanediens over het besluit van de douaneautoriteiten om de importeur onder meer een aanpassing van de douanewaarde van de ingevoerde goederen op te leggen.

Hof: Artikel 29, lid 1, en artikel 32, lid 1, onder e), i), van verordening (EEG) nr. 2913/92, en artikel 70, lid 1, en artikel 71, lid 1, onder e), i), van verordening (EU) nr. 952/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat om de douanewaarde van ingevoerde goederen vast te stellen, de door de producent daadwerkelijk gedragen kosten voor het vervoer van deze goederen tot aan de plaats van binnenkomst in het douanegebied van de Europese Unie niet moeten worden toegevoegd aan de transactiewaarde van die goederen wanneer volgens de overeengekomen leveringsvoorwaarden de producent verplicht is om deze kosten te dragen, zelfs niet indien deze kosten hoger zijn dan de daadwerkelijk door de importeur betaalde prijs, voor zover deze prijs overeenstemt met de werkelijke waarde van de goederen, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-572/18 P – thyssenkrupp Electrical Steel en thyssenkrupp Electrical Steel Ugo/Commissie – ECLI:EU:C:2021:317 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Conclusies douanedeskundigengroep – Actieve veredeling – Voor beroep vatbare handeling?

Verordening (EU) nr. 952/2013. Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2447. Artikel 263 VWEU. Met deze hogere voorziening verzoeken rekwrantes het Hof om vernietiging van de beschikking van 2 juli 2018, thyssenkrupp Electrical Steel en thyssenkrupp Electrical Steel Ugo/Commissie, waarbij het Gerecht hun beroep niet-ontvankelijk heeft verklaard. Dit beroep was gericht tegen een zogenoemde „conclusie” van de Commissie. De kern van dit geschil is de vraag of de conclusie van de Commissie dat „aan de economische voorwaarden is voldaan” in een douaneprocedure die betrekking heeft op de vergunning voor het gebruik van zogenaamde „actieve veredeling”, een handeling is die beoogt rechtsgevolgen te sorteren en voor beroep vatbaar is in de zin van artikel 263, eerste alinea, VWEU.

Hof: De hogere voorziening in zaak C-572/18 P wordt afgewezen.

CONSULTATIE

Douanewetboek van de Unie – tussenevaluatie, Feedback mogelijk van 26 april 2021 - 19 juli 2021 ([EC](#))

Belastingen, vennootschapsbelasting, vrij verkeer van kapitaal

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-480/19 – Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö – Finland – [ECLI:EU:C:2021:334](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Collectieve belegging in effecten (icbe) – Wanneer is een belastingheffing discriminerend

Artikel 63 en 65 VWEU. De vraag is wanneer een belastingheffing discriminerend is in de zin van de regels van het vrije verkeer van kapitaal. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen E en de Finse belastingcommissie over de beslissing van 10 november 2017 waarin die commissie heeft geoordeeld dat door een Luxemburgse beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal aan E uitgekeerde winst in Finland moet worden belast als inkomsten uit arbeid in loondienst.

Hof: De artikelen 63 en 65 VWEU verzetten zich tegen een belastingpraktijk van een lidstaat volgens welke, voor de inkomstenbelasting van een in die lidstaat gevestigde natuurlijke persoon, de inkomsten die zijn uitgekeerd door een in een andere lidstaat gevestigde instelling voor collectieve belegging in effecten (icbe) die bij statuten geregeld is niet worden gelijkgesteld met inkomsten die zijn uitgekeerd door in de eerste lidstaat gevestigde icbe's, op grond dat deze laatste niet dezelfde rechtsvorm hebben.

- Finse kwalificatie van dividend als inkomsten uit arbeid in strijd met EU-recht ([VN-vandaag-2021/1015](#))

RECHTSPRAAK NL – beantwoording prejudiciële vragen van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch - 9 april 2021 – Hoge Raad - [ECLI:NL:HR:2021:506](#)

Dividendbelasting – Vrij verkeer van kapitaal

Artikel 63 VWEU. Belanghebbende, een rechtspersoon opgericht naar het recht van de Verenigde Staten van Amerika waarvan de ondernemingsactiviteiten bestaan in het beleggen van het in haar geïnvesteerde vermogen, heeft de Inspecteur voor de boekjaren 2006/2007 tot en met 2010/2011 verzocht om teruggaaf van de dividendbelasting die ten laste van haar is ingehouden op dividenden, uitgekeerd op aandelen in Nederlandse vennootschappen. De Inspecteur heeft deze verzoeken bij beschikking afgewezen. De rechtbank heeft de beroepen ongegrond verklaard. Het Hof heeft aan de Hoge Raad prejudiciële vragen voorgelegd. De Hoge Raad heeft partijen bericht dat de Hoge Raad deze zaak niet kan afronden voordat het HvJ uitspraak heeft gedaan naar aanleiding van het door de Hoge Raad aan dat hof bij arrest van 3 maart 2017 ([ECLI:NL:HR:2017:342](#)) gestelde prejudiciële vragen. Bij arrest van 30 januari 2020, heeft het HvJ uitspraak gedaan in de vergelijkbare [zaak C-156/17](#) (Köln-Aktiefonds Deka).

De Hoge Raad beantwoordt vraag 1 als volgt: Het vrije verkeer van kapitaal wordt niet belemmerd door de omstandigheid dat buiten Nederland gevestigde beleggingsinstellingen, in verband met het gegeven dat zij in Nederland niet inhoudingsplichtig zijn voor de dividendbelasting, niet in aanmerking komen voor een tegemoetkoming op grond van de regeling van de afdrachtvermindering van artikel 11a van de Wet op de dividendbelasting 1965. De vragen 2 en 3 behoeven geen beantwoording.

Zie ook: [ECLI:NL:HR:2021:503](#)

NOOT – bij Hoge Raad

Hoge Raad doet afbreuk aan vrije kapitaalmarkt ([FD commentaar](#))

Beroepskwalificaties

REGELGEVING NL

Wet van 31 maart 2021 tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/645 van het Europees Parlement en de Raad van 18 april 2018 tot wijziging van Richtlijn 2003/59/EG betreffende de vakbekwaamheid en de opleiding en nascholing van bestuurders van bepaalde voor goederen- en personenvervoer over de weg bestemde voertuigen en Richtlijn 2006/126/EG betreffende het rijbewijs (PbEU 2018, L 112), [Stb. 2021, nr. 191](#)

KAMERSTUKKEN

BNC Fiche: Wijziging richtlijn erkenning beroepskwalificaties binnenvaart ([Kamerstuk 22112, nr. 3076](#))

Beschermde oorsprongsbenaming

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-53/20 – Hengstenberg – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:279 – geen conclusie – [arrest](#)

Beschermde geografische aanduiding - Wijziging van een productdossier – Augurken uit het Spreewald (Duitsland) - Niet-minimale wijzigingen – Bezwaarprocedure

Verordening (EU) nr. 1151/2012. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Hengstenberg – een vereniging van alle producenten van „Spreewälder Gurken (BGA)”, waarvoor een beschermde geografische aanduiding is geregistreerd – betreffende een bij het Duits octrooi- en merkenbureau ingediende aanvraag tot wijziging van het productdossier van voornoemd product. Griekenland, Frankrijk en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 49, lid 3, eerste alinea, en lid 4, tweede alinea, van verordening (EU) nr. 1151/2012, gelezen in samenhang met artikel 53, lid 2, eerste alinea, van deze verordening, moet aldus worden uitgelegd dat in de procedure voor aanvragen tot niet-minimale wijziging van het productdossier van een product met een beschermde geografische aanduiding elke natuurlijke of rechtspersoon die door de gevraagde wijzigingen daadwerkelijk of – voor zover dit althans niet geheel onaannemelijk is – potentieel economisch wordt geraakt, het „rechtmatige belang” kan hebben dat vereist is om bezwaar aan te tekenen tegen de ingediende wijzigingsaanvraag of om beroep in te stellen tegen het besluit waarbij die aanvraag wordt ingewilligd, voor zover het gevaar dat de belangen van die persoon worden geschaad niet volstrekt onwaarschijnlijk of hypothetisch is, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

 Prejudiciële beslissing over rechtmatig belang ([IEF19904](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 29 april 2021 – zaak C-783/19 – Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne – Spanje – ECLI:EU:C:2021:350 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Beschermde oorsprongsbenaming - Misbruik of nabootsing - BOB ‚Champagne‘ – Gebruik van de benaming ‚Champanillo‘ voor horecadiensten

Verordening (EU) nr. 1308/2013. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen het Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (hierna: „CIVC”) en GB betreffende het gebruik, in het economisch verkeer, van het embleem CHAMPANILLO ter aanduiding van bedrijfsruimten voor horecadoeleinden.

A-G: Artikel 103, lid 2, onder b), van verordening nr. 1308/2013 moet aldus worden uitgelegd dat ook handelingen van misbruik, nabootsing of voorstelling van een beschermde oorsprongsbenaming die betrekking hebben op diensten, binnen de werkingssfeer van deze bepaling kunnen vallen.

Teneinde te bepalen of er sprake is van een voorstelling van een beschermde oorsprongsbenaming in de zin van artikel 103, lid 2, van verordening nr. 1308/2013, hoeft niet vooraf te worden vastgesteld dat het onder deze benaming vallende product en het product of de dienst waarop het litigieuze embleem betrekking heeft, identiek of vergelijkbaar zijn, dan wel dat het onder de beschermde oorsprongsbenaming vallende product een van de ingrediënten van het laatstgenoemde product is. Een dergelijke identiteit of vergelijkbaarheid, of het ontbreken daarvan, vormt echter wel een element dat de nationale rechter in aanmerking moet nemen, tezamen met alle andere relevante factoren, bij de beoordeling of er sprake is van een voorstelling in de zin van voornoemde bepaling.

De bescherming tegen oproeping van een voorstelling als bedoeld in artikel 103, lid 2, onder b), van verordening nr. 1308/2013 is niet beperkt tot gevallen waarin de praktijk waarbij een voorstelling wordt opgeroepen, kan worden aangemerkt als een daad van oneerlijke concurrentie in de zin van de relevante bepalingen van het toepasselijke nationale recht.

Bestuursrecht

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 14 april 2021 - [ECLI:NL:RVS:2021:786](#)

Ruimere toegang tot de bestuursrechter bij omgevingsrechtelijke besluiten ([persbericht RvS](#))

“Ben je belanghebbende bij een bestemmingsplan, omgevingsvergunning of natuurvergunning? Dan hoef je voorlopig niet meer eerst een zienswijze in te dienen tegen het ontwerpbesluit om je recht op beroep bij de bestuursrechter ‘veilig te stellen’. Maak je als belanghebbende wel gebruik van zo’n uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure, dan mag je bij de bestuursrechter altijd tegen het hele besluit procederen, ook als je in de voorbereidingsprocedure alleen een zienswijze hebt ingediend tegen een of meerdere aparte onderdelen van het besluit. Dit is de uitkomst van een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van vandaag.

De uitspraak is een direct gevolg van het recente ‘Varkens in Nood’-arrest van het Hof van Justitie in Luxemburg van 14 januari van dit jaar. In dat arrest bepaalde het Europese Hof dat artikel 6:13 van de Algemene wet bestuursrecht in strijd is met het Verdrag van Aarhus dat onder meer de toegang tot de rechter regelt in besluiten over milieu-aangelegenheden, de zogenoemde ‘Aarhus-besluiten’. (..)

- [B Nieuws Omgevingsrecht 2021/104](#)
- [B Milieu-organisaties niet langer verplicht zienswijze in te dienen voorafgaand aan beroep \(\[omgevingsweb\]\(#\)\)](#)
- [B Voorzieningenrechter Afdeling: beroep van een niet-belanghebbende toch ontvankelijk wegens het Varkens in nood-arrest \(\[omgevingsweb\]\(#\)\)](#)
- [B Een onbelemmerde toegang tot de bestuursrechter bij Aarhus-zaken \(\[omgevingsweb\]\(#\)\)](#)
- [B Ruimere toegang tot de bestuursrechter bij omgevingsrechtelijke besluiten \(\[omgevingsweb\]\(#\)\)](#)

- B** Update arrest Varkens in nood: in het omgevingsrecht is het indienen van een zienswijze niet langer nodig als toegangsbewijs voor de bestuursrechter ([omgevingsweb](#))
- B** Geen zienswijze ingediend? Beroep van belanghebbende tegen omgevingsrechtelijk besluit is toch ontvankelijk ([omgevingsweb](#))
- B** Breaking news: geen zienswijze, toch beroep bij de bestuursrechter ([omgevingsweb](#))
- B** De personen- en onderdelenfuiк herzien. Ruimere toegang tot de bestuursrechter bij omgevingsrechtelijke besluiten ([omgevingsweb](#))
- B** Geen zienswijze nu nog minder een probleem! ([omgevingsweb](#))
- B** Zienswijze niet langer vereist voor toegang tot bestuursrechter in omgevingsrechtelijke zaken ([omgevingsweb](#))
- B** Geen zienswijze ingediend? Toch ontvankelijk in beroep! ([omgevingsweb](#))
- B** Onderdelenfuiк voor milieuorganisaties in strijd met het Verdrag van Aarhus ([omgevingsweb](#))

NOOT – bij EHRM 16 februari 2021, [Stichting Landgoed Steenberg e.a. t. Nederland](#)

Elektronische kennisgeving van besluit op provinciale website: art. 6 EVRM-proof? ([omgevingsweb](#))

Brexit

REGELGEVING

[NB - Onderstaande authentieke en definitieve teksten vervangen ab initio de ondertekende versies van de overeenkomsten die op 31 december 2020 in het Publicatieblad bekendgemaakt zijn. Door de zeer late voltooiing van de onderhandelingen was juridisch-linguïstische toetsing van de teksten niet mogelijk alvorens de overeenkomsten werden ondertekend en voorlopig werden toegepast]

- Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, ST/5198/2021/INIT, [PB L 149 van 30.4.2021](#)
  - Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling en bescherming van gerubriceerde gegevens, ST/5203/2021/INIT, [PB L 149 van 30.4.2021](#)
  - Overeenkomst tussen de regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie betreffende samenwerking inzake het veilige en vreedzame gebruik van kernenergie, PUB/2021/318, [PB L 150 van 30.4.2021](#)
  - Verklaringen bedoeld in het besluit van de Raad betreffende de sluiting, namens de Unie, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en de Overeenkomst inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling en bescherming van gerubriceerde gegevens, ST/8118/2021/INIT, [PB L 149 van 30.4.2021](#)
  - Kennisgeving betreffende de inwerkingtreding van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, en van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling en bescherming van gerubriceerde gegevens, SN/2357/2021/INIT, [PB L 149 van 30.4.2021](#)
- B** 'In view of the exceptional and unique character' of the EU-UK Trade and Cooperation Agreement – an Exception to Separation of Powers within the EU? ([European law blog](#))

EDPB

- Opinion 15/2021 regarding the European Commission Draft Implementing Decision pursuant to Directive (EU) 2016/680 on the adequate protection of personal data in the United Kingdom ([EDPB](#))
- Opinion 14/2021 regarding the European Commission Draft Implementing Decision pursuant to Regulation (EU) 2016/679 on the adequate protection of personal data in the United Kingdom ([EDPB](#))

OVERIG

- EP geeft formele goedkeuring aan EU-VK handels- en samenwerkingsovereenkomst ([EP](#)) - Overeenkomst treedt op 1 mei in werking na afronding in de Raad
- Brexit: Europees Parlement keurt Handels- en Samenwerkings-overeenkomst (HSO) goed ([ECER](#))
- Door het Verenigd Koninkrijk uit hoofde van deel drie van de overeenkomst aangewezen bevoegde autoriteiten Samenwerking inzake rechtshandhaving en justitie in strafzaken 2021/C 117 I/02 SN/2146/2021/INIT, [PB C 117I van 6.4.2021](#)
- P. Yeoh, Post-brexit Deal: The New Normal for the UK?, in: [Business Law Review 2021/62](#)
- L. Kanters, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: de effecten van oorsprongsregels, in: [Bb 2021/32](#)
- M. Haentjens, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit en de financiële sector, in: [Bb 2021/35](#)
- M. van Wanroij, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: gevolgen voor mededinging, staatssteun en aanbestedingen, in: [Bb 2021/42](#)
- T.H.D. Struycken, Bedrijfsjuridische berichten, Gerechtelijke procedures en faillissementsprocedures sinds Brexit, in: [Bb 2021/38](#)
- J.L. Kloppers, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: update intellectuele eigendom, in: [Bb 2021/41](#)
- H. Vermeulen, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: belastingen, in: [Bb 2021/37](#)
- H.H. de Vries, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit, Bridging & Bescherming persoonsgegevens, [Bb 2021/40](#)
- C. Jeloscsek, Bedrijfsjuridische berichten, Consumentenrecht na Brexit: Keep Calm and Carry on!, in: [Bb 2021/39](#)
- H. Ross, Bedrijfsjuridische berichten, Post Brexit Trade between EU and UK in agri-food products, in: [Bb 2021/33](#)
- S.C.G. van den Bogaert, Bedrijfsjuridische berichten, Het dienstenverkeer tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk na Brexit, in: [Bb 2021/34](#)
- J.A. Kroes, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit en immigratierecht, in: [Bb 2021/36](#)
- EDPB: plan doorgifte data naar VK goed, maar ook zorgen ([AP](#))

Wiki

- [Wiki Brexit](#)

Civiel

LITERATUUR

M.V.R. Snel, De 'europeanisering' van de algemene voorwaardenregeling in het Nederlands BW. Consequenties voor de Caribische landen?, in: [TvC 2021/2](#)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-485/19 – Profi Credit Slovakia – Slowakije – ECLI:EU:C:2021:313 – conclusie – arrest

Kredietovereenkomst – Oneerlijk beding - Verjaringstermijn

Richtlijn 2008/48/EG. Richtlijn 93/13/EEG. Het Hof is recentelijk meermaals verzocht om een prejudiciële beslissing over de beperking in de tijd van de door het Unierecht gewaarborgde bescherming van consumenten. Na een aantal aspecten omtrent de vaststelling van een schending van consumentenrechten en de daaraan te verbinden gevolgen te hebben verduidelijkt, moet het Hof zich nu uitspreken over vragen betreffende het instellen van vorderingen die gericht zijn op het ongedaan maken van de gevolgen van een schending van die rechten. De onderhavige prejudiciële verwijzing ligt in de lijn van die rechtspraak. Met vier van de zes prejudiciële vragen verzoekt de verwijzende rechter het Hof immers om duidelijkheid te verschaffen zodat hij uitspraak kan doen over de verenigbaarheid met het Unierecht van de verjaringsregeling die op grond van het Slowaakse recht van toepassing is op vorderingen van consumenten.

Hof: Het doeltreffendheidsbeginsel verzet zich tegen een nationale regeling die bepaalt dat voor een vordering van een consument tot terugbetaling van bedragen die in het kader van de uitvoering van een kredietovereenkomst onverschuldigd zijn betaald op grond van oneerlijke bedingen in de zin van richtlijn 93/13/EEG, of van bedingen die in strijd zijn met de vereisten van richtlijn 2008/48/EG een verjaringstermijn van drie jaar geldt die aanvangt op de dag waarop de ongerechtvaardigde verrijking is ontstaan.

Artikel 10, lid 2, en artikel 22, lid 1, van richtlijn 2008/48, zoals uitgelegd in het arrest van 9 november 2016, Home Credit Slovakia, zaak C-42/15 zijn van toepassing op een kredietovereenkomst die is gesloten vóór de uitspraak van dat arrest en vóór een wijziging die is doorgevoerd om de nationale wettelijke regeling in overeenstemming te brengen met de in dat arrest gegeven uitlegging.

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-19/20 – Bank BPH – Polen – ECLI:EU:C:2021:341 – geen conclusie – arrest

Oneerlijk beding - Hypothecair krediet in vreemde valuta – Gevolgen van de vaststelling van het oneerlijke karakter van een beding - Verplichtingen nationale rechter

Richtlijn 93/13/EEG. Artikel 47 EU Handvest. Spanje en Portugal hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. I.W. en R.W hebben als consument met de rechtsvoorganger van Bank BPH een overeenkomst gesloten inzake een hypothecair krediet met een looptijd van 360 maanden. De overeenkomst luidde in Poolse zloty's (PLN), maar was gekoppeld aan een vreemde valuta, namelijk de Zwitserse frank (CHF).

Uit de toelichting van de verwijzende rechter blijkt dat deze kredietnemers op de hoogte zijn gebracht van het feit dat de wisselkoers van de Zwitserse frank kon stijgen, hetgeen gevolgen zou hebben voor het bedrag van de maandelijkse aflossingen van het krediet. Na een verzoek daartoe van de bank hebben deze kredietnemers een verklaring afgegeven waarin zij meedeelden hun krediet aan de Zwitserse frank te willen koppelen, ook al was hun naar behoren gewezen op de risico's van een in vreemde valuta verstrekt krediet.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG moet aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter verplicht is vast te stellen dat een beding in een overeenkomst tussen een verkoper en een consument oneerlijk is, ook al hebben die partijen dit beding bij overeenkomst gewijzigd. Een dergelijke vaststelling leidt ertoe dat de situatie wordt hersteld waarin de consument zich zou hebben bevonden zonder dit beding waarvan is vastgesteld dat het oneerlijk is, tenzij de consument via zijn vrije en geïnformeerde instemming met de wijziging van dit oneerlijke beding afstand heeft gedaan van dit herstel, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan. Uit die bepaling volgt echter niet dat de vaststelling dat het oorspronkelijke beding oneerlijk was er in

beginsel toe leidt dat de overeenkomst nietig is, wanneer dankzij de wijziging van dat beding het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen kon worden hersteld en het gebrek dat aan het beding kleefde kon worden weggenomen.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 staan er enerzijds niet aan in de weg dat de nationale rechter enkel het oneerlijke onderdeel van een beding in een tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomst schrapt, wanneer de door deze richtlijn nagestreefde afschrikking wordt gewaarborgd door nationale wettelijke bepalingen waarin het gebruik van dat beding wordt geregeld, voor zover dit onderdeel bestaat in een afzonderlijke contractuele verplichting waarvan het oneerlijke karakter apart kan worden getoetst. Anderzijds staan deze bepalingen er wel aan in de weg dat de verwijzende rechter enkel het oneerlijke onderdeel van een beding in een tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomst schrapt wanneer een dergelijke schrapping erop neerkomt dat de inhoud van dat beding door een substantiële wijziging wordt herzien, hetgeen deze rechter dient na te gaan.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus moet worden uitgelegd dat op grond van het nationale recht moet worden bepaald wat de gevolgen zijn van de rechterlijke vaststelling dat een tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomst een oneerlijk beding bevat, waarbij de vraag of een dergelijke overeenkomst blijft bestaan door de nationale rechter ambtshalve moet worden beoordeeld aan de hand van een objectieve benadering op basis van die bepalingen.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13, gelezen in samenhang met artikel 47 EU Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat het aan de nationale rechter staat om, wanneer hij vaststelt dat een beding in een overeenkomst tussen een verkoper en een consument oneerlijk is, de consument in het kader van het nationale procesrecht en na een debat op tegenspraak in kennis te stellen van de rechtsgevolgen die de nietigverklaring van een dergelijke overeenkomst kan hebben, ongeacht of de consument wordt vertegenwoordigd door een professionele gemachtigde.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 15 april 2021 – zaak C-65/20 – KRONE - Verlag – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:298 – [conclusie](#)

Aansprakelijkheid voor producten met gebreken – Onjuist gezondheidsadvies in dagblad – Gebrekkig product?

Richtlijn 85/374/EEG. Kan een dagblad dat in een dagelijkse column van een onafhankelijke krantencolumnist een onjuist gezondheidsadvies heeft gepubliceerd, in rechte worden aangesproken op grond dat het een product met gebreken heeft verspreid in de zin van richtlijn 85/374/EEG wanneer een lezer van dat dagblad vervolgens stelt dat hij als gevolg daarvan lichamelijk letsel heeft opgelopen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2 van richtlijn 85/374/EEG gelezen in samenhang met de artikelen 1 en 6 van deze richtlijn, kan niet aldus worden uitgelegd dat ook een stoffelijk exemplaar van een dagblad, dat een vaktechnisch onjuiste gezondheidstip bevat waarvan het opvolgen schade aan de gezondheid veroorzaakt, als een ‚gebrekkig product‘ in de zin van deze richtlijn kan worden aangemerkt.

E What's the worst that could happen? Toxic horseradish! - AG Hogan in Krone (C-65/20) ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 30 december 2020 en 8 januari 2021 (ECER 30.4.21) - C-38/21 en C-47/21 BMW Bank e.a.

Kredietovereenkomst voor consumenten – Herroepingsrecht

Richtlijn 2008/48/EG. De gevoegde zaken betreffen een leasingovereenkomst (C-38/21) respectievelijk twee leningsovereenkomsten (C-47/21) voor auto's bedoeld voor privégebruik. Centraal staat hierbij dat verzoekers steeds als volgt zijn geïnformeerd over hun herroepingsrecht: "De lener beschikt over een termijn van 14 dagen om zonder opgave van redenen zijn instemming met de sluiting van een overeenkomst te herroepen. De termijn gaat in

na sluiting van de overeenkomst, maar niet eerder dan op het tijdstip waarop de lener alle verplichte informatie als bedoeld in § 492, lid 2, BGB (bijvoorbeeld het soort krediet, het nettokredietbedrag, de looptijd van de overeenkomst) heeft ontvangen [...].” Inzake de leasingovereenkomst herroept verzoeker zijn wilsverklaring die aan de overeenkomst ten grondslag ligt na een aantal maanden conform de leasingovereenkomst betalingen te hebben verricht. Verzoeker stelt dat zijn herroeping geldig is, nu hij stelt dat verweerster onvoldoende verplichte informatie heeft verstrekt. Hierdoor zou de herroepingstermijn niet zijn gaan lopen. Verweerster betwist dat verzoeker een herroepingsrecht heeft, nu zij de regels voor consumentenkredietovereenkomsten niet van toepassing acht op leaseovereenkomsten en zij de informatie bovendien naar behoren verstrekt zou hebben: zij heeft hiervoor het wettelijke model gebruikt. De vele(!) vragen hebben betrekking op het herroepingsrecht van het Duits burgerlijk wetboek (wettigheidsfictie).

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 11 februari 2021 (28.4.21) - [C-179/21](#) - Victorinox

Informatieplicht

Richtlijn 2011/83/EU. Richtlijn 1999/44/EG. Artikel 169 VWEU. Partijen concurreren met elkaar bij de onlineverkoop van zakmessen. Verweerster bood op Amazon een zakmes aan van de Zwitserse fabrikant Victorinox. Op de aanbodpagina van Amazon zelf stond geen informatie over een door verweerster of een derde verleende garantie voor het aangeboden mes, maar – onder de ondertitel „Overige technische informatie” – een link met de benaming „Handleiding”. Door hierop te klikken werd een document geopend dat op een server van de beheerder van Amazon is opgeslagen, bestaande uit twee bladzijden met door de fabrikant vormgegeven en geformuleerde productinformatie. De tweede bladzijde daarvan bevatte de volgende verwijzing naar de zogeheten „Victorinox garantie”. De Victorinox garantie geldt ten aanzien van alle materiaal- en fabricagefouten voor onbepaalde duur (ten aanzien van elektronica 2 jaar). Schade die ontstaat door normale slijtage of onvakkundig gebruik valt niet onder de garantie. Verzoekster stelt dat verweerster daarmee onvoldoende informatie heeft verstrekt over de voor het mes verleende garantie. Zij heeft daarom een stakingsvordering tegen verweerster ingesteld. De vragen gaan over het ontstaan van de informatieplicht (door het bestaan van fabrieksgarantie?) en wat de inhoud van de informatie moet zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 januari 2021 - [C-96/21](#) - CTS Eventim

Herroepingsrecht – Online ticketverkoop concert

Richtlijn 2011/83/EU. Verweerster is een beursgenoteerde onderneming die tickets voor verschillende evenementen aanbiedt. Verzoekster (consument) heeft online tickets gekocht bij verweerster voor een concert. Dat concert zou niet door verweerster, maar door een derde worden georganiseerd. Moet artikel 16, onder l), van richtlijn 2011/83/EU aldus worden uitgelegd dat het, om het herroepingsrecht van de consument uit te sluiten, volstaat wanneer de handelaar een dienst met betrekking tot vrijetijdsbesteding niet rechtstreeks verricht ten behoeve van de consument, maar een toegangsrecht tot een dergelijke dienst (concert) aan de consument verkoopt?

NOOT – bij HvJ 27 januari 2021, [zaak C-229/19](#) (Dexia Nederland)

[RF 2021/19](#) - Oneerlijk beding. Prejudiciële beslissing. - Wat zijn de gevolgen bij het vaststellen van een oneerlijk beding? - Is een beding reeds oneerlijk als de enkele mogelijkheid van verstoring van evenwicht afhankelijk is van toekomstige omstandigheden?

BREXIT

C. Jeloscsek, Bedrijfsjuridische berichten, Consumentenrecht na Brexit: Keep Calm and Carry on!, in: [Bb 2021/39](#)

OVERIG

Conclusies van de Raad over de nieuwe consumentenagenda 2021/C 154/05 ST/6364/2021/INIT, [PB C 154 van 30.4.2021](#)

COVID-19

EHRM – ARREST - 8 april 2021 - Vavřička e.a. t. Tsjechië – persbericht - arrest (niveau 1) - Grote Kamer - [47621/13](#) - [3867/14](#) - [73094/14](#) - [19298/15](#) - [19306/15](#) - [43883/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0408JUD004762113 – [Q&A](#)

Vaccinatieplicht – Lichamelijke integriteit – Noodzakelijk in een democratische samenleving – Publieke gezondheid – Groepsimmunitet – Ruime beoordelingsruimte

Samenvatting onder: [Vaccinatieplicht](#)

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-378/20 – Ryanair/Commissie (SAS, Danemark; Covid-19) – ECLI:EU:T:2021:194 – [persbericht](#) – [arrest](#)

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-379/20 – Ryanair/Commissie(SAS, Suède; Covid-19) – ECLI:EU:T:2021:195 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Covid-19-steunmaatregelen – Luchtvaart - Staatssteun – Vrijheid van vestiging en verrichten van diensten – Non-discriminatie

Samenvatting onder: [Staatsteun](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

German judge investigated by police after ruling compulsory mask-wearing in schools unconstitutional ([UK human rights blog](#))

LITERATUUR

- S.A. de Vries, Covid-19 en de veerkracht van de EU interne-marktvrijheden, in: [SEW 2021/4](#)
- T. Metze, Dossier - Inleiding: coronabeleid en democratie in lokaal, regionaal en internationaal perspectief, in: [Beleid en Maatschappij 2021/1.3](#)

OVERIG

- COVID-19: Council agrees its negotiating mandate on the Digital Green Certificate ([Raad](#))
- Covid vaccine passports and privacy rights: is the trade-off justified? – Mathilde Groppo ([Inforrm](#))
- Vaccine sovereignty and international law ([Leiden law blog](#))
- "Passeport vaccinal", "passe sanitaire" : une idée qui fait son chemin ([libertés chéries](#))

- EU Parliament Adopts The Digital Green Certificate: Risks For Data Protection And New Forms Of Discrimination ([liberties.eu](#))
- Digital Green Certificates: Not Enough Justification For Limiting Human Rights ([liberties.eu](#))
- Vaccine hesitancy and the Court of Protection: who decides? ([UK human rights blog](#))
- Democracy and the Global Pandemic ([verfassungsblog](#))
- Migrant Workers' Safety Concerns Should be a Pandemic Priority ([Verfassungsblog](#))
- COVID-19 in the Netherlands: of Changing Tides and Constitutional Constants ([Verfassungsblog](#))
- Rule of Law as a Perimeter of Legitimacy for COVID-19 Responses ([verfassungsblog](#))

WIKI

[🔗](#) [Coronavirus – Europees recht](#)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 6 april 2021 - Venken e.a. t. België – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [46130/14](#) - [76251/14](#) - [42969/16](#) - [45455/17](#) - [236/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0406JUD004613014](#)

Verplichte opsluiting van gedetineerden in psychiatrische afdelingen van gevangenis

Artikel 3 EVRM. Artikel 5 EVRM. De vijf klagers zijn veroordeeld voor strafbare feiten tot verplichte opsluiting in psychiatrische afdelingen van gevangenis. Zij waren allen strafrechtelijk niet verantwoordelijk te houden voor hun daden. Deze verplichte opsluitingsmaatregelen werden telkens opgelegd om enerzijds de samenleving te beschermen en anderzijds om de betrokken gedetineerden passende therapeutische ondersteuning te bieden met het oog op hun herintegratie in de samenleving. De faciliteiten die beschikbaar zijn voor personen die in België in verplichte opsluiting zijn geplaatst, zijn eerder beschreven in het arrest *WD t. België* en bijgewerkt in *Rooman t. België*, evenals de maatregelen die door de nationale autoriteiten zijn genomen om het wetgevingskader te wijzigen en de situatie te verbeteren.

Het Hof merkt op dat de vijf klagers bij de indiening van hun klacht gedetineerd waren in de psychiatrische vleugels van gewone gevangenis, waar ze geen passende zorg kregen. De nationale rechters hadden ten aanzien van alle klagers een schending van het verdrag erkend en waren tot de conclusie gekomen dat de staat een fout had begaan. Het feit dat drie van de klagers gedurende een aanzienlijke periode in de psychiatrische afdeling van gewone gevangenis hadden gezeten, zonder echte hoop op enige verandering en zonder gepast medisch toezicht, had hen aan bijzonder acute ontberingen onderworpen, met een intensiteit die het onvermijdelijke niveau van inherent lijden overschreed in detentie. Ook was hierdoor het verband tussen het doel en de praktische omstandigheden van hun detentie in feite verbroken. Bovendien merkt het Hof op dat de CPT tijdens zijn laatste periodieke bezoek aan België in 2017 had opgemerkt dat deze bekende systemische problemen nog immer bestonden in de psychiatrische vleugels van gevangenis. Hieruit volgt dat er met betrekking tot deze drie klagers een schending is van de artikelen 3 en 5, § 1 van het Verdrag.

Daarnaast is er nog door twee klagers geklaagd over de niet doeltreffendheid van de preventieve voorzieningen die in werking zijn getreden door de Wet op de verplichte opsluiting van 2014.

Het hof komt ten aanzien van deze twee klagers tot het oordeel dat geen sprake is van schending van artikel 5, lid 4 van het Verdrag en artikel 13 in combinatie met artikel 3 van het Verdrag.

EHRM – ARREST – 13 april 2021 - Murat Aksoy t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [80/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0413JUD000008017](#)

Voorlopige hechtenis kritische Turkse journalist onrechtmatig - Schending artikel 5, lid 1 EVRM en artikel 10 EVRM - Geen schending artikel 5, lid 4 EVRM

Klager is een Turkse journalist. Op 30 augustus 2016 wordt hij in voorlopige hechtenis genomen na publicatie van artikelen in kranten en op sociale media waarin hij de Turkse overheid bekritiseert. Op 24 oktober 2017 wordt hij weer op vrije voeten gesteld. In maart 2018 wordt hij veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van twee jaar en één maand voor het behulpzaam zijn bij een terroristische organisatie. De veroordeling blijft in hoger beroep in stand.

In mei 2019 oordeelt het constitutionele hof van Turkije dat de voorlopige hechtenis onrechtmatig was en dat daarmee de Turkse grondwet is geschonden. Klager krijgt compensatie voor geleden immateriële schade. Het EHRM stelt dat de door het Turkse constitutionele hof toegekende vergoeding onvoldoende is om de geleden schade te kunnen compenseren en behandelt daarom de klacht.

Het hof oordeelt, in lijn met het Turkse constitutionele hof, dat artikel 5, lid 1 EVRM is geschonden door klager in voorlopige hechtenis te nemen en te houden nu geen sprake was een redelijke verdenking. Omdat het EHRM concludeert dat klagers vrijheidsbeneming onrechtmatig was, komt het hof niet toe aan de beoordeling van eventuele schending van 5, lid 3 EVRM.

Daarnaast oordeelt het hof, wederom in lijn met het Turkse constitutionele hof, dat ook klagers recht op vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM) is geschonden. De inmenging van de Turkse overheid door klager in voorlopige hechtenis te nemen was niet voorzien bij wet, niet proportioneel en niet noodzakelijk in een democratische samenleving.

Tenslotte oordeelt het hof dat geen sprake is van schending van artikel 5, lid 4 EVRM. Ondanks het feit dat klager niet onbeperkt toegang had tot zijn eigen dossier, kon hij zich op andere manieren genoegzaam op de hoogte stellen van alle informatie die belangrijk was om de rechtmatigheid van zijn voorlopige hechtenis aan te vechten.

EHRM – BESLISSING (strike-out) – 25 maart 2021 – [George e.a. t. Nederland](#) - [persbericht](#) – [besluit](#) (niveau 3) - [63169/19](#) - [64133/19](#) - [7320/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0325DEC006316919](#)

Detentieomstandigheden Sint Maarten

Artikel 3 EVRM. Partijen hebben een schikking getroffen. De zaak wordt daarom geschrapt.

BLOGS

Europe: Increase in pre-trial detention rates erodes rule of law ([fair trials](#))

EHRM factsheets

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#) (januari 2020)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-515/19 – Eutelsat – Frankrijk – ECLI:EU:C:2021:273 – persbericht – conclusie – arrest

Internetverbindingdienst aan boord van vliegtuigen - Mobiele satellietdiensten (MSS)

Beschikking nr. 626/2008/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van het beroep tot nietigverklaring dat Eutelsat SA heeft ingesteld tegen het besluit van Franse regelgevende instantie voor elektronische communicatie en postdiensten waarbij aan Inmarsat een machtiging is verleend voor de exploitatie van *complémentaire grondcomponenten* in het kader van het EAN-systeem. Dit besluit van de ARCEP is gebaseerd op beschikking 2009/449/EG, waarbij de Europese Commissie Inmarsat en Solaris Mobile Ltd heeft geselecteerd als exploitanten van mobiele satellietdiensten die gemachtigd zijn om gebruik te maken van de 2 GHz-frequentie, overeenkomstig beschikking 2007/98/EG en beschikking nr. 626/2008/EG.

Met zijn vragen wenst de verwijzende rechter te vernemen of het door Inmarsat ontwikkelde EAN-systeem, en in het bijzonder de grondcomponent van dit systeem, in overeenstemming is met de in beschikking nr. 626/2008 vastgestelde criteria.

Het Hof oordeelt dat een mobiel satellietstelsel waarvan de datatransmissiecapaciteit voornamelijk berust op complementaire grondcomponenten die het hele grondgebied van de Unie bestrijken, niet noodzakelijkerwijs onverenigbaar is met de Europese regelgeving. De versterkte exploitatie van grondcomponenten is mogelijk voor zover de mededinging niet wordt verstoord en de satellietcomponent van het systeem een reëel en concreet nut heeft. België en het VK hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, lid 2, onder a) en b), van beschikking nr. 626/2008/EG juncto artikel 8, leden 1 en 3, van die beschikking moet aldus worden uitgelegd dat de datatransmissiecapaciteit van een mobiel satellietstelsel niet hoofdzakelijk op de satellietcomponent van dat systeem hoeft te berusten en dat complementaire grondcomponenten van mobiele satellietdiensten zodanig mogen worden geïnstalleerd dat zij het hele grondgebied van de Europese Unie bestrijken, omdat die satellietcomponent de communicatie op geen enkele plaats in dat grondgebied met de „vereiste kwaliteit” kan waarborgen in de zin van artikel 2, lid 2, onder b), van die beschikking, opgevat als het kwaliteitsniveau dat nodig is om de door de exploitant van dat systeem aangeboden dienst te leveren, mits de mededinging niet wordt verstoord en die satellietcomponent van reëel en concreet nut is, in de zin dat die component noodzakelijk moet zijn voor de exploitatie van het mobiele satellietstelsel, behoudens een onafhankelijke exploitatie van complementaire grondcomponenten wanneer de satellietcomponent defect is, die niet langer dan 18 maanden mag duren.

Het begrip „mobiel grondstation” in de zin van artikel 2, lid 2, onder a), van beschikking nr. 626/2008 moet aldus worden uitgelegd dat een dergelijk station, om onder dat begrip te vallen, niet in staat hoeft te zijn om – zonder afzonderlijke apparatuur – zowel met een complementaire grondcomponent als met een satelliet te communiceren.

Artikel 8, lid 1, juncto artikel 7, lid 1, van beschikking nr. 626/2008 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer is komen vast te staan dat een overeenkomstig titel II van deze beschikking geselecteerde exploitant die op grond van artikel 7 van die beschikking gemachtigd is om het radiospectrum te gebruiken, geen mobiele satellietdiensten door middel van een mobiel satellietstelsel heeft geleverd tegen de in artikel 4, lid 1, onder c), ii), van beschikking nr. 626/2008 bedoelde uiterste datum, de bevoegde instanties van de lidstaten niet mogen weigeren om aan die exploitant machtigingen te verlenen die nodig zijn voor de levering van complementaire grondcomponenten van mobiele satellietdiensten, op grond dat hij de bij zijn aanvraag gedane toezegging niet is nagekomen.

 HvJ EU: mobiel satellietstelsel niet onverenigbaar met Unierecht ([IT3486](#))

BREXIT

S.C.G. van den Bogaert, Bedrijfsjuridische berichten, Het dienstenverkeer tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk na Brexit, in: [Bb 2021/34](#)

KAMERSTUKKEN

BNC Fiche: Herschikking Verordening Roaming ([Kamerstuk 22112, nr. 3071](#))

Digitale markt

REGELGEVING EU

Kunstmatige intelligentie – ethische en wettelijke voorschriften, Feedback mogelijk van 20 februari 2020 - 14 juni 2020 ([EC](#))

- [E](#) Proposal for a Regulation on a European approach for Artificial Intelligence ([EC](#))
- [E](#) Europese Commissie presenteert nieuwe regels en acties op het gebied van kunstmatige intelligentie ([ECER](#))
- [E](#) Europese toezichthouder verwelkomt AI-initiatief maar pleit voor verbod op biometrische identificatie in de openbare ruimte ([Privacyweb](#))

NOOT – bij HvJ 15 september 2020, zaak C-807/18

R.G. Waterman, in: [Computerrecht 2021/61](#)

Het Hof van Justitie heeft het eerste arrest over netneutraliteit en 'zero rating' gewezen. In het arrest heeft het HvJ duidelijk gemaakt dat bepaalde (mobiel) internetabonnementen in strijd zijn met Europees recht. Het gaat dan om abonnementen waar internetverkeer via bepaalde applicaties niet meetelt voor de datalimiet en die de snelheid van het dataverkeer sterk vertragen zodra de datalimiet werd bereikt, met uitzondering van de die applicaties. De uitspraak biedt nuttige aanwijzingen voor de[...]

OVERIG

- Samenvatting van het advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over het voorstel voor een wet inzake digitale markten (De volledige tekst van dit advies is beschikbaar in het Engels, Frans en Duits op de EDPS-website www.edps.europa.eu) 2021/C 147/04, [PB C 147 van 26.4.2021](#)
- Post GDPR EU laws and their GDPR mimesis. DGA, DSA, DMA and the EU regulation of AI ([European law blog](#))
- EU AI legislation threatens fight against discrimination and injustice ([fair trials](#))
- Privacy erosion by design: why the Federal Court should throw the book at Google over location data tracking – Jeannie Marie Paterson and Elise Bant ([Inform](#))
- EU is cracking down on AI, but leaves a loophole for mass surveillance – Bernd Carsten Stahl ([Inform](#))
- Facing the challenge of online hate: the Audiovisual Media Services Directive and the role of regulation – Bertie Vidgen, Emily Burden, Helen Margetts ([Inform](#))
- Kamerbrief over uitvoering Motie Paternotte c.s. inzake een Europese digitale dienstenbelasting ([privacyweb](#))

Discriminatie

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-30/19 – Braathens Regional Aviation – Zweden – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:269 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Betaling geldbedrag zonder vaststelling discriminatie - Voldoende effectieve rechterlijke bescherming?

Richtlijn 2000/43/EG. Artikel 47 EU Handvest. Een passagier van Chileense afkomst werd tezamen met een andere reiziger tijdens een door Braathens uitgevoerde binnenlandse vlucht van Göteborg (Zweden) naar Stockholm op besluit van de gezagvoerder aan een extra veiligheidscontrole onderworpen. De luchtvaartmaatschappij had de passagier aangezien voor een Arabische en islamitische persoon en hem om die reden aan die extra veiligheidscontrole onderworpen. De Zweedse discriminatie-ombudsman voert aan dat de passagier, om redenen verband houdend met zijn uiterlijk en etnische afstamming, is benadeeld en vordert schadevergoeding. Braathens heeft aanvaard de gevorderde schadevergoeding te betalen (ongeveer 1000 euro), zonder de discriminatie te erkennen. De ombudsman die de zaak behartigt wil dat de rechter, ondanks de Zweedse wetgeving die daaraan in de weg staat, toch de kans krijgt om ten gronde te onderzoeken of er sprake is van discriminatie.

Het Hof oordeelt dat het Unierecht in de weg staat aan een nationale wettelijke regeling die een rechter bij wie een beroep tot schadevergoeding aanhangig is gemaakt op grond van vermeende discriminatie, belet om het bestaan van die discriminatie vast te stellen wanneer de verweerder bereid is de gevorderde schadevergoeding te betalen zonder deze discriminatie te erkennen. De enkele betaling van een geldbedrag biedt een persoon die verzoekt om vast te stellen dat hij het slachtoffer van een dergelijke discriminatie is geweest, geen effectieve rechterlijke bescherming.

Hof: De artikelen 7 en 15 van richtlijn 2000/43/EG, gelezen tegen de achtergrond van artikel 47 EU Handvest, staan in de weg aan een nationale wettelijke regeling die een rechter bij wie een beroep tot schadevergoeding aanhangig is gemaakt wegens vermeende door deze richtlijn verboden discriminatie, belet om het verzoek tot vaststelling van het bestaan van deze discriminatie te onderzoeken wanneer de verweerder bereid is de gevorderde schadevergoeding te betalen zonder evenwel te erkennen dat er sprake is van discriminatie. Het staat aan de nationale rechterlijke instantie aan wie een geschil tussen private partijen is voorgelegd om binnen het kader van haar bevoegdheden de rechtsbescherming te verzekeren die voor de justitiabelen voortvloeit uit artikel 47 van het Handvest, waarbij zij zo nodig elke daarmee strijdige bepaling van de nationale wettelijke regeling buiten toepassing moet laten.

- EU-Hof: nationale procesregels mogen rechter niet beletten om uitspraak te doen over het bestaan van discriminatie op grond van ras of etniciteit ([ECER](#))

OVERIG

Has EU equality legislation delivered 20 years on? ([European law blog](#))

Energijmarkt

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – gevoegde zaken C-798/18 en C-799/18 – Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) e.a. en Athesia Energy e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2021:280 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Stimuleringsbedragen voor zonne-energie - Vrijheid van ondernemerschap – Eigendomsrecht

Richtlijn 2009/28/EG. Artikelen 16 en 17 EU Handvest. Verdrag inzake het Energiehandvest. In 2014 heeft de Italiaanse wetgever, gelet op de opkomst van de fotovoltaïsche sector, getracht de aanmoedigingsbedragen die werden toegekend aan exploitanten in deze sector op zijn grondgebied te verlagen.

De onderhavige verzoeken om een prejudiciële beslissing hebben betrekking op de verenigbaarheid van een dergelijke hervorming met het Unierecht en, meer bepaald, op de beperkingen die eventueel voortvloeien uit de artikelen 16 en 17 EU Handvest met betrekking tot respectievelijk de vrijheid van ondernemerschap en het recht van eigendom.

Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van gedingen tussen enerzijds een groot aantal exploitanten van fotovoltaïsche installaties in Italië en de nationale federatie van elektrotechnische en elektronische ondernemingen en anderzijds het ministerie van Economische Ontwikkeling. Tsjechië, Duitsland, Griekenland en Spanje hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties, waarbij met alle relevante gegevens rekening moet worden gehouden, dienen artikel 3, lid 3, onder a), van richtlijn 2009/28/EG en de artikelen 16 en 17 EU Handvest, gelezen in het licht van de beginselen van rechtszekerheid en bescherming van het gewettigd vertrouwen, aldus te worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die voorziet in een vermindering of uitstel van betaling van de stimuleringsbedragen voor door fotovoltaïsche zonne-installaties opgewekte energie die bij eerdere bestuursbesluiten zijn toegekend en door ad-hocovereenkomsten tussen de exploitanten van deze installaties en een overheidsbedrijf zijn bevestigd, wanneer deze regeling betrekking heeft op stimuleringsbedragen waarin reeds is voorzien maar die nog niet verschuldigd zijn.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 15 april 2021 – zaak C-683/19 – Viesgo Infraestructuras Energéticas – Spanje – ECLI:EU:C:2021:300 – conclusie

Openbaredienstverplichtingen – Financiering sociaal tarief waaraan enkel bepaalde ondernemingen moeten bijdragen

Richtlijn 2009/72/EG. Verzoeksters zijn ondernemingen die actief zijn op de Spaanse elektriciteitsmarkt. Zij waren verplicht om bij te dragen aan de financiering van een sociale maatregel voor kwetsbare consumenten in Spanje. Volgens de Spaanse wetgever was die verplichting een „openbaredienstverplichting” in de zin van artikel 3, lid 2, van richtlijn 2009/72/EG. Een van verzoeksters heeft met een beroep dat zij heeft ingesteld bij de hoogste rechterlijke instantie, Spanje betwist dat deze financieringsverplichting verenigbaar is met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 2, van richtlijn 2009/72/EG staat in de weg aan een nationale regeling die, zonder objectieve rechtvaardiging die duidelijk voortvloeit uit de aard van het beoogde algemeen economisch belang, uitsluitend aan bepaalde elektriciteitsbedrijven die activiteiten uitvoeren op het gebied van productie, distributie en verkoop een verplichte financiële bijdrage oplegt met het oog op de financiering van een regeling waarbij een sociaal tarief (korting op de elektriciteitsprijs) rechtstreeks wordt toegepast op de elektriciteitsrekening van de daarvoor in aanmerking komende consumenten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 1 maart 2021 (ECER 19.04.2021) – zaak C-155/21 – Athena Investments e.a.

Arbitrageregeling – Energiehandvest – Investerings hernieuwbare energie – Investeerders uit andere lidstaat

Energiehandvest. Artikel 19 VEU. Artikel 4, lid 3, VEU. Artikelen 267 en 344 VWEU. Vanwege Italiaanse wetgeving die de investeringen in hernieuwbare energie beperkt en afschaft, hebben investeerders (Athena Investments en anderen) in 2015 tegen Italië een arbitrageprocedure bij het arbitrage-instituut van de Kamer van Koophandel te Stockholm (SCC) ingesteld. De investeerders hebben in de periode 2008-2013 investeringen gedaan in Italië. Het arbitrage-instituut heeft geoordeeld dat Italië zijn uit het Energiehandvest voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen. Italië heeft beroep bij de Zweedse rechter ingesteld tot vernietiging en ongeldigverklaring van het arbitraal vonnis.

In *Achmea* (C-284/16) heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht zich verzet tegen een bepaling in een tussen lidstaten gesloten bilaterale investeringsovereenkomst, op grond waarvan een investeerder uit een van deze lidstaten, in geval van een geschil over investeringen in de andere lidstaat, tegen laatstgenoemde staat een procedure kan inleiden voor een scheidsgerecht waarvan deze lidstaat zich ertoe heeft verbonden de bevoegdheid te aanvaarden.

De verwijzende rechter vraagt of onder artikel 26 van het Verdrag inzake het Energiehandvest mede een geschil valt tussen enerzijds een EU-lidstaat en anderzijds een investeerder uit een andere EU-lidstaat? Zo ja, staat het Unierecht eraan in de weg dat het artikel op die manier wordt uitgelegd in een EU-interne verhouding of wordt toegepast op een EU-intern geschil?

NOOT – bij conclusie HvJ 18 maart 2021, zaak C-848/19 P Duitsland/Polen

Supercharging Energy Solidarity? The Advocate General's Opinion in Case C-848/19 P Germany v Poland ([European law blog](#))

EMU, Bankenunie, financiële markt en diensten

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-504/19 – Banco de Portugal e.a. – Spanje – ECLI:EU:C:2021:335 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Toezicht op banken – Sanering en liquidatie van kredietinstellingen – Alsnog overdracht contract aan ‘bad bank’

Richtlijn 2001/24/EG. Artikel 47, eerste alinea, EU Handvest. Een instrument voor de sanering en ordelijke afwikkeling van banken, waarin zowel het Portugese recht als inmiddels ook richtlijn 2014/59 voorziet, is de oprichting van een zogenoemde overbruggingsbank. Alle gezonde bedrijfsonderdelen van een bank in moeilijkheden worden naar deze overbruggingsbank overgeheveld om de eerdere activiteiten van die bank te stabiliseren en de deposanten te beschermen. De overblijvende „bad bank” wordt dan op een ordelijke manier afgewikkeld.

De achtergrond van het hoofdgeding was de dreigende insolventie van de voorheen op één na grootste Portugese bank, te weten Banco Espírito Santo (hierna: „BES”) in 2014. In het kielzog daarvan hebben de Portugese centrale bank en de toenmalige toezichthouder, de Banco de Portugal, een overbruggingsinstelling met de naam Novo Banco opgericht en alle gezonde bedrijfsonderdelen van BES in augustus 2014 aan deze instelling overgedragen. Zogenoemde toxische passiva werden in het vermogen van BES en haar dochterondernemingen achtergelaten, waardoor deze tot „bad bank” zijn verworpen.

Verzoekster in het hoofdgeding had oorspronkelijk een beleggingsportefeuille bij de Spaanse dochteronderneming van BES. De contractuele betrekkingen werden echter vanaf augustus 2014 door Novo Banco Spanje voortgezet. Nadat verzoekster tegen Novo Banco Spanje een beroep tot nietigverklaring van de betreffende overeenkomst had ingesteld wegens onjuist advies van BES bij het aangaan van haar belegging, besloot de Banco de Portugal bepaalde passiva – waaronder de aansprakelijkheid van BES in verband met de sluiting van verzoeksters beleggingsovereenkomst – met terugwerkende kracht terug over te dragen aan BES.

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft thans de vraag of dat besluit op grond van richtlijn 2001/24 zonder meer door de Spaanse rechter moet worden erkend indien dit leidt tot verwerping van het door verzoekster tegen Novo Banco Spanje ingestelde beroep. Volgens de verwijzende rechter kan deze uitkomst namelijk indruisen tegen het beginsel van doeltreffende rechterlijke bescherming en tegen het rechtszekerheidsbeginsel.

Hof: Artikel 3, lid 2, en artikel 32 van richtlijn 2001/24/EG en van artikel 47, eerste alinea, EU Handvest, staan eraan in de weg dat in een gerechtelijke procedure ten gronde die aanhangig is in een andere lidstaat dan de lidstaat van herkomst van een kredietinstelling, en die betrekking heeft op een passief waarover deze het beheer en de beschikking had verloren ten gevolge van een in de lidstaat van herkomst vastgestelde saneringsmaatregel, de gevolgen van een tweede saneringsmaatregel die ertoe strekt om dit passief, met terugwerkende kracht, vanaf een tijdstip

vóór de inleiding van deze procedure, terug over te dragen aan deze kredietinstelling, zonder verdere voorwaarden worden erkend, wanneer deze erkenning ertoe leidt dat de kredietinstelling waaraan het passief door de eerste maatregel was overgedragen, met terugwerkende kracht niet langer in deze aanhangige procedure in rechte kan worden aangesproken, zodat wordt afgedaan aan rechterlijke beslissingen die reeds in het voordeel van de verzoekende partij in deze procedure zijn geweest.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 15 april 2021 – zaak C-911/19 – FBF – Frankrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:294 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Prejudiciële vraag over uitleg van soft law - Richtsnoeren van de Europese bankenautoriteit

Samenvatting onder: [Prejudiciële procedure HvJ](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 27 april 2021 – gevoegde zaken C-584/20 P en C-621/20 P – Commissie / Landesbank Baden-Württemberg en CRU en CRU / Landesbank Baden-Württemberg – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:330 – [conclusie](#)

Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen (GAM) – Gemeenschappelijk afwikkelingsfonds (GAF) – Besluit van de GAR over de vooraf te betalen bijdragen voor het jaar 2017

Gedelegeerde verordening (EU) 2015/63.

A-G geeft het Hof in overweging: [vrij vertaald] Het arrest van het Gerecht van 23 september 2020, Landesbank Baden-Württemberg/SRB, zaak T-411/17 te vernietigen.

Het besluit van de bestuursvergadering van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR) van 11 april 2017 over de vooraf aan het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds te betalen bijdragen voor het jaar 2017 (SRB/ES/SRF/2017/05) te vernietigen voorzover het betrekking heeft op de Landesbank Baden-Württemberg.

Vast te stellen dat de rechtsgevolgen van besluit SRB/ES/SRF/2017/05 in stand blijven, voorzover het de Landesbank Baden-Württemberg betreft, tot de inwerkingtreding van een nieuwe rechtshandeling ter vervanging van dit besluit, echter niet langer dan zes maanden na de datum van het arrest.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 29 april 2021 – zaak C-3/20 – LR Ģenerālprokuratūra – Letland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:344 – [conclusie](#)

Immunität president nationale centrale bank?

Verordening (EU) nr. 468/2014. Artikel 343 en Artikel 130 VWEU. Artikel 39 van de statuten van het ESCB en de ECB. Protocol betreffende de voorrechten en immunitäten van de Unie (Hierna: het Protocol), Artikel 22, eerste alinea, Artikel 18, Artikel 17 en Artikel 11, onder a). Artikel 4, lid 3 en VEU. Mag de president van een nationale centrale bank die tegelijkertijd lid is van de raad van bestuur van de ECB, strafrechtelijk worden vervolgd op het niveau van de betrokken lidstaat of verzet een Unierechtelijke immunität zich daartegen?

A-G geeft het Hof in overweging: De presidenten van de centrale banken van de lidstaten vallen overeenkomstig artikel 22, eerste alinea, juncto artikel 11, onder a), van het Protocol binnen de werkingssfeer van dit Protocol voor zover zij officiële taken verrichten in het kader van het ESCB of de bankenunie, met name wanneer zij optreden als lid van de algemene raad van de ECB of als lid van de raad van bestuur van de ECB. Is een centrale bank een nationale bevoegde autoriteit in de zin van artikel 2, punt 2, van de GTM-verordening of is haar president naar nationaal recht lid van die autoriteit, dan valt deze president bovendien overeenkomstig artikel 22, eerste alinea, van het Protocol betreffende de voorrechten en immunitäten van de Unie binnen de werkingssfeer van dit Protocol voor zover die autoriteit voorbereidende handelingen

verricht in een procedure die berust op de exclusieve bevoegdheid van de ECB om besluiten te nemen. De immuniteit voor dergelijke handelingen in een officiële hoedanigheid blijft bestaan na afloop van de ambtstermijn.

Als handelingen in een officiële hoedanigheid in de zin van artikel 11, onder a), van het Protocol moeten handelingen worden beschouwd die wegens een rechtstreekse interne verhouding noodzakelijkerwijs voortvloeien uit de taken van de instellingen en dus naar hun aard moeten worden beschouwd als handelingen waarmee de in die bepaling genoemde persoon deelneemt aan het verrichten van de taken van de instelling waartoe hij behoort. Dit is het geval wanneer de rechterlijke toetsing van een dergelijke handeling noopt tot een beoordeling van de taken van de betrokken instelling of haar personeelsleden, waartoe uitsluitend het Hof bevoegd is.

De in artikel 11, onder a), van het Protocol bedoelde vrijstelling van rechtsvervolging in een lidstaat verzet zich ertegen dat naar aanleiding van handelingen die een in deze bepaling genoemde persoon in zijn officiële hoedanigheid heeft verricht, tegen die persoon een gerechtelijke procedure wordt ingeleid of van overheidswege dwangmaatregelen worden genomen voordat overeenstemming is bereikt met de instelling van de Unie waartoe de betrokkene behoort. Die bepaling staat er echter in het algemeen niet aan in de weg dat wegens dergelijke handelingen een onderzoeksprocedure geopend en gevoerd wordt.

Wanneer in strijd met de immuniteit van artikel 11, onder a), van het Protocol bewijs is verkregen, zijn de nationale regels inzake de toelaatbaarheid van het gebruik van onrechtmatig verkregen bewijs van toepassing, met inachtneming van het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel.

ROUTEKAART

EU-strategie voor particuliere beleggers, Feedback mogelijk van 20 april 2021 - 18 mei 2021 ([EC](#))

BREXIT

M. Haentjens, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit en de financiële sector, in: [Bb 2021/35](#)

KAMERSTUKKEN

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie; Brief regering; Nederlandse inbreng aan ten aanzien van de consultatie van de Europese Commissie over het crisis- en depositogarantiestelselraamwerk voor banken, Kamerstuk 22112, nr. 3093

OVERIG

Advies van de Europese Centrale Bank van 19 februari 2021 inzake een voorstel voor een verordening betreffende markten in cryptoactiva en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (CON/2021/4) 2021/C 152/01, [PB C 152 van 29.4.2021](#)

Erfrecht

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 29 april 2021 – zaak C-301/20 – Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:351 – conclusie

Europese erfrechtverklaring - Geldigheid in de tijd

Verordening (EU) nr. 650/2012. Het Hof heeft zich reeds in verschillende arresten uitgesproken over de Europese erfrechtverklaring. De verwijzende rechter legt het Hof thans drie prejudiciële vragen voor over aspecten van dat document die door het Hof nog niet zijn behandeld: in de conclusie zal alleen de derde vraag aan bod komen. Deze vraag betreft de geldigheid in de tijd van een gewaarmerkt afschrift van de verklaring en het moment in de procedure waarop die geldigheid moet worden beoordeeld.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 69, juncto artikel 70, lid 3, van verordening (EU) nr. 650/2012 moet aldus worden uitgelegd dat de rechtsgevolgen van een gewaarmerkt afschrift van een Europese erfrechtverklaring moeten worden erkend wanneer dat afschrift geldig was op het moment dat het voor het eerst werd overgelegd, maar de geldigheidsduur ervan is verstreken voordat de bevoegde autoriteit de gevraagde beslissing neemt.

Wanneer er redelijke aanwijzingen zijn dat de Europese erfrechtverklaring vóór de beslissing van die autoriteit is gecorrigeerd, gewijzigd of ingetrokken of dat de werking ervan is geschorst, kan die autoriteit, bij wijze van uitzondering, verlangen dat er een nieuw afschrift of een afschrift met een verlengde geldigheidsduur wordt overgelegd.

- B** AG Campos Sánchez-Bordona on a certified copy of an European Certificate of Succession and its legitimising effect, time-wise, in the case Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank, C-301/20 (conflict of laws)

Euthanasie

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 20 april 2021 - Parfitt t. het VK - persbericht 21.4.21 – beslissing (niveau 3) – 18533/21 - ECLI:CE:ECHR:2021:0420DEC001853321

Nationale rechter heeft op juiste gronden toestemming gegeven om behandeling van een vijfjarige te beëindigen - Niet-ontvankelijk

Artikel 2 EVRM. Artikel 8 EVRM. Klagster heeft de Britse nationaliteit. Haar vijf jaar oude dochter lijdt aan acute necrotiserende encefalopathie en verkeert in een permanente vegetatieve toestand zonder uitzicht op verbetering. De nationale rechter heeft besloten dat het ziekenhuis de behandeling van de dochter van klagster mag beëindigen.

Het Hof erkent dat er, gelet op het relevante regelgevend kader ten aanzien van het recht op het beschermen van leven, geen sprake is van tekortkomingen in de beslissing van de nationale rechter. Het ziekenhuis heeft de nationale rechter op de juiste wijze benaderd om de noodzakelijke beslissingen en verklaringen, die in het beste belang van de patiënt waren, te verkrijgen. Bij de beslissing is door de rechter rekening gehouden met de verklaringen van twaalf zeer gerespecteerde gespecialiseerde artsen. Ook heeft de nationale rechter op gepaste wijze rekening gehouden met de wensen van klagster. Het intensieve zorgregime van haar dochter was echter een voortdurende last die haar dochter geen voordeel opleverde. Ondanks het principe dat leven moet worden behouden heeft de nationale rechter geoordeeld dat het niet in het belang van het kind was om haar leven te verlengen. Deze beslissing werd in hoger beroep bekrachtigd. Gelet op de beoordelingsmarge die in dergelijke gevallen aan de autoriteiten wordt geboden is het Hof van oordeel dat de klacht van klagster op grond van artikel 2 van het EVRM kennelijk ongegrond is en daarom moet worden afgewezen.

Daarnaast is het Hof van oordeel dat de beslissingen van de nationale rechter niet “willekeurig” waren. Het onderzoek was nauwgezet en grondig. Alle betrokkenen waren afzonderlijk

vertegenwoordigd en het bewijs was uitgebreid en deskundig. Door de nationale rechter is gewicht toegekend aan alle aangevoerde argumenten. De conclusie is middels een uitgebreide redenering gemotiveerd. Daarbij heeft de nationale rechter terdege rekening gehouden met de beste belangen van het kind. Het Hof is van oordeel dat de klacht van klagster op grond van artikel 8 van het EVRM eveneens moet worden afgewezen als zijnde duidelijk ongegrond. Klagster is aldus niet-ontvankelijk.

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – 1 april 2021 - A.I. t. Italië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [70896/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0401JUD007089617](#)

Family life – Belang van de kinderen – Mensenhandel – Omgangsrecht

Artikel 8 EVRM. Vrouw uit Nigeria, moeder van twee kleine kinderen, is als gevolg van mensenhandel op een niet nader bepaalde datum in Italië terechtgekomen. De kinderen worden eerst in tehuizen opgenomen, waarbij de moeder slechts gedurende een tijdelijke periode bezoekrecht krijgt, en daarna in pleeggezinnen, met het oog op adoptie.

Het EHRM overweegt dat in alle besluitvormingsprocessen met betrekking tot kinderen, het belang van het kind voorop moet staan. Klagster is de toegang tot haar kinderen ontzegd, zonder dat er enige aanwijzing was van misbruik of geweld, en in strijd met de aanbevelingen van deskundigen, en dat terwijl de adoptieprocedures nog liepen. Doordat de kinderen in verschillende gezinnen zijn geplaatst is de familie opgebroken en ook de band tussen de zusjes verbroken; dat was strijdig met het belang van de kinderen.

Het hof merkt verder op dat klagster slachtoffer van mensenhandel was, dit had de rechter in aanmerking moeten nemen bij de beoordeling van haar ouderschapskwaliteiten en van haar verzoeken om contact te houden met haar kinderen. De autoriteiten hadden meer in detail onderzoek moeten doen naar de kwetsbaarheid van klagster gedurende de procedures. Het hof roept in herinnering dat het Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel, dat geldt vanaf 2008 en ook door Italië is geratificeerd, in art. 12 lid 7 bepaalt dat rekening gehouden moet worden met de bijzondere noden van mensen in een kwetsbare positie. De Nigeriaanse afkomst van klagster is ook niet in de beoordeling betrokken, net zo min als de specifieke ideeën over de band tussen ouders en kinderen die voorkomen in de Afrikaanse cultuur, hoewel deze factor duidelijk benadrukt was in het deskundigenrapport.

Het hof concludeert dat in de procedure die heeft geleid tot het verbreken van het contact, onvoldoende gewicht is toegekend aan het realiseren voor klagster en voor de kinderen van family life. De procedure was onvoldoende omringd met waarborgen in verhouding tot de ernst van de inmenging en de belangen die op het spel stonden. Schending van artikel 8 EVRM.

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-729/19 – Department of Justice for Northern Ireland – Noord-Ierland, Verenigd Koninkrijk – [ECLI:EU:C:2021:275](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken - Tenuitvoerlegging beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen die zijn gegeven in een staat vóór toetreding tot de EU

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 april 2021 – zaak C-490/20 – Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“ – Bulgarije – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:296 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Huwelijkspartners gelijk geslacht – Geboorteakte kind

Artikel 21 VWEU. Artikel 4, lid 2 VEU. Is een EU-lidstaat (in casu Bulgarije) verplicht om personen van hetzelfde geslacht te vermelden als ouders in de geboorteakte van hun kind (zonder precisering of één van hen de biologische ouder is)? De ouders zijn gehuwd in Spanje, en hebben respectievelijk de Britse en de Bulgaarse nationaliteit.

Bij de erkenning in de Unie van de afstamming van een kind van een echtpaar van hetzelfde geslacht moet volgens advocaat-generaal Kokott een evenwicht worden gevonden tussen enerzijds de nationale identiteit van de lidstaten en anderzijds het recht van vrij verkeer van het kind en zijn ouders. Concreet dient een lidstaat de afstamming van het kind te erkennen voor de uitoefening van de rechten die Unieburgers aan het Unierecht ontleen. De lidstaat kan evenwel met een beroep op zijn nationale identiteit en zijn opvatting van het traditionele gezin weigeren deze verwantschap te erkennen voor de opstelling van een geboorteakte overeenkomstig zijn nationale recht.

ROADMAP

Cross-border family situations - recognition of parenthood, Feedback period 14 april 2021 - 12 mei 2021 ([EC](#))

EHRM factsheets

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#) (januari 2020)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Reproductive rights](#)

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-46/19 P – Raad / PKK – ECLI:EU:C:2021:316 – geen conclusie – [arrest](#)

Bevriezing van tegoeden - PKK

Gemeenschappelijk standpunt 2001/931/GBVB. Verordening (EG) nr. 2580/2001. De Raad van de Europese Unie heeft verzocht om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 15 november 2018, PKK/Raad, zaak T-316/14, waarbij het Gerecht een aantal besluiten en uitvoeringshandelingen nietig heeft verklaard voorzover ze de Kurdistan Workers' Party (PKK) betreffen..

Hof: De punten 1 tot en met 11, 13 en 14 van het dictum van het arrest van het Gerecht van 15 november 2018, PKK/Raad, in zaak T-316/14, worden vernietigd. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

Gewasbeschermingsmiddelen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 5 maart 2021 - [C-147/21 CIHEF e.a.](#)

Biociden – Beperking handelspraktijken in belang van volksgezondheid

Verordening (EU) nr. 528/2012. Richtlijn 2000/31/EG. Staat de verordening van 22 mei 2012 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden eraan in de weg dat een lidstaat in het belang van de volksgezondheid en het milieu beperkende regels op het gebied van handelspraktijken en reclame vaststelt zoals die waarin de artikelen L. 522-18 en L. 522-5-3 van het milieuwetboek voorzien? Zo ja, onder welke voorwaarden kan een lidstaat dergelijke maatregelen nemen?

Gezondheid, geneesmiddelen, etikettering en cosmetica (B - C)

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-815/19 – Natumi – Duitsland – [ECLI:EU:C:2021:336](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Etikettering biologische producten – Toegevoegd calcium

Verordening (EG) nr. 834/2007. Verordening (EG) nr. 889/2008. Mag een niet-biologisch product, in casu het wier *Lithothamnium calcareum*, worden toegevoegd bij de vervaardiging van verwerkte biologische levensmiddelen? Die stof staat weliswaar op de limitatieve lijst van toegelaten niet-biologische ingrediënten van agrarische oorsprong, maar wordt gebruikt als mineraal of micronutriënt dat niet is toegelaten door de Uniewetgeving of door de hiermee verenigbare wetgeving van een lidstaat.

Hof: Verordening (EG) nr. 889/2008 verzet zich ertegen dat poeder verkregen uit gereinigde, gedroogde en fijngemaakte sedimenten van het wier Lithothamnium calcareum als niet-biologisch ingrediënt van agrarische oorsprong in de zin van artikel 28 van verordening nr. 889/2008, wordt gebruikt bij de verwerking van biologische levensmiddelen, zoals biologische rijst- en sojadranken, teneinde deze te verrijken met calcium.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 24 november 2020 (ECER 28.3.21) – [C-165/21 - Orion Corporation](#)

Geneesmiddelen – In de handel brengen - Referentiegeneesmiddel

Richtlijn 2001/83/EG (Communautair wetboek geneesmiddelen). De verwijzende rechter wenst te vernemen of – en, zo ja, in hoeverre – artikel 12(2) van richtlijn 2001/83 relevant is voor het gebruik van de nationale Tsjechische vergunning voor Precedex als referentiegeneesmiddel en als grondslag, samen met Dexdor, voor een algemene vergunning. Verder wenst de verwijzende rechter te vernemen of de nationale Tsjechische vergunning voor Precedex geen referentiegeneesmiddel in de zin van richtlijn 2001/83 kan zijn wanneer die vergunning nooit – vanwege de toetreding van Tsjechië tot de EU – is bijgewerkt. Ook wenst de verwijzende rechter te vernemen of er beperkingen gelden – en, zo ja, welke – voor de bevoegdheid van een nationale bevoegde autoriteit om te controleren of een geneesmiddel waarvoor een vergunning voor het in de handel brengen is afgegeven in een andere lidstaat voordat deze lidstaat toetrad tot de EU, als referentiegeneesmiddel kan fungeren in de verkorte procedure als bedoeld in artikel 10 van richtlijn 2001/83. Ten slotte wenst de verwijzende rechter te vernemen of punt 40 van het arrest *Astellas Pharma* aldus moet worden opgevat dat de bevoegde geneesmiddelenautoriteit in casu het gebruik als referentiegeneesmiddel van een geneesmiddel waarvoor in een andere lidstaat een nationale vergunning voor het in de handel brengen is afgegeven, niet mag weigeren wanneer die vergunning is verleend voordat de betrokken lidstaat toetrad tot de EU.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 24 februari 2021 - [C-122/21 Get Fresh Cosmetics](#)

Cosmetische producten die eruit zien als levensmiddelen – Gevaar voor consumenten

Verordening (EG) nr. 1223/2009. Richtlijn 87/357/EEG. De nationale autoriteit voor de bescherming van consumentenrechten heeft vastgesteld dat een aantal cosmetische producten van Get Fresh Cosmetics (verzoekster) niet voldoen aan de vereisten van artikel 3, onder a) en artikel 20, lid 1 van verordening 1223/2009 omdat zij eruitzagen als levensmiddelen en door dit misleidend uiterlijk een gevaar vormden voor de gezondheid en veiligheid van consumenten, in het bijzonder kinderen en ouderen. Bij de bestreden besluiten heeft de autoriteit verzoekster onder meer verboden de producten nog langer in de handel te brengen. Verzoekster heeft de rechter verzocht de besluiten nietig te verklaren.

In dat licht vraagt de verwijzende rechter zich af of o.g.v. deze bepaling het vermoeden geldt dat cosmetische producten die er door hun vorm, geur, aanzien of grootte uitzien als levensmiddelen, niet als zodanig mogen worden gebruikt omdat zij de gezondheid van de consument in gevaar kunnen brengen, zodat dus niet hoeft te worden bewezen dat de consumptie van deze artikelen gevaarlijke gevolgen voor de gezondheid van de consument kan hebben. Indien art. 1(2) van richtlijn 87/357/EEG moet worden uitgelegd dat niet alleen moet worden vastgesteld dat de artikelen op levensmiddelen lijken, maar ook dat objectief en onderbouwd bewijs moet worden geleverd dat er gevaar bestaat voor de gezondheid en veiligheid van de consument wanneer ten gevolge van die verwarring deze artikelen in de mond worden gestoken, worden opgezogen of ingeslikt, rijst de vraag of de bewijslast in deze op de bevoegde toezichthoudende autoriteit rust.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 10 februari 2021 - [C-89/21 - Romega](#)

Salmonellabesmetting pluimvee – Boete - Discretionaire bevoegdheid toezichthouder

Verordening (EG) nr. 2073/2005. Verordening (EG) nr. 178/2002. Aan verzoekster is een boete opgelegd en een verbod tot het in de handel brengen van onveilige producten nadat was geconstateerd dat bij door in de handel gebrachte pluimvee Salmonella kentucky was aangetroffen. Zij gaat hier tegen in beroep bij de rechter.

Gelet op de in de overwegingen van verordening nr. 1086/2011 vermelde doelstellingen van de wijzigingen van verordening nr. 2160/2003 en verordening nr. 2073/2005, om het juiste evenwicht te bereiken tussen de vermindering van menselijke salmonellose als gevolg van de consumptie van pluimveevlees enerzijds en de economische gevolgen van de toepassing van dat criterium anderzijds, heeft de verwijzende rechter twijfels over de discretionaire bevoegdheid van de bevoegde toezichthoudende autoriteiten van lidstaten om deze levensmiddelen categorie te controleren op besmetting met andere salmonellaserotypen dan die welke worden vermeld in bijlage I, hoofdstuk 1, rij 1.28, bij verordening nr. 2073/2005.

LITERATUUR

Prof. mr. A.C. Hendriks, 'Europeesrechtelijke dimensies van het gezondheidsrecht', [TvGR 2021](#), p. 131-140

OVERIG

Europese Commissie publiceert openbare raadpleging over de Europese gezondheidsgegevensruimte ([privacyweb](#))

Godsdienstvrijheid

EHRM factsheets

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

EHRM – Italië heeft Protocol no. 15 EVRM geratificeerd – 22 april 2021 - [persbericht](#)

Protocol No. 15 voegt een aantal bepalingen toe aan de preambule van het EVRM en wijzigt een aantal bepalingen.

- 📄 Protocol 15 Ratified by all Contracting Parties to the ECHR ([ECHR blog](#))

Protocol 15 introduces important changes to the Convention system. These changes, in brief

– add a reference to the principle of subsidiarity and the doctrine of the margin of appreciation to the Preamble of the Convention;

– shorten from six to four months the time limit within which an application must be made to the Court;

– amend the ‘significant disadvantage’ admissibility criterion to remove the second safeguard preventing rejection of an application that has not been duly considered by a domestic tribunal;

– remove the right of the parties to a case to object to relinquishment of jurisdiction over it by a Chamber in favour of the Grand Chamber; and

– replace the upper age limit for judges by a requirement that candidates for the post of judge be less than 65 years of age at the date by which the list of candidates has been requested by the Parliamentary Assembly.

The Explanatory Report and the Opinion of the Court on Protocol 15 can be found [here](#) and [here](#).

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-30/19 – Braathens Regional Aviation – Zweden – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:269 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Betaling geldbedrag zonder vaststelling discriminatie - Voldoende effectieve rechterlijke bescherming?

Samenvatting onder: [Discriminatie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 29 april 2021 – zaak C-852/19 – Gavanozov II – Bulgarije – ECLI:EU:C:2021:346 – [conclusie](#)

Europees onderzoeksbevel in strafzaken

Samenvatting onder: [strafrecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 27 januari 2021 (ECER 28.4.21) - C-159/21 - Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság e.a.

Asiel - Intrekkingsbesluit - Advies over gevaar voor nationale veiligheid voor verzoeker en asiendienst niet toegankelijk - Recht op eerlijk proces en voorziening in rechte

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Luxemburg – 1 maart 2021 (ECER 28.4.21) - C-153/21 - Ministre de l'Immigration et de l'Asile

Internationale bescherming

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

KAMERSTUKKEN

BNC Fiche: Mededeling Europese strategie rechten van personen met een handicap 2021-2030 (Kamerstuk 22112, nr. 3087)

LITERATUUR

- B. Van der Sloot, Macht en willekeur, of hoe het Europees Hof voor de Rechten van de Mens negen eisen voor kwalitatief goede wetgeving neerlegde, in: [AA 2021/0337](#)
- R. Lawson, Het EVRM als motor voor verandering, in: [NTM/NJCM-bull. 2021/2](#)
- M.P. Beijer, Kroniek EU en mensenrechten: EU-bubbel babbels, in: [NTM/NJCM-bull. 2021/7](#)
- L.R. Glas, Chroniques Strasbourgeoises, in: [NTM/NJCM-bull. 2021/6](#)

BLOGS

- Demirtas v. Turkey: an exploration of the dissenting opinions and the Court's oversights ([strasbourgoobservers](#))
- European Parliament Resolution on corporate due diligence and corporate accountability ([Conflict of laws](#))

OVERIG

Information Hub on ECHR Implementation for NHRIs ([ECHR blog](#))

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

BREXIT

H. Ross, Bedrijfsjuridische berichten, Post Brexit Trade between EU and UK in agri-food products, in: [Bb 2021/33](#)

OVERIG

EU Data Protection in Trade Agreements ([KSLR blog](#))

IE - Intellectuele eigendom

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-579/19 – The KaiKai Company Jaeger Wichmann/EUIPO – ECLI:EU:T:2021:186 – [arrest](#)

Meervoudige aanvraag voor gemeenschapsmodellen die gymnastiek- en sportapparatuur en -uitrusting afbeelden - Voorrangstermijn

Verordening (EG) nr. 6/2002. Artikel 4 van het Verdrag van Parijs tot bescherming van industriële eigendom. Het Hof overweegt dat de algemene regel die aan het Verdrag van Parijs ten grondslag ligt is dat de aard van het oudere recht doorslaggevend is om de duur van de voorrangstermijn te bepalen. De kamer van beroep heeft blijk gegeven van een onjuiste opvatting door te oordelen dat de termijn voor verzoekster om aanspraak te maken op de voorrang zes maanden bedraagt.

Gerecht: De beslissing van de derde kamer van beroep van het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) van 13 juni 2019 (zaak R 573/2019-3) wordt vernietigd. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

 [Recht van voorrang onterecht geweigerd \(IEF19903\)](#)

GERECHT EU – ARREST – 21 april 2021 – zaak T-44/20 – Chanel/EUIPO - Huawei Technologies – ECLI:EU:T:2021:207 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Beeldmerk - Verzet

Verordening (EG) No 207/2009 (thans Verordening (EU) 2017/1001). Chanel heeft tegen de inschrijving van het beeldmerk van Huawei verzet aangetekend omdat deze volgens haar gelijkenissen vertoont met haar eigen, oudere Franse beeldmerken. Het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) heeft dit afgewezen. Chanel is vervolgens in beroep gegaan tegen deze afwijzing, maar tevergeefs. Het Gerecht oordeelt dat bij de beoordeling van de overeenstemming of soortgelijkheid van conflicterende merken, er moet worden gekeken naar de vorm waarin zij zijn ingeschreven en aangevraagd, ongeacht een eventuele verandering in hun gebruik op de markt. Hieruit concludeert zij dat de beeldmerken verschillend zijn van elkaar en wijst zij de vorderingen van Chanel af. (bron: [IE-forum](#))

 [Beeldmerken te verschillend van elkaar voor inbreuk \(IEF19907\)](#)

GERECHT EU – ARREST – 21 april 2021 – zaak T-663/19 – Hasbro/EUIPO - Kreativni Dogadaji (MONOPOLY) – ECLI:EU:T:2021:211 – [arrest](#)

Uniewoordmerk MONOPOLY – Absolute weigeringsgrond – Kwade trouw

Verordening (EG) nr. 207/2009 [thans van verordening (EU) 2017/1001]. Het betreft een beroep tegen de beslissing van de tweede kamer van beroep van het EUIPO van 22 juli 2019 (zaak R 1849/2017-2) inzake een nietigheidsprocedure tussen Kreativni Događaji en Hasbro, houder van het merk Monopoly. Interveniente, Kreativni Događaji had een vordering tot nietigverklaring van het litigieuze merk ingesteld voor alle door dit merk aangeduide waren en diensten. Volgens interveniente was verzoekster te kwader trouw bij de indiening van de aanvraag tot inschrijving van het merk omdat deze erop neerkwam dat opnieuw een aanvraag werd ingediend voor oudere merken en de omzeiling beoogde van de verplichting om het bewijs van het normale gebruik van die merken te leveren. De kamer van beroep was van oordeel dat uit de overgelegde bewijzen bleek dat verzoekster voor de door het litigieuze merk aangeduide waren en diensten die dezelfde

zijn als die waarop de oudere merken betrekking hebben, te kwader trouw was bij de indiening van de aanvraag tot inschrijving.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

B Beroep tegen nietigverklaring Monopoly-merk verworpen ([IEF19922](#))

NOOT – bij Gerecht EU zaak T0515/19

The Lego Case T-515/19: A building block castle built up on sand ([IPKat](#))

CONSULTATIE

- Intellectuele eigendom – herziening van de EU-regels inzake industrieel design (Modellenrichtlijn), Feedback mogelijk van 29 april 2021 - 22 juli 2021 ([EC](#))
- Intellectuele eigendom – herziening van de EU-regels inzake industrieel design (Modellenverordening), Feedback mogelijk van 29 april 2021 - 22 juli 2021 ([EC](#))
- EU-brede bescherming van geografische aanduidingen van niet-landbouwproducten, Feedback mogelijk van 29 april 2021 - 22 juli 2021 ([EC](#))

BREXIT

J.L. Kloppers, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: update intellectuele eigendom, in: [Bb 2021/41](#)

OVERIG

- ILA “Kyoto Guidelines on Intellectual Property and Private International Law” published with comments ([IPKat](#))

Insolventie

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-73/20 – Oeltrans Befrachtungsgesellschaft – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:315 – geen conclusie – arrest

Toepasselijk recht – Verbintenissen uit overeenkomst - Insolventie

Verordening (EG) nr. 1346/2000. Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). Oeltrans en Tankfracht zijn in Duitsland gevestigde vennootschappen. Frerichs, die in Nederland gevestigd is, en Tankfracht hebben een overeenkomst over een binnenvaartschip gesloten op grond waarvan Tankfracht aan Frerichs een vergoeding van 8 259,30 EUR verschuldigd was. Oeltrans heeft het verschuldigde bedrag betaald aan Frerichs.

De Duitse rechter heeft een insolventieprocedure geopend ten aanzien van Oeltrans. Op 21 december 2014 heeft de oorspronkelijke curator in die procedure bij de bevoegde rechterlijke instantie een Pauliaanse vordering ingesteld tot teruggave van dat bedrag van 8 259,30 EUR en tot betaling van de rente daarover. Door nalatigheid van die rechterlijke instantie is de dagvaarding pas in december 2016 aan Frerichs betekend. Sinds 25 maart 2016 is ZM curator in de betreffende procedure. Het Landgericht (rechter in eerste aanleg, Duitsland) was van oordeel dat de vordering in het hoofdgeding werd beheerst door het Duitse recht, en heeft de vordering van de curator toegewezen.

De appelrechter heeft – eveneens op grond van het Duitse recht – het vonnis van het Landgericht herzien en heeft die vordering afgewezen op grond dat Frerichs met succes had aangevoerd dat die vordering was verjaard.

ZM heeft bij de verwijzende rechter – het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) – beroep in *Revision* ingesteld teneinde het herstel van het vonnis van het Landgericht te verkrijgen. Het Bundesgerichtshof vraagt of de toepasselijke regel van Rome I ook geldt ingeval van insolventie. Het Hof bevestigt dat.

Hof: Artikel 13 van verordening (EG) nr. 1346/2000 en artikel 12, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 593/2008 moeten aldus worden uitgelegd dat het op grond van laatstgenoemde verordening op een overeenkomst toepasselijke recht ook de betaling beheerst die een derde verricht ter nakoming van de contractuele betalingsverplichting van een partij bij de overeenkomst, wanneer in het kader van een insolventieprocedure wordt opgekomen tegen die betaling als een voor het geheel van schuldeisers nadelige handeling.

- CJEU on the law applicable to detrimental acts under the Insolvency Regulation in *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft*, C-73/20 ([conflict of laws](#))
- *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft v Frerichs*: the CJEU on the reach of *lex contractus* as a shield against the *lex concursus*' *pauliana* (avoidance action). ([GAVL](#))

BREXIT

T.H.D. Struycken, *Bedrijfsjuridische berichten*, Gerechtelijke procedures en faillissementsprocedures sinds Brexit, in: [Bb 2021/38](#)

Institutioneel

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 15 april 2021 – zaak C-650/19 P – Vialto Consulting/Commissie – ECLI:EU:C:2021:297 – [conclusie](#)

Externe onderzoeken door OLAF

Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96. Met haar hogere voorziening verzoekt Vialto Consulting Kft. om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 26 juni 2019, *Vialto Consulting/Commissie*, zaak T-617/17. Bij dat arrest heeft het Gerecht haar beroep verworpen dat strekte tot vergoeding van de schade die zij beweerdelijk heeft geleden als gevolg van onrechtmatig gedrag van de Europese Commissie en het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) in verband met haar uitsluiting van de dienstverleningsovereenkomst met referentienummer TR2010/0311.01-02/001.

Deze hogere voorziening werpt een belangrijke vraag op over de wijze waarop OLAF zijn externe onderzoeken uitvoert, en meer in het bijzonder over de grenzen van digitaal forensisch onderzoek. Zij biedt tevens de gelegenheid om nader te bepalen welke gevolgen toezeggingen van OLAF aan het begin van een controle ter plaatse in het licht van het beginsel van gewettigd vertrouwen hebben, en welke strekking het recht om te worden gehoord heeft in procedures waaraan meerdere autoriteiten, zoals OLAF, de Commissie en een nationale autoriteit, deelnemen.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: het arrest van het Gerecht van 26 juni 2019, Vialto Consulting/Commissie, zaak T-617/17, niet gepubliceerd, te vernietigen voor zover daarbij werd geoordeeld dat rekwirante zich niet kon beroepen op een verplichting van de Commissie om haar te horen vóór de vaststelling van het besluit van de CPCU tot uitsluiting van rekwirante van de betrokken overeenkomst ende hogere voorziening voor het overige af te wijzen;

het beroep van Vialto Consulting tot vergoeding van de schade die zij beweerdelijk heeft geleden als gevolg van onrechtmatig gedrag van de Europese Commissie en het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) in verband met haar uitsluiting van de dienstverleningsovereenkomst met referentienummer TR2010/0311.01-02/001, te verwerpen.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- The Own Resources Decision as an Ultra Vires Act or a Violation of Constitutional Identity? An analysis of possible procedural scenarios ([EU law analysis](#))
- Green light from Karlsruhe for the ratification of new EU own resources decision. First fractures in the prohibition of fiscal integration? ([European law blog](#))
- The Conseil d'Etat refuses to follow the Pied Piper of Karlsruhe ([Verfassungsblog](#))

“The Conseil d’Etat categorically rejected the proposal that the courts of the member states, in particular their supreme (or constitutional) courts, would be entitled to review an “ultra vires” of the European institutions. The wording of the judgment is an implicit acknowledgement that there is a monopoly of the EU Court of Justice in the authentic interpretation of the Treaty - unlike the German Federal Constitutional Court in the Weiss case and the doctrine of constitutional identity and protection of national security(..) “

NOOT – bij conclusie A-G HvJ 20 februari 2021, zaak C-872/19 P

State Immunity, Comity and the Question of Legal Standing of a Third Country before the CJEU: The Opinion of AG Hogan in Case C-872/19 P Venezuela v Council ([EU law analysis](#))

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Mededeling Humanitair optreden EU ([Kamerstuk 22112, nr. 3089](#))

OVERIG

The new mandate of the European Commission’s ethics advisory body for science and new technologies. Further developments and larger context ([EU law analysis](#))

IPR

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-729/19 – Department of Justice for Northern Ireland – Noord-Ierland, Verenigd Koninkrijk – ECLI:EU:C:2021:275 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken - Tenuitvoerlegging beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen die zijn gegeven in een staat vóór toetreding tot de EU

Verordening (EG) nr. 4/2009. Kan een beslissing inzake onderhoudsverplichtingen die door een nationale rechter is gegeven voordat het betrokken land toetrad tot de Europese Unie, worden erkend op grond van verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen, en – zo ja – onder welke voorwaarden? Dit verzoek om een prejudiciële beslissing betreft dus de erkenning en tenuitvoerlegging in het VK van rechterlijke beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen die in Polen zijn gegeven vóór de toetreding van dit land tot de EU op 1 mei 2004 en vóór het tijdstip waarop verordening nr. 4/2009 van toepassing is geworden, te weten 18 juni 2011.

Hof: Artikel 75, lid 2, onder a), van verordening (EG) nr. 4/2009 is alleen van toepassing op beslissingen van nationale rechterlijke instanties in staten die ten tijde van de vaststelling van die beslissingen reeds lid van de Europese Unie waren.

Verordening nr. 4/2009 moet aldus worden uitgelegd dat het op grond van geen enkele bepaling van deze verordening mogelijk is beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen die in een staat zijn gegeven vóór diens toetreding tot de Europese Unie en voordat deze verordening van toepassing is geworden, na de toetreding van die staat tot de Unie in een andere lidstaat te erkennen en ten uitvoer te leggen.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 april 2021 – zaak C-30/20 – Volvo e.a. – Spanje – ECLI:EU:C:2021:322 – [conclusie](#)

Plaats waar schadebrengende feit zich heeft voorgedaan – Plaats van intreden van de schade – Schadevergoeding wegens een mededingingsregeling – Relatieve bevoegdheid

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Artikel 101 VWEU. Artikel 53 EER. Dit verzoek is ingediend in het kader van een vordering die RH, gevestigd te Cordoba (Spanje), heeft ingesteld tegen vier vennootschappen van de Volvo-groep ter vergoeding van de schade die zij zou hebben geleden als gevolg van een inbreuk op artikel 101 VWEU en op artikel 53 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte van 2 mei 1992. Drie van die vier vennootschappen hebben hun statutaire zetel in een andere lidstaat dan het Koninkrijk Spanje.

Het Hof wordt gevraagd te verduidelijken of artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012 rechtstreeks de bevoegde rechter aanwijst zonder naar de interne rechtsregels van de lidstaten te verwijzen.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd:

– dat het bevoegde gerecht van de lidstaat volgens deze bepaling het gerecht is in het rechtsgebied waarvan met name de rechtstreekse schade is ingetreden;

– dat in het kader van een schadevordering wegens een op artikel 101 VWEU gemaakte inbreuk die onder meer bestaat in heimelijke afspraken over de prijsstelling en de verhoging van de prijzen van goederen, de plaats waar de schade is ingetreden gelegen is in de lidstaat van de door die inbreuk beïnvloede markt waar de extra kosten zijn gemaakt. Het relatief bevoegde gerecht is in beginsel het gerecht van de plaats van verkrijging van die goederen door de onderneming die haar activiteiten in deze lidstaat verricht, waarbij die aanschaf aan de hand van economische criteria moet worden vastgesteld. Indien de plaats waar de schade is ingetreden en de plaats waar de benadeelde zijn activiteiten verricht niet samenvallen, kan de vordering worden ingesteld bij het gerecht van de plaats waar de benadeelde is gevestigd, en

– dat de lidstaten er in het kader van hun rechterlijke organisatie voor kunnen kiezen om de behandeling van geschillen te concentreren bij bepaalde gerechten, mits het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel worden geëerbiedigd. In het bijzonder op het gebied van het mededingingsrecht dienen de lidstaten erop toe te zien dat de door hen vastgestelde of toegepaste regels geen afbreuk doen aan de doeltreffende toepassing van de artikelen 101 en 102 VWEU.

- B** AG Richard de la Tour on jurisdiction in private enforcement in case Volvo, C-30/20 ([conflict of laws](#))
- B** Advocate General Richard de la Tour in Volvo Trucks on the location of damage, in competition law follow-on damages suits, and on national CPR rules varying Brussels Ia. ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 april 2021 – gevoegde zaken C-152/20 en C-218/20 – SC Gruber Logistics en Sindicatul Lucrătorilor din Transporturi – Roemenië – ECLI:EU:C:2021:323 – [conclusie](#)

Toepasselijk recht – Arbeidsovereenkomst - Rechtskeuzebeding

Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). De zaak betreft twee geschillen over loonaanspraken van verscheidene in Roemenië wonende vrachtwagenchauffeurs jegens de in Roemenië gevestigde onderneming die hen in dienst heeft en in het kader daarvan naar andere lidstaten uitzendt om goederen te vervoeren.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Artikel 8 van verordening (EG) nr. 593/2008 moet aldus worden uitgelegd dat de keuze van het op de individuele arbeidsovereenkomst toepasselijke recht andere rechtsstelsels uitsluit die overeenkomstig lid 2, 3 of 4 van dat artikel toepasselijk zouden zijn geweest bij gebreke van een rechtskeuze, mits dat recht de werknemer een beschermingsniveau biedt dat gelijk is aan of hoger is dan het beschermingsniveau dat wordt geboden door de bepalingen waarvan niet bij overeenkomst kan worden afgeweken van het recht dat toepasselijk zou zijn geweest bij gebreke van een rechtskeuze.

De regels inzake minimumloon van het land waar de werknemer zijn arbeid gewoonlijk heeft verricht, kunnen in beginsel worden aangemerkt als „bepalingen waarvan niet bij overeenkomst kan worden afgeweken op grond van het recht dat [...] toepasselijk zou zijn geweest bij gebreke van een rechtskeuze” in de zin van artikel 8, lid 1, tweede volzin, van verordening nr. 593/2008. Of deze regels al dan niet prevaleren, hangt af van de wijze waarop zij in het betreffende recht zijn vormgegeven, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

De artikelen 3 en 8 van verordening nr. 593/2008 moeten aldus worden uitgelegd dat de uitdrukkelijke of impliciete keuze van het op een individuele arbeidsovereenkomst toepasselijke recht een vrije keuze voor beide partijen moet zijn, hetgeen niet het geval is wanneer een nationale bepaling voorschrijft dat in die overeenkomst een rechtskeuzebeding wordt opgenomen. Deze artikelen staan er echter niet aan in de weg dat een dergelijk beding vooraf in de overeenkomst wordt opgenomen bij een besluit van de werkgever waarmee de werknemer heeft ingestemd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 6 november 2021 - C-7/21 LKW WALTER

Rechtsmiddel tegen tenuitvoerleggingsbeslissing - Termijnen

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verordening (EG) nr. 1393/2007. Artikel 47 EU Handvest. Artikel 4, lid 3 VEU. Artikel 18 VWEU. LKW WALTER (verzoekster), een Oostenrijkse vennootschap, is op 30 oktober 2019 door de Sloveense rechter per post in kennis gesteld van een in het Sloveens gestelde beslissing tot tenuitvoerlegging van een vordering. De verwijzende rechter twijfelt bij de eerste vraag of de korte bezwaartermijn van acht dagen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel mogelijkwerijs niet strookt met artikel 36 en 39 van verordening 1215/2012 jo. artikel 47 van het Handvest. M.b.t. de tweede vraag vraagt hij zich af hoe het verloop van de termijn juist moet worden uitgelegd in het licht van het recht om de ontvangst te weigeren overeenkomstig artikel 8 van verordening 1393/2007. M.b.t. de derde vraag twijfelt de verwijzende rechter of artikel 18 VWEU in de weg staat aan de Sloveense regeling betreffende de termijn van acht dagen om bezwaar aan te tekenen tegen een tenuitvoerleggingsbeslissing, wanneer een in een andere lidstaat gevestigde schuldenaar in kennis wordt gesteld van deze beslissing.

OPLEIDING EN CURSUS

ABLI-HCCH Webinar: HCCH 1970 Evidence Convention and Remote Taking of Evidence by Video-link on 1 June 2021 ([conflict of laws](#))

Kinderrechten

EUROPESE COMMISSIE

Voorstel voor een aanbeveling van de raad tot instelling van een Europese kindergarantie ([Eurlex](#))

- Europese Commissie stelt maatregelen voor om kinderrechten te handhaven en kinderen in nood te ondersteunen (ECER)

Kwekersrecht

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 22 april 2021 – zaak C-186/18 – José Cánovas Pardo – Spanje – ECLI:EU:C:2021:327 – [conclusie](#)

Verjaring - Opeenvolgende handelingen – Handelingen die in de loop van de tijd zijn herhaald

Verordening (EG) nr. 2100/94. Het betreft een geding tussen de vennootschap CVVP en de vennootschap Pardo over de teelt door laatstgenoemde van mandarijnboomen van het ras Nadorcott zonder toestemming van de houder. Pardo heeft bij de verwijzende rechter cassatieberoep ingesteld dat enkel betrekking had op de kwestie van de verjaring. Dienaangaande wordt het hoofdgeding gekenmerkt door het feit dat de houder de in artikel 96 van verordening nr. 2100/94 vastgelegde termijn van drie jaar heeft laten verstrijken. Vast staat namelijk dat de houder op het tijdstip waarop de rechtsvordering tegen Pardo werd ingesteld, sedert meer dan drie jaar kennis had van de handelingen die inbreuk maakten op zijn rechten en van de identiteit van de overtreder. De aan het Hof voorgelegde vragen strekken ertoe te vernemen welke rechtsgevolgen moeten worden verbonden aan het verstrijken van deze termijn van drie jaar.

A-G: Artikel 96 van verordening (EG) nr. 2100/94 moet aldus worden uitgelegd dat de termijn van drie jaar ingaat op het tijdstip van de gebeurtenis die zich het laatst voordoet, te weten hetzij het tijdstip waarop de communautaire bescherming is verleend, hetzij het tijdstip waarop de houder kennis heeft gekregen van de handeling en van de identiteit van de overtreder, ongeacht het tijdstip waarop de handelingen eventueel zijn beëindigd.

Artikel 96 van verordening nr. 2100/94 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de termijn van drie jaar ten aanzien van handelingen die in de loop van de tijd zijn herhaald, is verstreken, de verjaring enkel de handelingen treft die meer dan drie jaar vóór de indiening van de in de artikelen 94 en 95 van deze verordening bedoelde vorderingen zijn verricht.

Landbouw en visserij (B)

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-733/19 – Nederland/Raad en Parlement – Nederland – ECLI:EU:C:2021:272 – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Pulskorvisserij – Ruimte beoordelingsbevoegdheid Uniewetgever – Beoordeling Unierechter

Verordening (EU) nr. 1380/2013. Verordening (EU) 2019/1241. In 2019 heeft de Europese Unie nieuwe regels vastgesteld voor de instandhouding van visbestanden en de bescherming van mariene ecosystemen. Zo is een verbod ingesteld op bepaalde soorten destructief vistuig of methoden zoals onder meer elektrische stroom. Het gebruik van elektrische pulskorren blijft echter mogelijk gedurende een overgangperiode (tot en met 30 juni 2021) en onder bepaalde strikte voorwaarden. Nederland heeft bij het Hof van Justitie beroep ingesteld tot nietigverklaring van de bepalingen van deze verordening die betrekking hebben op vissersschepen met een elektrische pulskor.

In de eerste en derde middel wordt gesteld dat de Uniewetgever zich niet heeft gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke adviezen en dat er sprake is van schending van het voorzorgsbeginsel.

Het Hof stelt dat uit de artikelen 3, derde lid, VEU en 11 VWEU niet kan worden afgeleid dat de Uniewetgever verplicht is om zijn wetgevende keuzes inzake de technische maatregelen waarin verordening 2019/1241 voorziet uitsluitend te baseren op de beschikbare wetenschappelijke en technische adviezen. De Uniewetgever beschikt over een ruime beoordelingsbevoegdheid op visserijgebied. Het toezicht van de Unierechter dient zich dan ook te beperken tot het onderzoek of bij de vaststelling van de maatregel geen kennelijke vergissing is begaan of misbruik van bevoegdheid is gemaakt, danwel of de wetgever de grenzen van zijn beoordelingsbevoegdheid

niet kennelijk heeft overschreden. Aan de rechtmatigheid van een op dit gebied vastgestelde maatregel kan immers slechts worden afgedaan wanneer de maatregel kennelijk ongeschikt is ter bereiking van het door deze wetgever nagestreefde doel. Niet is gebleken dat de bestreden technische maatregelen kennelijk ongeschikt zijn.

De uniewetgever moet deze maatregelen juist nemen na afweging van de verschillende betrokken belangen tegen de achtergrond van alle relevante gegevens. De discretionaire bevoegdheid van de Uniewetgever bij zijn beoordeling van ingewikkelde economische situaties die onder het Gemeenschappelijk Visserijbeleid vallen, betreft bovendien niet enkel het bepalen van de aard en de draagwijdte van de vast te stellen voorschriften, maar ook het bepalen van de basisgegevens.

In de wetenschappelijke adviezen zijn wel bepaalde voordelen van de pulskorvisserij ten opzichte van de boomkorvisserij vastgesteld, maar er werd in deze adviezen ook op gewezen dat bepaalde resterende risico's van eerstgenoemde visserijmethode nog niet volledig waren beoordeeld. Voorts heeft de Uniewetgever afdoende gemotiveerd waarom hij bij de vaststelling van de betreffende bepalingen is afgeweken van de wetenschappelijke adviezen.

Ook bevat verordening 2019/1241 geen ontoereikende motivering. Het zou te ver gaan om voor elke technische keuze een specifieke motivering te verlangen indien de essentie van het door de instelling nagestreefde doel uit de omstreden handeling blijkt. Verordening 2019/1421 voldoet aan de geformuleerde vereisten.

Met betrekking tot de schending van het voorzorgsbeginsel, moet eraan worden herinnerd dat volgens artikel 2, lid 2, van de verordening 1380/2013 het voorzorgsbeginsel wordt toegepast in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid. Het ontbreken van adequate wetenschappelijke informatie mag niet als reden worden aangevoerd om beheersmaatregelen voor de instandhouding van de doelsoorten, de geassocieerde of afhankelijke soorten en de niet-doelsoorten en hun omgeving, uit te stellen of achterwege te laten.

Uit niets kan worden opgemaakt dat de Uniewetgever met de vaststelling van de technische maatregelen een kennelijke beoordelingsfout heeft gemaakt. Hoewel de beschikbare wetenschappelijke en technische studies niet op alle punten hetzelfde oordeel bevatten over de mate waarin de visserij met een elektrische pulskor negatieve gevolgen heeft, wordt nergens vermeld dat een dergelijke visserijmethode helemaal geen negatieve gevolgen heeft voor het milieu. Het Hof verwerpt het beroep.

- V. van der Boon, Nederland verliest beroep tegen pulsvisverbod (FD)
- EU-Hof: verbod op pulskorvisserij kan in stand blijven (ECER)

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-736/19 – Plaukti – Letland – ECLI:EU:C:2021:282 – geen conclusie – arrest

Elpo - Agromilieubetalingen – Instandhouding biodiversiteit in landbouw

Verordening (EG) nr. 1698/2005. Verordening (EU) nr. 65/2011. Verordening (EG) nr. 73/2009. Verordening (EG) nr. 1122/2009. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Plaukti, een in Letland gevestigd landbouwbedrijf, en de dienst voor plattelandssteun te Letland over de weigering van laatstgenoemde om steun te verlenen voor de instandhouding van de biodiversiteit in grasland.

Hof: Artikel 16, lid 5, derde alinea, van verordening (EU) nr. 65/2011 moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling niet van toepassing is wanneer de steunaanvrager weliswaar de agromilieuverbintenissen met betrekking tot het maaien niet is nagekomen, maar er geen verandering in de betrokken gewasgroep is vastgesteld.

De artikelen 4 en 6 van verordening (EG) nr. 73/2009, gelezen in samenhang met artikel 39, lid 3, van verordening (EG) nr. 1698/2005 staan in de weg aan een nationale regeling volgens welke een en dezelfde eis zowel een minimumeis inzake goede landbouw- en milieuconditie kan zijn als een eis die verder gaat dan een dergelijke minimumeis, namelijk een eis inzake de toekenning van agromilieubetalingen.

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – gevoegde zaken C-294/19 en C-304/19 – Piscicola Tulcea en Ira Invest – Roemenië – ECLI:EU:C:2021:340 – geen conclusie – arrest

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) – Rechtstreekse steunverlening – Visteeltvoorziening - Bouwland vs. visteelt

Verordening (EG) nr. 73/2009. Verordening (EU) nr. 1307/2013. De zaak heeft betrekking op enkele areaalbetalingen voor het gebruik als bouwland van grond die in het kadaster is ingeschreven als grond die bestemd is voor visteelt.

Hof: Artikel 2, onder h), en artikel 34, lid 2, van verordening (EG) nr. 73/2009, alsook artikel 4, lid 1, onder e), en artikel 32, lid 2, van verordening (EU) nr. 1307/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat grond die naar nationaal recht wordt aangemerkt als grond die bestemd is voor visteelt, maar die daadwerkelijk voor landbouwdoeleinden wordt of is gebruikt, deel uitmaakt van het landbouwareaal.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Bulgarije – 10 februari 2021 (ECER 26.4.21) - C-160/21 NIKOLOPIS AD ISTRUM 2010

Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Plattelandsontwikkeling - Stilzwijgende afwijzing?

Verordening (EU) nr. 1306/2013. Verzoeker is eigenaar van een landbouwbedrijf en heeft voor seizoen 2019 een steunaanvraag ingediend in het kader van het programma voor plattelandsontwikkeling. In 2019 vonden er meerdere controles plaats bij verzoeker, hierbij werd vastgesteld dat slechts voor één perceel van 0,51 hectare geen recht op steun bestond. In 2020 diende verzoeker een verzoek in om uitvoering van de betaling voor seizoen 2019 op basis van de eerder ingediende aanvraag. Hierop werd geantwoord dat de behandeling van de steunaanvragen voor seizoen 2019 op dat moment nog niet was afgerond en dat de aanvraag verder zou worden gecontroleerd. Partijen twisten over de vraag of er sprake is van een stilzwijgende afwijzing van verweerder met betrekking tot de aangevraagde steun. Verzoeker voert aan dat verweerder haar steunaanvraag voor seizoen 2019 stilzwijgend heeft afgewezen. Een besluit moet binnen de in artikel 75, lid 1 van verordening 1306/2013 gestelde termijn worden genomen, aangezien verzoeker niet ervan in kennis was gesteld dat verdere aanvullende controles noodzakelijk zijn. Verweerder stelt dat er geen sprake is van een stilzwijgende afwijzing, wanneer een verplichting bestaat om een afzonderlijke bestuurshandeling vast te stellen.

Prejudiciële vragen:

1) Impliceert het begrip „betaling” als bedoeld in artikel 75, lid 1, van verordening nr. 1306/2013, dat de naar aanleiding van een betalingsaanvraag ingeleide procedure is afgerond?

2) Heeft de daadwerkelijke ontvangst van het door de eigenaar van een landbouwbedrijf aangevraagde bedrag dezelfde betekenis als een positief besluit van het betaalorgaan op de aanvraag tot activering van betalingsrechten of houdt het niet ontvangen van geldbedragen bij publieke bekendmaking van betalingen

voor de betrokken maatregel een afwijzing van de aangevraagde betalingsrechten in, wanneer de betrokkene niet ervan in kennis is gesteld dat de procedure door nieuwe controles wordt voortgezet?

3) Houdt de termijn als bedoeld in artikel 75, lid 1, van verordening nr. 1306/2013 in dat de lidstaten verplicht zijn om de toetsing aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden uit te voeren vóór het verstrijken van die termijn en kan die toetsing enkel in uitzonderingsgevallen worden voortgezet?

4) Vormt de niet-naleving van de termijn als bedoeld in artikel 75, lid 1, van verordening nr. 1306/2013 een stilzwijgende afwijzing van de betaling van steun, wanneer de eigenaar van een landbouwbedrijf niet ervan in kennis is gesteld dat aanvullende controles worden verricht en daarover geen enkel schriftelijk document bestaat?

LHBT-rechten

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 15 april 2021 – zaak C-490/20 – Stoliczna obshtina, rayon „Pancharevo“ – Bulgarije – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:296 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Huwelijkspartners gelijk geslacht – Geboorteakte kind

Samenvatting onder: [Familierecht](#)

OVERIG

Civicus: Orbán's Government Targets LGBTI Rights Amid The Pandemic And Bans Protests ([liberties.eu](#))

EHRM factsheets

- Homosexuality: criminal aspects
- [Sexual orientation issues](#) (januari 2020)

Luchtvaart (c)

HvJ – ARREST – 22 april 2021 – zaak C-826/19 – Austrian Airlines – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2021:318 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Omleiding vliegtuig naar luchthaven in de buurt van geplande luchthaven – Recht op compensatie? – Transferkosten

Verordening (EG) nr. 261/2004. Moet een vlucht die is omgeleid naar een andere luchthaven, die zich evenwel in de buurt bevindt van de luchthaven waarvoor was geboekt, als een geannuleerde vlucht in de zin van EU-verordening 261/2004 worden beschouwd, zodat de betrokken passagiers recht hebben op compensatie, of louter als een vertraagde vlucht, in welk geval die passagiers overeenkomstig het arrest Sturgeon van het Hof van Justitie enkel recht hebben op compensatie indien de vertraging drie uur of meer bedraagt?

Hof: Artikel 8, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een vlucht wordt omgeleid naar een luchthaven die dezelfde stad bedient als de luchthaven waarvoor was geboekt, de in deze bepaling bedoelde vergoeding van de kosten voor het vervoer van de passagiers tussen de twee luchthavens niet afhankelijk is van de voorwaarde dat de eerste luchthaven gelegen is op het grondgebied van dezelfde stad of regio als de tweede luchthaven.

Artikel 5, lid 1, onder c), artikel 7, lid 1, en artikel 8, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moeten aldus worden uitgelegd dat wanneer een omgeleide vlucht niet landt op de luchthaven waarvoor was geboekt maar op een andere luchthaven die dezelfde stad of regio bedient, de passagier daaraan geen recht op compensatie kan ontfangen wegens annulering van die vlucht. De passagier van een vlucht die wordt omgeleid naar een alternatieve luchthaven die dezelfde stad of regio bedient als de luchthaven waarvoor oorspronkelijk was geboekt, heeft daarentegen in beginsel recht op compensatie krachtens deze verordening wanneer hij zijn eindbestemming minstens drie uur later bereikt dan het aankomsttijdstip dat de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert aanvankelijk had gepland.

De artikelen 5 en 7 en artikel 8, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moeten aldus worden uitgelegd dat om de duur te bepalen van de vertraging bij aankomst van een passagier van een omgeleide vlucht die niet is geland op de luchthaven waarvoor was geboekt maar op een andere luchthaven die dezelfde stad of regio bedient, moet worden uitgegaan van het tijdstip waarop de passagier na aanvullend vervoer de luchthaven waarvoor was geboekt daadwerkelijk heeft

bereikt, of in voorkomend geval, een met de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert overeengekomen andere nabijgelegen bestemming.

Artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een luchtvaartmaatschappij die een vlucht uitvoert, teneinde vrijgesteld te worden van haar verplichting de passagiers te compenseren in geval van langdurige vertraging bij aankomst, een beroep kan doen op een buitengewone omstandigheid waardoor niet deze vertraagde vlucht is getroffen, maar een eerdere vlucht die zichzelf met hetzelfde luchtvaartuig in het kader van de op twee na laatste rotatie ervan heeft uitgevoerd, op voorwaarde dat er een rechtstreeks causaal verband bestaat tussen deze omstandigheid en de langdurige vertraging van de latere vlucht bij aankomst. Het staat aan de verwijzende rechter om dit te beoordelen. Daarbij dient hij met name rekening te houden met de wijze waarop het betreffende luchtvaartuig door de betrokken luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert wordt geëxploiteerd.

Artikel 8, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een omgeleide vlucht niet landt op de luchthaven waarvoor was geboekt maar op een andere luchthaven die dezelfde stad of regio bedient, de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert de passagiers uit eigen beweging moet aanbieden om de kosten te dragen voor het vervoer naar de luchthaven waarvoor was geboekt of, in voorkomend geval, naar een andere met de passagier overeengekomen nabijgelegen bestemming.

Artikel 8, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert haar verplichting niet nakomt om de kosten te dragen die een passagier maakt voor de reis tussen de aankomstluchthaven en de luchthaven waarvoor was geboekt of een andere met de passagier overeengekomen bestemming, dit niet meebrengt dat deze passagier op grond van artikel 7, lid 1, van die verordening recht heeft op compensatie in de vorm van een vast bedrag. Deze niet-nakoming geeft die passagier daarentegen wel recht op terugbetaling van de door hem gedane uitgaven die, gelet op de bijzondere omstandigheden van elk geval, noodzakelijk, passend en redelijk blijken om het verzuim van de luchtvaartmaatschappij goed te maken.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 15 maart 2021 (ECER 28.4.21) - [C-172/21](#) - [Deutsche Lufthansa](#)

Luchtvaartclaim – Vertraging op zakelijk geboekte reis - Begrip 'gereduceerd tarief dat niet toegankelijk is voor het publiek'

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoekster heeft een vertraging opgelopen van 5 uur en 23 minuten vertraging. De vluchten waren geboekt door de werkgeefster van verzoekster waarbij een overeengekomen zakelijk tarief werd toegepast. Daardoor bedroeg de vluchtprijs 152,00 EUR en lag deze onder het gebruikelijke tarief van 169,00 EUR. Een dergelijk gereduceerd tarief is alleen te boeken voor zakelijke reizen. Verweerster heeft niet betaald. De Duitse rechter heeft de vordering afgewezen omdat de verordening in casu niet van toepassing is. Het geboekte tarief is een gereduceerd tarief dat niet rechtstreeks of indirect voor het publiek toegankelijk is.

Prejudiciële vragen:

1. Gaat het bij een ten opzichte van het normale tarief verlaagd zakelijk tarief (in casu 152,00 EUR in plaats van 169,00 EUR), dat berust op een raamovereenkomst tussen een luchtvaartmaatschappij en een andere onderneming en uitsluitend ter beschikking staat voor zakenreizen van medewerkers van de betrokken onderneming, om een gereduceerd tarief in de zin van artikel 3, lid 3, eerste zin, van verordening (EG) nr. 261/2004, dat niet rechtstreeks of indirect toegankelijk is voor het publiek?

2. Voor zover de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: gaat het bij een dergelijk zakelijk tarief dan ook niet om een Frequent Flyer-programma of ander commercieel programma van een luchtvaartmaatschappij of touroperator in de zin van artikel 3, lid 3, tweede zin, van verordening (EG) nr. 261/2004?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 28 februari 2021 - [C-111/21 Laudamotion](#)

Verdrag van Montreal - Posttraumatische stressstoornis - Aansprakelijkheid luchtvaartmaatschappij?

Verdrag van Montreal. Verzoekster is aan boord gegaan van verweersters vliegtuig om van Londen naar Wenen te reizen. Bij de start is de linkermotor ontploft zodat het vliegtuig is geëvacueerd. De rechtermotor was echter nog in werking en verzoekster is door de jetblast een aantal meters door de lucht geslingerd. Sindsdien lijdt zij aan slaap- en concentratiestoornissen, stemmingswisselingen, plotselinge huilbuien, sterke vermoeidheid en stotteren. Er werd een posttraumatische stressstoornis vastgesteld waarvoor verzoekster in behandeling is. Verzoekster vordert vergoeding van de medische kosten en smartengeld. Ook vordert zij een verklaring voor recht dat verweester aansprakelijk is voor toekomstige schade. Verzoekster stelt dat de aansprakelijkheid rechtstreeks voortvloeit uit artikel 17, lid 1 van het Verdrag van Montreal. In ieder geval is verweester echter aansprakelijk o.g.v. het aanvullend toepasselijke Oostenrijkse recht. Verweester meent dat artikel 17, lid 1 slechts ziet op lichamelijk letsel in strikte zin en niet op zuiver psychische klachten. De prejudiciële vraag luidt of door een ongeval veroorzaakte psychische klachten, welke klachten als aandoening kunnen worden aangemerkt, kunnen worden beschouwd als „lichamelijk letsel” in de zin van het Verdrag van Montreal, en zo nee of genoemd verdrag in de weg staat aan een vordering tot schadevergoeding op grond van het toepasselijke nationale recht.

NOOT – bij HvJ 23 maart 2021, [zaak C-28/20 \(Airhelp\)](#)

Foreseeability and controllability of strikes - CJEU in Airhelp (C-28/20)

WIKI

[Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 15 april 2021 – zaak C-882/19 – Sumal – Spanje – **Grote Kamer** – [ECLI:EU:C:2021:293](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Aansprakelijkheid dochteronderneming voor schending mededingingsregels – Economische eenheid

Artikel 101 VWEU. In het verzoek om een prejudiciële beslissing waarover het in deze conclusie gaat, wordt het Hof verzocht te verduidelijken of een subject dat stelt schade te hebben geleden als gevolg van een mededingingsverstoringende praktijk, de dochteronderneming van de vennootschap die aan die praktijk heeft deelgenomen en waaraan de Commissie een boete heeft opgelegd bij een besluit dat geen betrekking heeft op de dochteronderneming, civielrechtelijk aansprakelijk kan stellen voor deze schade op basis van het feit dat deze vennootschappen een „economische eenheid” vormen.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Artikel 101 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een vennootschap in het kader van een schadevordering (..) , aansprakelijk kan worden gesteld voor de schade die het gevolg is van een inbreuk op dat artikel waarvoor de Commissie alleen haar moedermaatschappij heeft bestraft, indien wordt aangetoond dat beide vennootschappen, gelet op de tussen hen bestaande economische, organisatorische en juridische banden, ten tijde van de inbreuk een economische eenheid vormden, en dat het gedrag van de dochteronderneming op de markt waarop de moedermaatschappij zich aan inbreukmakende gedragingen schuldig heeft gemaakt, aanzienlijk heeft bijgedragen aan de verwezenlijking van het doel dat met die gedragingen werd nagestreefd en aan de totstandbrenging van de gevolgen van de inbreuk.

HvJ – CONCLUSIE A-G RICHARD DE LA TOUR – 22 april 2021 – zaak C-30/20 – Volvo e.a. – Spanje – ECLI:EU:C:2021:322 – [conclusie](#)

Verbintenissen uit onrechtmatige daad – Plaats waar schadebrengende feit zich heeft voorgedaan – Plaats van intreden van de schade – Schadevergoedingsvordering wegens een mededingingsregeling

Samenvatting onder: [IPR](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 21 februari 2021 (ECER 28.4.21) - [C-163/21 PACCAR e.a.](#)

Schadevordering wegens inbreuk mededinging

De vraag heeft betrekking op de overlegging van relevant bewijsmateriaal: zijn dat alleen reeds bestaande documenten of ook ex novo documenten?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 17 februari 2021 - [C-128/21 - Lietuvos notaru rūmai e.a.](#)

Standaardiseren vergoedingen notarissen - Mededinging

De Litouwse raad voor de mededinging heeft vastgesteld dat de Litouwse kamer van notarissen, en notarissen die lid waren van het presidium van deze kamer inbreuk hadden gemaakt op de Litouwse mededingingswet en artikel 101, lid 1, onder a), van het VWEU en een boete opgelegd. Dit besluit was genomen naar aanleiding van besluiten van het presidium van de kamer van notarissen betreffende de toepassing van wettelijke bepalingen inzake tarieven voor diensten ten aanzien verschillende hypotheek-, ruil- en erfdienstbaarheidstransacties. Volgens de raad voor de mededinging werden zo de door notarissen in rekening te brengen vergoedingen indirect vastgesteld, terwijl het notarissen voordien vrij stond om in specifieke gevallen ook lagere vergoedingen vast te stellen.

De verwijzende rechter betwijfelt of, in het licht van artikel 101 VWEU (op zichzelf beschouwd of gelezen in samenhang met artikel 4, lid 3, VEU), het aan de kamer van notarissen toegekende recht om “de notariële werkzaamheden te uniformeren” aldus kan of moet worden uitgelegd dat dit ook het recht omvat om de tarieven voor vergoedingen voor notarissen te standaardiseren in de specifieke gevallen waarin de notariële vergoedingen (of de berekeningswijze ervan) voor het verlijden van notariële akten niet zijn vastgelegd in de door de minister van Justitie goedgekeurde voorlopige tarieven.

NOOT – bij prejudiciële verwijzing Duitse rechter van 24 maart 2021, Facebook/Bundeskartellamt, B6 – 22/16

Duitse rechter verwijst Facebook-zaak naar HvJEU en vraagt of schending van de AVG verboden misbruik onder het mededingingsrecht kan opleveren, in: [Nieuws Mededingingsrecht 2021/77](#)

NOOT – bij HvJ 2 februari 2021, [zaak C-481/19 \(Consob\)](#)

[RF 2021/18](#)

BREXIT

M. van Wanroij, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit: gevolgen voor mededinging, staatssteun en aanbestedingen, in: [Bb 2021/42](#)

Medische nalatigheid

EHRM – ARREST – 13 april 2021 - Scripnic t. Moldavië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) - [63789/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0413JUD006378913](#)

Recht op leven – Medische nalatigheid - Verjaring – Smartengeld

Artikel 2 EVRM. Nadat hun kind een dag na de geboorte in het ziekenhuis is overleden, dienen de ouders een klacht in. Zes jaar later wordt een dokter aangeklaagd, maar de strafzaak tegen hem wordt stopgezet omdat de feiten inmiddels verjaard zijn. Dan starten de ouders een civiele procedure, die leidt tot € 3.700 smartengeld, en een materiele schadevergoeding voor de kosten van de begrafenis.

Het hof constateert dat het bedrag aan smartengeld aanmerkelijk lager is dan wat gebruikelijk wordt toegekend, ook in Moldavië, en concludeert tot een schending van het procedurele aspect van artikel 2 EVRM. Overigens hadden de ouders artikel 6 EVRM ingeroepen, dus het recht op toegang tot de rechter. Het hof kan echter beslissen over de juridische kwalificatie van de feiten en kiest voor toetsing aan artikel 2. Klagers hadden verzocht om immateriële schadevergoeding tot een bedrag van € 50.000 maar het hof kent € 15.000 toe (netto).

Mensenhandel

Europese Commissie

Europese Commissie presenteert strategie voor bestrijding van mensenhandel ([ECER](#))

Milieu, natuur, duurzame energie, broeikasgasemissierechten

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-470/19 – Friends of the Irish Environment – Ierland – [ECLI:EU:C:2021:271](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Toegang tot milieu-informatie – Geldt recht op toegang ook voor informatie in een gerechtelijk dossier? - Vergunning windturbines

Verdrag van Aarhus. Richtlijn 2003/4/EG. Friends of the Irish Environment Ltd (een non-gouvernementele organisatie) heeft verzocht om derdentoegang tot het gerechtelijke dossier van een afgesloten zaak die de toekenning van een vergunning voor de bouw van windturbines in Ierland betrof. Dat verzoek is ingediend krachtens het verdrag van Aarhus en de regeling, die richtlijn 2003/4 heeft omgezet in Iers recht. Het verzoek is afgewezen. In de afwijzende beslissing is verklaard dat de instelling die de gerechtelijke dossiers bewaart – op grond van het nationale recht is dat de Ierse organisatie voor dienstverlening op het gebied van de rechtspleging – het verzoek namens de rechterlijke macht heeft afgewezen in een „rechterlijke hoedanigheid”. Toen die instelling in die hoedanigheid optrad, was zij geen „overheidsinstantie” in de zin van richtlijn 2003/4/EG.

De verwijzende rechter vraagt in hoeverre de verplichting die wordt opgelegd door artikel 2, punt 2 van richtlijn 2003/4 om leden van het publiek op hun verzoek toegang te verlenen tot milieu-informatie, geldt voor rechterlijke instanties.

Hof: Artikel 2, punt 2, van richtlijn 2003/4/EG, regelt niet de toegang tot milieu-informatie die is opgenomen in gerechtelijke dossiers, aangezien noch de rechterlijke instanties, noch de organen of instellingen die onder hun toezicht staan en aldus nauwe banden met hen onderhouden, „overheidsinstanties” in de zin van die bepaling zijn, en zij bijgevolg niet binnen de werkingssfeer van deze richtlijn vallen.

- B** EU-Hof: EU-richtlijn inzake toegang tot milieu-informatie regelt niet de toegang tot milieu-informatie die is opgenomen in gerechtelijke dossiers ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-617/19 – Granarolo – Italië – ECLI:EU:C:2021:338 – conclusie – arrest

Broeikasgasemissierechten - Begrip 'installatie' - Overdracht van een warmtekrachtinstallatie - Energievoorzieningsovereenkomst

Richtlijn 2003/87/EG. Granarolo SpA is een onderneming die actief is in de levensmiddelensector van verse melk, en in de productie en distributie van zuivelproducten. Voor haar bedrijfsterrein in Italië, waarop zich een fabriek en een warmtekrachtinstallatie bevinden, beschikt zij over één enkele broeikasgasemissievergunning (ETS-vergunning). Granarolo is echter feitelijk niet langer eigenaar van de warmtekrachtinstallatie, aangezien zij die installatie heeft overgedragen aan E.ON een onderneming die is gespecialiseerd in energieproductie. Granarolo heeft derhalve om aanpassing van haar ETS-vergunning verzocht, zodat de emissies van de warmtekrachtinstallatie niet langer aan haar worden toegerekend. De bevoegde autoriteit heeft dat verzoek tot dusver geweigerd.

Hof: Artikel 3, onder e) en f), van richtlijn 2003/87/EG staat er niet aan in de weg dat een eigenaar van een fabriek met een warmtecentrale waarvan de activiteit onder bijlage I valt, zijn broeikasgasemissievergunning overeenkomstig artikel 7 van deze richtlijn kan laten aanpassen wanneer hij een warmtekrachteenheid die gelegen is op hetzelfde bedrijfsterrein als deze fabriek en die een activiteit verricht met een capaciteit beneden de in bijlage I vastgestelde drempel, heeft overgedragen aan een gespecialiseerde onderneming in de energiesector en tegelijkertijd met deze onderneming een overeenkomst heeft gesloten waarin met name is bedongen dat de door deze warmtekrachteenheid geproduceerde energie aan deze fabriek zal worden geleverd, indien de warmtecentrale en de warmtekrachteenheid niet één enkele installatie in de zin van artikel 3, onder e), van die richtlijn vormen en de eigenaar van de fabriek hoe dan ook niet langer de exploitant van de warmtekrachteenheid is in de zin van artikel 3, onder f), van die richtlijn.

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 14 april 2021 - ECLI:NL:RVS:2021:786

Ruimere toegang tot de bestuursrechter bij omgevingsrechtelijke besluiten (persbericht RvS)

Samenvatting onder: Bestuursrecht

NOOT – bij HvJ 25 maart 2021, zaak C-565/19 P People's climate case

The CJEU dismissed the People's Climate Case as inadmissible: the limit of Plaumann is Plaumann (European law blog)

RICHTSNOEREN EU

Richtsnoeren betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021 (Deze richtsnoeren komen overeen met de richtsnoeren van de Europese Commissie betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021, die op 21 september 2020 zijn goedgekeurd (PB C 317 van 25.9.2020, blz. 5).), PUB/2021/67, Pb L 130/3

REGELGEVING EU

Voorlopig akkoord over Europese Klimaatwet bereikt (ECER)

CONSULTATIE

Waternverontreiniging – EU-regels voor de behandeling van stedelijk afvalwater (update)
Feedback mogelijk van 28 april 2021 - 21 juli 2021 ([EC](#))

KAMERSTUKKEN

BNC Fiche: Mededeling EU Klimaatadaptatiestrategie ([Kamerstuk 22112, nr. 3075](#))

LITERATUUR

H.G. van der Wilt, Grootschalige milieuvveruilers voor het Internationale Strafhof: (g)een schijn van kans?, in: [DD 2021/22](#)

BLOGS

- Verdrag van Aarhus en artikel 6:13 Awb ([omgevingsweb](#))
- European Parliament Resolution on corporate due diligence and corporate accountability ([Conflict of laws](#))
- Environmental Democracy and Judicial Cooperation in Environmental Matters ([BS-2021-04-07](#))
- Towards European Criminal Procedural Law ([BS-2021-04-08](#))

EHRM factsheet

 [Environment](#)

Ne bis in idem (B – S)

EHRM – ARREST – 6 april 2021 – Tsonyo Tsonev t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [35623/11](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0406JUD003562311](#)

Ne bis in idem – Administratieve boete en gevangenisstraf voor hetzelfde feit

Artikel 4, Zevende Protocol EVRM. Klager is een administratieve boete en een gevangenisstraf opgelegd voor een mishandeling. Het Hof had eerder al geoordeeld dat dit in strijd is met het ne bis in idem beginsel en stelde een schending van artikel 4, Zevende Protocol vast (nr. 2736/03). De criminele procedure wordt vervolgens heropend. Klager stelt zich op het standpunt dat dit in strijd is met het ne bis in idem beginsel, omdat al een boete opgelegd is in een administratieve procedure. De regionale rechtbank legt alsnog een gevangenisstraf op en overweegt daarbij dat het nationale recht niet voorziet in de mogelijkheid de vervolging in een crimineel proces te schorsen om de reden dat een administratieve boete is opgelegd voor hetzelfde feit. Volgens de regionale rechtbank is het aan de openbaar aanklager de administratieve procedure te heropenen. Dit laatste is door de openbaar aanklager geweigerd. De openbaar aanklager stelt zich daarbij op het standpunt dat de criminele procedure was gericht op het fysieke leed dat klager bij het slachtoffer had toegebracht, terwijl de administratieve procedure was gericht op het betreden van de woning en het slaan van het slachtoffer. Volgens de openbaar aanklager is dus geen sprake van een dubbele vervolging voor hetzelfde feit, maar van twee vervolgingen voor twee strafbare feiten. De Hoge Raad houdt de beslissingen in stand. Klager dient vervolgens opnieuw een klacht in bij het Hof.

Naar het oordeel van het hof dienen de administratieve procedure en de criminele procedure hetzelfde doel, namelijk het bestraffen van klager. In de criminele procedure is geen rekening gehouden met het feitencomplex vastgesteld in de administratieve procedure. Ook is in de

criminele procedure is bij het bepalen van de straf geen rekening gehouden met de in de administratieve procedure opgelegde boete. De Bulgaarse autoriteiten zijn de waarborgen van het ne bis in idem beginsel niet nagekomen. Het hof stelt vast dat klager twee keer is berecht en bestraft voor hetzelfde feit en dat het ne bis in idem-beginsel aldus is geschonden.

EHRM factsheet

[🔗 Right not to be tried or punished twice](#)

Onderwijs

ROUTEKAART

Online- en afstandsonderwijs in het basis- en het secundair onderwijs, Feedback mogelijk van 13 april 2021 - 11 mei 2021 ([EC](#))

Overlevering en uitlevering (S)

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-665/20 PPU – X – Nederland – [Rechtbank Amsterdam](#) - [ECLI:EU:C:2021:339](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

EAB - Gronden facultatieve weigering – Onherroepelijke berechting door derde land – Ne bis in idem

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. De Rechtbank Amsterdam stelt het Hof vragen over de uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel. De zaak betreft een Iranees onderdaan. Duitsland vraagt zijn overlevering voor uitzonderlijk gewelddadige feiten die in Berlijn (Duitsland) zouden zijn gepleegd. De betrokkene is echter mogelijk reeds geheel of gedeeltelijk door de strafrechter in Teheran (Iran) berecht wegens dezelfde feiten.

Het Hof verduidelijkt de reikwijdte van het ne-bis-in-idembeginsel wanneer een Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer wordt gelegd voor feiten waarvoor reeds een veroordeling is uitgesproken in een derde land.

Hof: Artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584/JBZ, moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een lidstaat ervoor kiest om deze bepaling om te zetten in zijn nationale recht, de uitvoerende rechterlijke autoriteit over een beoordelingsmarge moet beschikken om te bepalen of al dan niet op de in die bepaling genoemde grond moet worden geweigerd om een Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer te leggen.

Artikel 3, punt 2, en artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584, moeten aldus worden uitgelegd dat het begrip „dezelfde feiten” als bedoeld in deze twee bepalingen uniform moet worden uitgelegd.

Artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584, dat de toepassing van de in die bepaling neergelegde grond tot facultatieve weigering van de tenuitvoerlegging afhankelijk stelt van de voorwaarde dat in geval van veroordeling de sanctie is ondergaan of op dat tijdstip wordt ondergaan dan wel niet meer ten uitvoer kan worden gelegd volgens het recht van de staat van veroordeling, moet aldus worden uitgelegd dat aan deze voorwaarde is voldaan wanneer de opgeëiste persoon voor dezelfde feiten onherroepelijk is veroordeeld tot een vrijheidsstraf die hij voor een deel heeft uitgezeten in het derde land waar de veroordeling is uitgesproken en die hem voor het overige is kwijtgescholden door een niet-gerechterlijke autoriteit van dat land, in het kader van een algemene clementiemaatregel die ook geldt voor veroordeelden die ernstige feiten hebben begaan en die niet berust op rationele overwegingen van strafrechtsbeleid. De uitvoerende rechterlijke autoriteit moet bij de uitoefening van haar beoordelingsbevoegdheid een afweging maken tussen het voorkomen van straffeloosheid en de bestrijding van criminaliteit enerzijds en het waarborgen van de rechtszekerheid van de betrokkene anderzijds.

De A-G gaf het Hof op 15 april 2021 het volgende in overweging:

Artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584/JBZ moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een lidstaat ervoor kiest om deze bepaling om te zetten in zijn nationale recht, aan de uitvoerende rechterlijke autoriteit een beoordelingsmarge moet worden toegekend om te bepalen of de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel al dan niet moet worden geweigerd.

Het begrip ‚dezelfde feiten‘ in artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584, moet op dezelfde wijze worden uitgelegd als het in artikel 3, punt 2, van dit kaderbesluit gebezigde begrip. Dit begrip ziet enkel op het materiële aspect van de feiten als zodanig. Het omvat een geheel van feiten die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, los van de juridische kwalificatie ervan of van het beschermde rechtsbelang.

De in artikel 4, punt 5, van kaderbesluit 2002/584, gestelde voorwaarde van tenuitvoerlegging moet aldus worden uitgelegd dat daaraan niet is voldaan wanneer de straf is kwijtgescholden door een niet-gerechterlijke autoriteit van het derde land waarin de onherroepelijke veroordeling heeft plaatsgevonden, in het kader van een algemene clementiemaatregel die ook geldt voor veroordeelden die ernstige feiten hebben begaan en die niet op objectieve overwegingen van strafrechtsbeleid berust.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 29 januari 2021 (ECER 21.04.2021) – zaak C-168/21 – Procureur général près la cour d’appel d’Angers

Dubbele strafbaarheid – Europees aanhoudingsbevel – Kwalificatie handelingen voor strafbaarheid – Weigering uitvoering aanhoudingsbevel

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. K.L. is in Italië veroordeeld tot gevangenisstraffen wegens vier strafbare feiten. De zwaarste straf is opgelegd voor het delict ‚vernieling en plundering‘, waaronder zeven feitelijke handelingen worden gerekend. Op 6 juni 2016 hebben de Italiaanse rechterlijke autoriteiten een Europees aanhoudingsbevel tegen K.L. uitgevaardigd. Bij vonnis van 4 november 2020 heeft een Franse kamer van onderzoek geweigerd om K.L. over te leveren ter uitvoering van het EAB voor zover dit was uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf wegens vernieling en plundering. Twee van de feitelijke handelingen die mede het strafbare feit vormen, leveren in Frankrijk geen strafbaar feit op. De kamer concludeerde daarom dat voor deze feiten niet was voldaan aan het vereiste van dubbele strafbaarheid.

Is voldaan aan het vereiste van dubbele strafbaarheid in de zin van artikel 2, lid 4, en artikel 4, eerste lid, van kaderbesluit 2002/584/JBZ in een situatie waarin om overlevering wordt verzocht voor handelingen die in de uitvaardigende lidstaat zijn gekwalificeerd als ‚vernieling en plundering‘ waardoor de openbare orde kan worden verstoord, wanneer in de uitvoerende lidstaat sprake is van delictomschrijvingen waarin het bestanddeel ‚verstoring van de openbare orde‘ niet is vereist.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – 22 februari 2021 – Bulgarije - C-105/21 Spetsializirana prokuratura

EAB – Recht op informatie - Rechtsmiddelen

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Richtlijn 2012/13/EU. Richtlijn 2014/41/EU. Artikelen 6 en 47 EU Handvest. Artikel 5 EVRM. De prejudiciële vragen houden verband met de mogelijkheden die de opgeëiste persoon ter beschikking staan om een beroep in rechte in te stellen tegen het aanhoudingsbevel [arrest van 28 januari 2021, I.R. (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75, punt 69)], met name in het tijdvak na de aanhouding van de opgeëiste persoon in de uitvoerende lidstaat en vóór diens overlevering aan de uitvaardigende lidstaat. Uit het arrest in zaak C -649/19 blijkt dat de in de artikelen 4, 6 en 7 van richtlijn 2012/13 bedoelde rechten op informatie niet gelden voor opgeëiste personen tijdens de periode voorafgaand aan hun overlevering. Daaruit volgt dat krachtens deze richtlijn geen verplichting rust op de uitvaardigende rechterlijke autoriteit om de

opgeëiste persoon vóór diens overlevering over zijn rechten te informeren. De vraag rijst evenwel of zulks te verzoenen valt met de beginselen die ten grondslag liggen aan het Unierecht. De prejudiciële vragen worden gesteld met het oog op de uitvaardiging van een EAB tegen I.R. Afhankelijk van de daarop gegeven antwoorden zal de verwijzende rechter vernemen hoe dit aanhoudingsbevel dient te worden ingevuld – bijvoorbeeld of hij de beklaagde middels een vermelding in het EAB informeert over de rechtsmiddelen die hij tegen het nationale aanhoudingsbevel kan aanwenden of dat hij de uitvoerende rechterlijke autoriteit middels het EAB verzoekt om mededeling van het tijdstip van lokalisatie en/of aanhouding van I.R. en I.R. vervolgens informatie verstrekt –, alsook of de verwijzende rechter het nationale aanhoudingsbevel aan de opgeëiste persoon moet overhandigen, waarbij een dergelijke informatieverstrekking zou plaatsvinden, nadat hij verneemt dat I.R. is gelokaliseerd (en al dan niet is aangehouden), bijvoorbeeld in het kader van de informatie-uitwisseling met de uitvoerende rechterlijke autoriteit overeenkomstig 15, lid 2 van kaderbesluit 2002/584. Ten derde wenst de verwijzende rechter ook te vernemen hoe hij een verzoek tot intrekking van het nationale aanhoudingsbevel moet behandelen.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 31 maart 2021 (publ. 16.4.21) - [ECLI:NL:RBAMS:2021:1576](#)

Samenvatting onder: [Wraking](#)

BLOGS

Blog: Why are alternatives to the European Arrest Warrant not being used? ([fair trials](#))

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 15 april 2021 – zaak C-564/19 – I.S. – Hongarije – **Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2021:292](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Recht op vertolking en vertaling - Bevoegdheid van een hogere rechter om de beslissing waarbij prejudiciële verwijzing wordt gelast onwettig te verklaren

Samenvatting onder: [strafrecht](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 15 april 2021 – zaak C-911/19 – FBF – Frankrijk – **Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2021:294](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Prejudiciële vraag over uitleg van soft law - Richtsnoeren van de Europese bankenautoriteit

Artikelen 263 en 267 VWEU. De A-G is van oordeel dat het Hof de richtsnoeren van de Europese bankenautoriteit over Product Oversight and Governance Arrangements for Retail Banking Products ongeldig zou moeten verklaren. De prejudiciële verwijzingsprocedure kan gebruikt worden om een vraag te stellen over de geldigheid van soft law handelingen (non-binding EU acts). De richtsnoeren vallen inhoudelijk niet binnen reikwijdte van de wetgevende handelingen als bedoeld in artikel 1, lid 2 van verordening 1093/2010 en zijn daarom, volgens de A-G niet geldig.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 15 april 2021 – zaak C-561/19 – Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi – Italië – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:291 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Verwijzingsplicht - Uitzonderingen en criteria die voortvloeien uit het arrest Cilfit

Artikel 267, derde alinea, VWEU. De A-G is van mening dat het Hof de jurisprudentie uit het CILFIT-arrest over de verwijzingsplicht zou moeten herzien en een uitgebreider motivering moet verlangen voor het geval dat een hoogste nationale rechter nalaat een prejudiciële vraag te stellen.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Krachtens artikel 267, derde alinea, VWEU is een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, gehouden zich tot het Hof van Justitie te wenden wanneer er ten eerste een algemene vraag wordt opgeworpen over de uitlegging van het Unierecht, waarbij ten tweede redelijkerwijs meerdere uitleggingen mogelijk zijn, en ten derde de uiteindelijke uitlegging van het betrokken Unierecht niet uit de vaste rechtspraak van het Hof kan worden afgeleid. Mocht die nationale rechterlijke instantie waarvoor een vraag over de uitlegging van het Unierecht is opgeworpen, besluiten om geen verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen krachtens die bepaling, dan moet zij afdoende motiveren aan welke van de drie voorwaarden niet is voldaan en waarom dat het geval is.

 A-G HvJ EU pleit voor uitgebreidere motivering nalaten stellen prejudiciële vragen ([VN-vandaag-2021/933](#))

Wiki

 [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – 6 april 2021 – Liebscher t. Oostenrijk – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) - [5434/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0406JUD000543417

Scheidingsconvenant in openbaar register

Artikel 8 EVRM. Een echtpaar is na een scheiding overeengekomen dat één van beide de eigendom van een “property” krijgt. Volgens Oostenrijks recht is een voorwaarde voor de overdracht dat het echtscheidingsconvenant inclusief alle persoonsgegevens moet worden opgenomen in het openbare register. Volgens klager wordt daarmee artikel 8 EVRM geschonden. Het hof is van oordeel dat artikel 8 EVRM is geschonden en overweegt hiertoe het navolgende. De gegevens hielden informatie in over de verdeling van het huwelijksvermogen, het gezag en het verblijf van de twee minderjarige kinderen, de alimentatieovereenkomst en een overzicht van het vermogen en het inkomen van de aanvrager. Dit zijn gegevens ten aanzien waarvan de nationale rechters de vraag hadden moeten beantwoorden hoe het daadwerkelijke genot van zijn privacy rechten op grond van artikel 8 van het Verdrag kan worden gewaarborgd. De nationale rechter heeft onvoldoende beoordeeld om de toepasselijke bepalingen in overeenstemming met het Verdrag te interpreteren. Schending artikel 8 EVRM. Ten slotte beklagde klager zich op grond van artikel 13 van het verdrag, gelezen in samenhang met artikel 8, dat er na de goedkeuring van de inschrijving van de eigendomsoverdracht in het kadaster geen rechtsmiddel open stond om de publicatie van de documenten waarop de registratie was gebaseerd aan te vechten. Het hof is van oordeel dat klager over voldoende rechtsmiddelen beschikte om zich te beklagen over de vermeende schending van artikel 8 EVRM, waarvan hij ook gebruik maakte. In dit verband wordt eraan herinnerd dat de doeltreffendheid van een remedie, voor de toepassing van artikel 13, niet afhangt van de zekerheid van een gunstig resultaat. Beroep op artikel 13 EVRM is kennelijk ongegrond en wordt afgewezen

EHRM – ARREST - 8 april 2021 - Vavřička e.a. t. Tsjechië – persbericht - [arrest \(niveau 1\)](#) - [Grote Kamer](#) - [47621/13](#) - [3867/14](#) - [73094/14](#) - [19298/15](#) - [19306/15](#) - [43883/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0408JUD004762113](#) – [Q&A](#)

Vaccinatieplicht – Lichamelijke integriteit – Noodzakelijk in een democratische samenleving – Publieke gezondheid – Groepsimmunitet – Ruime beoordelingsruimte

Samenvatting onder: [Vaccinatieplicht](#)

EHRM – ARREST – 22 april 2021 – F.O. t. Kroatië - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [29555/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0422JUD002955513](#)

Intimidatie – Effectieve reactie nationale autoriteiten

Artikel 8 van het EVRM. Klager, een Kroatische onderdaan, had in 2011 een klacht ingediend bij de politie. Deze klachten gingen over intimidatie door een docent van een openbare school. Klager stelt dat de staat onvoldoende effectief op zijn klachten heeft gereageerd.

Het hof overweegt dat een schending van artikel 8 EVRM heeft plaatsgevonden. Het hof overweegt daartoe dat enkel een verzoeningsproces tussen deze docent en de vader van klager, en een brief van de schooldirecteur onvoldoende effectief zijn gebleken om de klacht van klager op te lossen. Daarna hebben zowel de nationale autoriteiten als de school nagelaten om adequaat de situatie op te lossen. Zij hadden daarin meer moeten doen om tegemoet te komen aan de klachten van eiser.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije - 2 maart 2021 (ECER 22.4.21) - [C-132/21 Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság](#)

AVG - Afbakening bevoegdheden toezichthoudende autoriteit en de civiele rechter

Verordening (EU) 2016/679. Verzoeker was aandeelhouder van de betrokken NV, in dit geval de verwerkingsverantwoordelijke. Hij was aanwezig op een algemene vergadering die werd opgenomen. Vervolgens heeft verzoeker verzocht om de geluidsopname. De verwerkingsverantwoordelijke heeft uitsluitend die geluidsfragmenten verstrekt waarop de stem van verzoeker was vastgelegd. Verzoeker is in bezwaar gegaan en heeft verzocht om afgifte van de volledige geluidsopname. Verzoeker heeft een administratief beroep ingesteld bij de verwijzende rechter en tegelijkertijd een vordering bij de civiele rechter ingesteld op grond van artikel 79 van de verordening. De civiele rechter heeft in hoger beroep de verwerkingsverantwoordelijke verplicht om een volledige geluidsopname beschikbaar te stellen. Verzoeker heeft de verwijzende rechter verzocht om in de administratieve beroepsprocedure rekening te houden met de conclusies van de civiele rechter.

Verzoeker constateert dat de toezichthoudende autoriteit en de civiele rechter over parallelle bevoegdheden beschikken. De verwijzende rechter is van oordeel dat het voor de beslechting van het geding noodzakelijk is om deze parallelle bevoegdheden af te bakenen. Handhaving van de huidige situatie zou leiden tot algemene rechtsonzekerheid, aangezien in dat geval de chronologische volgorde van de respectieve beslissingen van de administratieve en de civiele rechter bepalend zou zijn voor de vraag welke beslissing bindend is voor nog aanhangige beroepsprocedures.

Prejudiciële vragen:

1. Moeten artikel 77, lid 1, en artikel 79, lid 1, AVG aldus worden uitgelegd dat het in artikel 77 bedoelde administratief beroep een instrument is voor de uitoefening van publiekrechtelijke rechten, terwijl de in artikel 79 genoemde voorziening in rechte een instrument is voor de uitoefening van privaatrechtelijke rechten? Zo ja, volgt hieruit dan dat de toezichthoudende autoriteit die bevoegd is om kennis te nemen van administratieve beroepen bij voorrang bevoegd is om de inbreuk vast te stellen?

2. Indien de betrokkene die meent dat de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens inbreuk heeft gemaakt op verordening 2016/679, zowel gebruik maakt van zijn recht om bezwaar aan te tekenen op grond van artikel 77, lid 1, van die verordening, als van zijn recht om een voorziening in rechte in te stellen op grond van artikel 79, lid 1, van diezelfde verordening, brengt een uitlegging in overeenstemming met artikel 47 EUHv, dan met zich mee dat: a) de toezichthoudende autoriteit en de rechter onafhankelijk van elkaar bevoegd zijn om te onderzoeken of er sprake is van een inbreuk, en aldus tot uiteenlopende conclusies kunnen komen; dan wel dat b) het besluit van de toezichthoudende autoriteit inzake de vaststelling van de inbreuk, gelet op de gedelegeerde bevoegdheid van artikel 51, lid 1, van verordening 2016/679 en de bij artikel 58, lid 2, onder b) en d), van diezelfde verordening toegekende bevoegdheden, voorrang heeft?

3. Moet de onafhankelijke status die artikel 51, lid 1, en artikel 52, lid 1, van verordening 2016/679 aan de toezichthoudende autoriteit verlenen aldus worden uitgelegd dat de toezichthoudende autoriteit bij de behandeling van en het nemen van een besluit op een overeenkomstig artikel 77 van die verordening aangetekend bezwaar niet gebonden is door de definitieve beslissing van de krachtens artikel 79 van diezelfde verordening bevoegde rechter, en aldus ter zake van dezelfde vermeende inbreuk een andersluidend besluit kan nemen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 18 februari 2021 (ECER 23.4.21) - C-154/21 Österreichische Post

AVG - Inzagerecht – Inzage in doorgeven persoonsgegevens aan derden

Verordening (EU) 2016/679. Verzoeker heeft onder verwijzing naar artikel 15 AVG verweerster verzocht om inzage te verkrijgen in de hem betreffende persoonsgegevens die verweerster opslaat/heeft opgeslagen, alsmede om hem informatie te verstrekken over de plaats waar deze gegevens worden bewaard en, voor het geval dat deze gegevens zijn doorgegeven, wie de concrete ontvangers daarvan waren. Concrete ontvangers van verzoekers gegevens heeft verweerster op geen enkel ogenblik aan verzoeker bekendgemaakt. Verzoeker vordert dat verweerster zou worden veroordeeld om hem (verbeterde) informatie als bedoeld in artikel 15 AVG te verstrekken: zijn de persoonsgegevens doorgegeven en, zo ja, aan welke ontvanger(s).

Met betrekking tot de prejudiciële vraag bestaan er in Oostenrijk en Duitsland verschillende opvattingen in de rechtsleer: voor en tegen een keuzerecht van de verwerkingsverantwoordelijke. Uit de bewoordingen van artikel 15, lid 1, onder c), AVG volgt geen definitieve beantwoording van de vraag. Indien de prejudiciële vraag bevestigend wordt beantwoord, zou verweerster wegens de niet-vermelding van de namen van de concrete ontvangers nog niet volledig hebben voldaan aan de informatieplicht als bedoeld in artikel 15 AVG en zou de vordering moeten worden toegewezen.

Prejudiciële vraag: Moet artikel 15, lid 1, onder c), van verordening (EU) 2016/679 aldus worden uitgelegd dat het recht van inzage beperkt is tot categorieën van ontvangers indien bij de voorgenomen verstrekking van informatie de specifieke ontvangers daarvan nog niet vaststaan, maar dat recht zich noodzakelijkerwijs ook moet uitstrekken tot ontvangers van die informatie wanneer reeds gegevens zijn meegedeeld?

PREJUDICIËLE VERWIJZING - België – 24 februari 2021 - C-129/21 Proximus

Telefoongidsen en inlichtingen diensten - Wilsuiting abonnees - Keuzerecht of toestemming idzv de AVG

Verordening (EU) 2016/67. Richtlijn 95/46/EG. Richtlijn 2002/58/EG. Artikel 12, lid 2 van de e-Privacyrichtlijn en de nationale Wet betreffende de elektronische communicatie vereisen een wilsuiting van abonnees opdat aanbieders van telefoongidsen en -inlichtingendiensten hun persoonsgegevens zouden mogen verwerken. Of die wilsuiting een keuzerecht is of een toestemming in de zin van de AVG, is volgens de verwijzende rechter niet duidelijk. Ook rijst de vraag of een toezichthoudende autoriteit een verzoek van een abonnee om uit openbare

telefoongidsen en -inlichtingendiensten te worden verwijderd mag kwalificeren als een verzoek tot gegevenswissing in de zin van artikel 17 AVG. Ten derde rijst de vraag of een toezichthoudende autoriteit mag afleiden uit de in de AVG verankerde verantwoordingsplicht dat de verwerkingsverantwoordelijke passende technische en organisatorische maatregelen dient te nemen om derde verwerkingsverantwoordelijken te informeren omtrent het intrekken van de toestemming door de betrokkene. Ten vierde rijst de vraag of een toezichthoudende autoriteit een aanbieder die wordt verzocht de gegevens van een persoon niet langer openbaar te maken kan bevelen om redelijke maatregelen te nemen om zoekmachines op de hoogte te stellen van dat verzoek.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 21 januari 2021 - C-77/21 - Digi

AVG – Doelbinding – Verwerking klantgegevens in testdatabank

Verordening (EU) 2016/679. De verwijzende rechter wenst uitlegging te verkrijgen van het beginsel van doelbinding en het beginsel van opslagbeperking. De verwijzende rechter wenst te vernemen of met het uploaden van op doelgebonden wijze verzamelde gegevens in een andere databank het doel van de gegevensverzameling en -verwerking verandert. Ook moet worden beoordeeld of het opzetten van een testdatabank en het op deze wijze verwerken van klantgegevens verenigbaar is met het doel van de gegevensverzameling. Zo niet, wenst de verwijzende rechter gelet op het beginsel van opslagbeperking tevens antwoord te verkrijgen op de vraag wat, indien het doel van de verwerking van klantgegevens in een andere databank niet fouterstel is, maar het afsluiten van contracten, bepalend is voor de benodigde bewaartermijn: het herstel van de fout of de nakoming van de contractuele verplichtingen.

NOOT - bij HvJ, gevoegde zaken HvJ EU 6 oktober 2020, C-511/18, C-512/18 en C-520/18 (La Quadrature du Net e.a. en HvJ 6 oktober 2020, C-623/17 (Privacy International))

- J.J. Oerlemans, M. Hagens & S. Royer, Tijd voor een nieuwe bewaarplicht? in: Computerrecht 2021/59
- RvdW 2021/387

NOOT – bij prejudiciële verwijzing Duitse rechter van 24 maart 2021, Facebook/Bundeskartellamt, B6 – 22/16

Duitse rechter verwijst Facebook-zaak naar HvJEU en vraagt of schending van de AVG verboden misbruik onder het mededingingsrecht kan opleveren, in: Nieuws Mededingingsrecht 2021/77

LITERATUUR

C. Ebbers, Archiefwet, AVG en de rechten van de betrokkene, in: P&I 2021/2

BREXIT

- H.H. de Vries, Bedrijfsjuridische berichten, Brexit, Bridging & Bescherming persoonsgegevens, Bb 2021/40
- Opinion 15/2021 regarding the European Commission Draft Implementing Decision pursuant to Directive (EU) 2016/680 on the adequate protection of personal data in the United Kingdom (EDPB)
- Opinion 14/2021 regarding the European Commission Draft Implementing Decision pursuant to Regulation (EU) 2016/679 on the adequate protection of personal data in the United Kingdom (EDPB)
- EDPB: plan doorgifte data naar VK goed, maar ook zorgen (AP)

EDPB

- Guidelines 8/2020 on the targeting of social media users ([EDBP](#))
- Consultatie tot 28 mei 2021 - Guidelines 03/2021 on the application of Article 65(1)(a) GDPR ([EDBP](#))
- Consultatie tot 26 mei 2021 Guidance on certification criteria assessment (Addendum to Guidelines 1/2018 on certification and identifying certification criteria in accordance with Articles 42 and 43 of the Regulation) ([EDPB](#))

COVID-19

- EU Parliament Adopts The Digital Green Certificate: Risks For Data Protection And New Forms Of Discrimination ([liberties.eu](#))
- Digital Green Certificates: Not Enough Justification For Limiting Human Rights ([liberties.eu](#))
- Covid vaccine passports and privacy rights: is the trade-off justified? – Mathilde Groppo ([Inform](#))
- EU data protection authorities adopt joint opinion on the Digital Green Certificate Proposals ([EDPB](#))
- EU data protection authorities adopt joint opinion on the Digital Green Certificate Proposals ([EDPB](#))

OVERIG

- Samenvatting van het advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over het voorstel voor een wet inzake digitale markten (De volledige tekst van dit advies is beschikbaar in het Engels, Frans en Duits op de EDPS-website www.edps.europa.eu) 2021/C 147/04, *PB C 147 van 26.4.2021*
- Dutch DPA fines Booking.com for delay in reporting data breach ([EDPB](#))
- The Ola & Uber judgments: for the first time a court recognises a GDPR right to an explanation for algorithmic decision-making ([EU law analysis](#))
- Post GDPR EU laws and their GDPR mimesis. DGA, DSA, DMA and the EU regulation of AI ([European law blog](#))
- EU AI legislation threatens fight against discrimination and injustice ([fair trials](#))
- Privacy erosion by design: why the Federal Court should throw the book at Google over location data tracking – Jeannie Marie Paterson and Elise Bant ([Inform](#))
- EU is cracking down on AI, but leaves a loophole for mass surveillance – Bernd Carsten Stahl ([Inform](#))
- EU Data Protection in Trade Agreements ([KSLR blog](#))
- EDPS lanceert onderzoek naar mogelijke privacyschending Microsoft ([privacyweb](#))
- 30 maatschappelijke organisaties sturen open brief aan Europarlementariërs over de ePrivacyverordening ([Privacyweb](#))
- Privacyactivist dient klacht in tegen Google bij Franse toezichthouder ([privacyweb](#))

Wiki

- [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – bestuursrecht

EHRM – ARREST – 22 april 2021 – *Zustovic t. Kroatië* – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [27903/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0422JUD002790315](#)

Vergoeding kosten rechtsbijstand – Bestuursrechtelijke procedure – Recht op toegang tot de rechter

Artikel 6 EVRM. Klaagsters arts heeft in 2012 een beoordeling van haar vermogen om te kunnen werken aangevraagd bij het regionale kantoor van een pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft het verzoek afgewezen. Klaagster is daartegen een procedure gestart. Tijdens deze beroepsprocedure, is een nieuw rekenmodel voor het berekenen van de advocatenkosten van kracht geworden en een wetwijziging op grond waarvan elke procespartij zijn eigen kosten moet dragen. Klaagster heeft verzocht om teruggave van de kosten en stelde dat de nieuwe wetgeving in strijd is met de grondwet. Het Hof heeft klaagsters beroep tegen het pensioenfonds gegrond verklaard. Het verzoek om teruggave van de kosten is afgewezen, waarna klaagster tegen dat deel van de uitspraak een constitutionele klacht heeft ingediend, die door het Constitutionele Hof niet-ontvankelijk is verklaard. Het pensioenfonds heeft klaagster een pensioen toegekend, waarna klaagster een nieuwe beroepsprocedure is gestart. In de hoger beroepsprocedure is geoordeeld dat ze geen kosten voor rechtsbijstand zou terugkrijgen. Klaagster heeft daarover opnieuw een klacht ingediend bij het Constitutioneel Hof, die de klacht gegrond heeft verklaard.

Het recht op een eerlijk proces houdt mede in het recht op toegang tot een gerecht. Aanzienlijke financiële lasten voor een rechtzoekende na het einde van het proces, kunnen een beperking vormen op het recht op toegang tot een gerecht.

In casu heeft klaagster de mogelijkheid gehad om een proces te beginnen. Hoewel zij in het gelijkgesteld is in de zaak tegen het pensioenfonds, heeft ze geen kosten voor rechtsbijstand vergoed gekregen vanwege de wetwijziging. Deze wijziging is door het Constitutionele Hof als ongrondwettig aangemerkt, want het is een beperking van het recht op toegang tot een gerecht. Het EHRM ziet geen reden om dit oordeel van het Constitutionele Hof ter discussie te stellen, mede gezien de eigen jurisprudentie. Het EHRM ziet ook geen reden om het oneens te zijn met het Constitutionele Hof dat de beperking geen legitiem doel dient en dat de staat in deze gevallen zelf de kosten voor de procedure dient te dragen. Schending artikel 6 EVRM.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 27 januari 2021 (ECER 28.4.21) - [C-159/21](#) - [Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság e.a.](#)

Asiel - Intrekkingsbesluit - Advies over gevaar voor nationale veiligheid voor verzoeker en asiendienst niet toegankelijk - Recht op eerlijk proces en voorziening in rechte

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Kuzmina e.a. t. Rusland – 20 april 2021 – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [66152/14](#) (en 8 andere) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0420JUD006615214](#)

Uitlokking door undercover agenten

Artikel 6 EVRM. De klagers doen een beroep op artikel 6, eerste lid, EVRM, en stellen dat zij zijn veroordeeld voor strafbare feiten die zij niet zouden hebben gepleegd indien zij daartoe niet waren uitgelokt door een agent.

Het bewijs is gebaseerd op de resultaten van pseudokopen. De aan de pseudokopen ten grondslag liggende besluiten bevatten zeer weinig informatie betreffende de redenen voor en het doel van de geplande pseudokopen en waren niet onderworpen aan een rechterlijke toetsing of

enig ander onafhankelijk toezicht. Het Hof overweegt daarom dat sprake is van een gebrekkig regelgevingskader.

De nationale rechters hebben vervolgens het verweer van de klagers slechts aan een zeer beperkte beoordeling onderworpen. Zo werd niet onderzocht wat de redenen voor de undercover operaties waren en hadden de opsporingsautoriteiten niet hoeven te bewijzen dat er bij de klagers reeds een voornemen bestond om strafbare feiten te plegen op het moment van de start van samenwerking.

Het Hof concludeert dat de tekortkomingen in de undercoveroperaties en het ontbreken van een effectieve rechterlijke toetsing het resultaat zijn van het ontbreken van een regelgevend kader dat garanties biedt tegen misbruik bij pseudoaankopen. Het Hof komt tot een schending van artikel 6 EVRM.

EHRM – BESLISSING (strike out) – 9 april 2021 - Mraovic t. Kroatië – Grote Kamer - persbericht - beslissing - 30373/13 - ECLI:CE:ECHR:2021:0409JUD003037313

Afwijzing verzoek om openbare zitting in verkrachtingszaak

Artikel 6 EVRM. In een strafzaak tegen klager waarin hij verdacht werd van verkrachting, heeft klager twee keer verzocht om behandeling van zijn zaak in een openbare zitting. Die verzoeken zijn afgewezen ter bescherming van het slachtoffer. Op 9 november 2020 is klager overleden. Er is geen naaste familie die de zaak zou willen voortzetten. De zaak wordt daarom geschrapt.

EHRM – BESLISSING (strike-out) – 25 maart 2021 - Hoeste t. Nederland – persbericht – beslissing (niveau 3) - 71507/16 - ECLI:CE:ECHR:2021:0325DEC007150716

Afwezigheid advocaat tijdens eerste verhoor door politie

Artikel 6 EVRM. Partijen hebben een schikking getroffen. De zaak wordt daarom geschrapt.

Recht op leven

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 20 april 2021 - Parfitt t. het VK - persbericht 21.4.21 – beslissing (niveau 3) – 18533/21 - ECLI:CE:ECHR:2021:0420DEC001853321

Nationale rechter heeft op juiste gronden toestemming gegeven om behandeling van een vijfjarige te beëindigen - Niet-ontvankelijk

Samenvatting onder: Euthanasie

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – 20 april 2021 – zaak C-896/19 – Republika – Malta – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2021:311 – persbericht – conclusie – arrest

Rechtsstaat – Benoeming rechters in Malta

Artikel 2, 19 en 49 VEU. Artikel 47 EU Handvest. Het Maltese Grondwettelijk Hof legt het Hof vragen voor over de onafhankelijkheid van de Maltese rechterlijke macht, in het licht van met name de rol van de Maltese Minister-president in de benoemingsprocedure van rechters.

Het Hof oordeelt dat nationale bepalingen van een lidstaat die de minister-president een doorslaggevende bevoegdheid verlenen bij de benoeming van rechters, maar tevens bepalen dat bij die benoeming een onafhankelijk orgaan betrokken is dat belast is met de beoordeling van de kandidaten en met het uitbrengen van een advies, niet in strijd met het Unierecht zijn.

Hof: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU moet aldus worden uitgelegd dat het kan worden toegepast in een zaak waarin bij een nationale rechterlijke instantie een krachtens het nationale recht ingesteld beroep aanhangig is dat ertoe strekt dat die rechterlijke instantie zich uitspreekt over de verenigbaarheid met het Unierecht van nationale bepalingen inzake de procedure voor de benoeming van rechters in de lidstaat waartoe die rechterlijke instantie behoort. Bij de uitlegging van die bepaling dient artikel 47 EU Handvest naar behoren in aanmerking te worden genomen.

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU verzet zich niet tegen nationale bepalingen die de minister-president van de betrokken lidstaat een doorslaggevende bevoegdheid verlenen in de procedure voor de benoeming van rechters, maar tevens bepalen dat bij deze procedure een onafhankelijk orgaan betrokken is dat met name belast is met de beoordeling van de kandidaat-rechters en met het uitbrengen van een advies aan die minister-president.

- B EU-Hof: Maltese benoemingsprocedure van rechters is niet in strijd met het EU-recht ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G TANCHEV – 15 april 2021 – zaak C-487/19 – W.Z. – Polen – Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2021:289](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G TANCHEV – 15 april 2021 – zaak C-508/19 – Prokurator Generalny – Polen – Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2021:290](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Nieuw gevormde kamers Poolse Hoogrechtshof – Gerecht dat is ingesteld bij wet - Inbreuk op nationale benoemingsregels – Strijd met EU-recht?

[vrij vertaald] Artikelen 2, 6 en 9 VEU. Artikel 267 VWEU. Artikel 47 EU. De A-G is van mening dat de twee nieuw gevormde kamers van het Poolse Hoogrechtshof in strijd kunnen zijn met EU-recht indien bij de benoemingen van de rechters voor die kamers de nationale bepalingen inzake benoemingen duidelijk zijn overtreden. De nationale rechter moet daarom nagaan wat de mate van opzet en ernst van de inbreuk is geweest.

NOOT – bij HvJ 2 maart 2021, [zaak C-824/18 A.B. e.a.](#)

“You Cannot Change the Rules in the Middle of the Game” – An Unconventional Chapter in the Rule of Law Saga (Case C-824/18 A.B. and others v the KRS) ([European law blog](#))

LITERATUUR

- A.E.M. Leijten, Morrelen aan de rechtsstaat, in: [NTM/NJCM-bull. 2021/3](#)
- Nathalie Franziska Hendrika Schnabl, "Toegang tot het recht in de rechtsstaat", *Netherlands Journal of Legal Philosophy*, Pre-publications, in: [NJLP 2021](#)
- A. de Lange, Artikel - De rechtsstaat en het geld - Innovatie en financiering van de (appel)rechtspraak, in: [BoomStrafblad 2021/1.4](#)
- C.H. Slingenberg, Over de rechtsstaat en het 'aso-azc', in: [NJB 2021/981](#)
- B.E.P. Meyer, Myj/mering, in: [NTM/NJCM-bull. 2021/10](#)

“Oud EHRM-rechter Egbert Myjer mijmert nog even door over het concept VVD verkiezingsprogramma dat een aantal zeer verontrustende passages over het beperken van het toetsingsrecht van de rechter bevatte. Het was in dat opzicht een opmerkelijke aanval op rechtstatelijke beginselen. De rechter moest weer in het hok. En het was niet de eerste keer dat dit soort geluiden klonken binnen de VVD. Wat na het uitkomen van het concept-verkiezingsprogramma gebeurde getuigt wel van het zelfreinigend vermogen binnen die partij. Na een aantal kritische observaties in de media en de reacties die daarop volgden binnen de VVD werden de paragrafen grondig herschreven. In deze

Myj/mering wordt beschreven waarom de aanvankelijke paragrafen echt niet konden, maar ook wordt hulde gebracht aan het zelfreinigend vermogen.(..)"

KAMERVragen

Antwoord op vragen van het lid Groothuizen over recente ontwikkelingen in Polen ([2020-2021, 2021Z04350/2273](#))

OVERIG

- Nederlandse inzending voor de EU-toetsingscyclus voor de rechtsstaat 2021 ([ECER](#))
- H.D. Hekking, Poolse ombudsman moet werk neerleggen, in: [FD](#)
- Europese rechtspraak blijft Poolse rechter Tuleya steunen ([Intro](#))
- Europe: Increase in pre-trial detention rates erodes rule of law ([fair trials](#))
- Waar het vertrouwen rafelt, rafelt ook de rechtsstaat ([NJB](#))
- Civicus: Orbán's Government Targets LGBTI Rights Amid The Pandemic And Bans Protests ([liberties.eu](#))
- Democracy and the Global Pandemic ([verfassungsblog](#))
- How the EU is Becoming a Rule-of-Law-less Union of States ([Verfassungsblog](#))
- Bad Tandem ([Verfassungsblog](#))
"With its ruling of 15 April 2021, the Polish Constitutional Tribunal willingly accepts the role of substitute lawmaker. The result is an inelegant, clumsy judgment that creates more problems than it solves (..)"

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

Rijbewijs

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-47/20 – Stadt Karlsruhe – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:332 – geen conclusie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Ontzegging rijbevoegdheid – Weigering erkenning rijbewijs van in andere lidstaat afgegeven rijbewijs

Richtlijn 2006/126/EG. X is het recht ontzegd om motorvoertuigen te besturen in Duitsland vanwege het rijden onder invloed van alcohol. X heeft echter een rijbewijs dat is afgegeven in een andere EU-lidstaat. Dat is ook verlengd. Mag Duitsland de erkenning daarvan weigeren?

Hof: Artikel 2, lid 1, en artikel 11, lid 4, tweede alinea, van richtlijn 2006/126/EG verzetten zich er niet tegen dat een lidstaat op het grondgebied waarvan de houder van een door een andere lidstaat afgegeven rijbewijs van de categorieën A en B de rijbevoegdheid is ontzegd wegens een strafbaar feit dat zich heeft voorgedaan tijdens een tijdelijk verblijf op dat grondgebied na de afgifte van dat rijbewijs, vervolgens weigert dit rijbewijs als geldig te erkennen nadat het krachtens artikel 7, lid 3, van deze richtlijn is verlengd door de lidstaat waar de houder van dit rijbewijs zijn gewone verblijfplaats heeft in de zin van artikel 12, eerste alinea, van deze richtlijn. Het staat evenwel aan de verwijzende rechter om na te gaan of, gelet op het evenredigheidsbeginsel, de voorschriften van de wettelijke regeling van de eerste lidstaat tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de houder van een rijbewijs moet voldoen om zijn rijbevoegdheid op het grondgebied van die lidstaat te herkrijgen, niet buiten de grenzen treden van hetgeen geschikt en noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het door richtlijn 2006/126 nagestreefde doel, namelijk de veiligheid van het wegverkeer te verbeteren.

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-56/20 – Stadt Pforzheim – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:333 – geen conclusie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Ontzegging rijbevoegdheid – Weigering erkenning rijbewijs van in andere lidstaat afgegeven rijbewijs – Vermelding aanbrengen op het rijbewijs

Richtlijn 2006/126/EG. X is het recht ontzegd om motorvoertuigen te besturen in Duitsland vanwege het rijden onder invloed van alcohol. X heeft echter een rijbewijs dat is afgegeven in een andere EU-lidstaat. Dat is ook verlengd. Mag Duitsland de erkenning daarvan weigeren?

Hof: Richtlijn 2006/126/EG staat eraan in de weg dat een lidstaat die krachtens artikel 11, lid 4, tweede alinea, van deze richtlijn, heeft geweigerd om de geldigheid te erkennen van een door een andere lidstaat afgegeven rijbewijs omdat de houder ervan tijdens een tijdelijk verblijf op het grondgebied van eerstgenoemde lidstaat na de afgifte van dat rijbewijs een strafbaar feit heeft gepleegd, ook een vermelding dat het de houder ervan verboden is op dat grondgebied een motorrijtuig te besturen op dat rijbewijs aanbrengt wanneer de houder zijn gewone verblijfplaats in de zin van artikel 12, eerste alinea, van deze richtlijn niet op het grondgebied van deze lidstaat heeft gevestigd.

Staatsteun

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 29 april 2021 – zaak C-647/19 P – Ja zum Nürburgring/Commissie – ECLI:EU:C:2021:347 – [conclusie](#)

Steun ten behoeve van het Nürburgring-complex – Reikwijdte begrip belanghebbende

Artikel 263, vierde alinea, VWEU. Artikel 108, lid 2 en lid 3 VWEU. De vereniging Ja zum Nürburgring eV verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 19 juni 2019, Ja zum Nürburgring/Commissie, zaak T-373/15, waarbij het Gerecht rekwirantes beroep tot nietigverklaring van besluit (EU) 2016/151 van de Commissie van 1 oktober 2014 betreffende steunmaatregel SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) van Duitsland ten gunste van de Nürburgring heeft verworpen. De onderhavige zaak werpt vragen op over de reikwijdte van het begrip „belanghebbende” in de zin van artikel 1, onder h), van verordening nr. 659/1999 en over de omvang van de op het Gerecht rustende verplichting om zijn arresten te motiveren.

A-G: het vijfde onderdeel van het vierde middel in hogere voorziening van Ja zum Nürburgring eV toe te wijzen, en de andere onderdelen van het vierde middel alsook het vijfde middel van die hogere voorziening te verwerpen.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 29 april 2021 – zaak C-665/19 P – NeXovation/Commissie – ECLI:EU:C:2021:348 – [conclusie](#)

Steun ten behoeve van het Nürburgring-complex – Motivatieplicht Gerecht - Procedurele rechten van belanghebbenden die klacht bij EC hebben ingediend

Verordening (EG) nr. 659/1999. NeXovation Inc. verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht van 19 juni 2019, NeXovation/Commissie, zaak T-353/15, waarbij het Gerecht het beroep heeft verworpen dat zij had ingesteld tot nietigverklaring van besluit (EU) 2016/151 van de Commissie van 1 oktober 2014 betreffende steunmaatregel SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) van Duitsland ten behoeve van de Nürburgring. De onderhavige zaak roept vragen op over de omvang van de op het Gerecht rustende verplichting om zijn arresten te motiveren, en tevens over de omvang van de procedurele rechten van belanghebbenden die bij de Commissie een klacht betreffende staatssteun indienen.

A-G: het tweede, het derde en het vierde onderdeel van het tweede middel van de door NeXovation, Inc. ingestelde hogere voorziening te aanvaarden, en het eerste onderdeel van het

tweede middel, alsmede het derde, het vierde, het vijfde en het zesde middel van deze hogere voorziening af te wijzen.

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-378/20 – Ryanair/Commissie (SAS, Denemark; Covid-19) – ECLI:EU:T:2021:194 – [persbericht](#) – [arrest](#)

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-379/20 – Ryanair/Commissie(SAS, Suède; Covid-19) – ECLI:EU:T:2021:195 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Covid-19-steunmaatregelen – Luchtvaart - Staatssteun – Vrijheid van vestiging en verrichten van diensten – Non-discriminatie

Artikel 106, 107 en 108 VWEU. In april 2020 hebben Denemarken en Zweden twee afzonderlijke steunmaatregelen getroffen ten gunste van de vliegtuigmaatschappij SAS voor de schade die de vliegtuigmaatschappij heeft geleden door annulering of omboeking van vluchten door de reisbeperkingen die het gevolg zijn van de Covid-19-pandemie. Deze maatregelen zijn aangemeld bij de Europese Commissie. De Commissie heeft de aangemelde maatregelen aangemerkt als staatssteun die, conform artikel 107, derde lid, onder b) VWEU, verenigbaar is met de interne markt. Ryanair komt op tegen de goedkeuring die de Europese Commissie gaf voor coronasteunmaatregelen door Zweden en Denemarken aan SAS.

Het Gerecht oordeelt ten aanzien van het eerste middel dat uit het enkele feit dat de individuele steunmaatregel niet ten goede is gekomen aan alle slachtoffers van de Covid-19-pandemie, maar slechts ten gunste komt van SAS, niet volgt dat de Commissie uitgaat van een onjuiste rechtsopvatting. In de tweede plaats verwerpt het Gerecht het middel dat de steunmaatregelen niet evenredig zijn aan de schade die SAS heeft geleden ten gevolge van de COVID-19-pandemie. Artikel 107, lid 2, onder b), VWEU staat slechts compensatie toe van economische schade die rechtstreeks is veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen. De Commissie heeft rekening gehouden met het feit dat de pandemie evolueert en dat bij de raming van de schade die SAS lijdt door deze pandemie noodzakelijkerwijs ook rekening dient te worden gehouden met de toekomstige schade. De Commissie heeft dan ook een voldoende nauwkeurige methode ter berekening van die schade voorgesteld waarmee mogelijke overcompensatie kan worden vermeden. Het derde middel betreft de schending van het non-discriminatiebeginsel, de vrijheid van vestiging en dienstverlening. Individuele steun leidt volgens het Gerecht naar zijn aard tot een verschil in behandeling of zelfs tot discriminatie. Dit is inherent aan het individuele karakter van de maatregel.

Gerecht: het beroep tot nietigverklaring wordt verworpen.

GERECHT EU – ARREST – 14 april 2021 – zaak T-388/20 – Ryanair/Commissie (Finnair I; Covid-19) – ECLI:EU:T:2021:196 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Steunmaatregelen Covid-19-pandemie – Luchtvaart – Staatssteun

Artikel 106, 107 en 108 VWEU. Finland heeft steunmaatregelen in de vorm van een overheidsgarantie voor een lening ter dekking van haar behoefte aan werkkapitaal getroffen ten gunste van de vliegtuigmaatschappij Finnair. Deze maatregel is in mei 2020 aangemeld bij de Europese Commissie. De Commissie heeft de aangemelde maatregel aangemerkt als staatssteun die, conform artikel 107, derde lid, onder b) VWEU, verenigbaar is met de interne markt. Ryanair heeft beroep tot nietigverklaring ingesteld tegen de goedkeuring die de Europese Commissie gaf voor coronasteunmaatregelen aan Finnair door Finland.

Het eerste middel stelt dat een steunmaatregel ten gunste van één individuele onderneming een ernstige verstoring van de economie van een lidstaat niet kan opheffen in de zin van artikel 107, lid 3, onder b), VWEU. Volgens het Gerecht is artikel 107, lid 3 onder b) VWEU, zowel op steunregelingen als op individuele steunmaatregelen van toepassing. Een individuele steunmaatregel kan dus verenigbaar met de interne markt worden verklaard indien hij noodzakelijk en geschikt is om een ernstige verstoring van de economie van de betrokken lidstaat op te heffen en evenredig is aan dit doel. Een eventueel faillissement van Finnair zou ernstige

gevolgen hebben voor de Finse economie. De overheidsgarantie, waarmee wordt beoogd de activiteiten van Finnair in stand te houden en te voorkomen dat een faillissement de Finse economie verder verstoort, is dan ook geschikt om bij te dragen aan het opheffen van de ernstige verstoring van de Finse economie door de COVID-19- pandemie. Dat blijkt uit het feit dat Finnair de belangrijkste luchtvaartmaatschappij in Finland, die goed is voor 67 % van alle passagiersvervoer naar, vanuit of in Finland. Ook is het de belangrijkste vrachtluchtvaartexploitant in Finland die voldoet aan de behoeften van meerdere ondernemingen die op het Finse grondgebied gevestigd zijn zowel wat de uitvoer als de invoer van goederen betreft. Bovendien is Finnair een grote werkgever, die belangrijk is voor andere sectoren in de Finse economie vanwege inkoop bij Finse leveranciers.

Ook zou de Europese Commissie de gunstige gevolgen van de steun niet hebben afgewogen tegen de negatieve gevolgen. Het Gerecht vindt dat artikel 107, lid 3, onder b), VWEU geen dergelijke afweging vereist.

Het tweede middel betreft de vermeende schending van het non-discriminatiebeginsel en vrijheid van vestiging en dienstverrichting. Het gerecht stelt in dit verband dat individuele steun naar zijn aard leidt tot een verschil in behandeling of zelfs tot discriminatie. Dit is inherent aan het individuele karakter van de maatregel. Indien dergelijke steun in strijd zou zijn met het non-discriminatiebeginsel, zou de verenigbaarheid van elke individuele steunmaatregel met de interne markt systematisch in twijfel kunnen worden getrokken, terwijl het Unierecht de lidstaten juist toestaat dergelijke steun te verlenen mits is voldaan aan de voorwaarden van artikel 107 VWEU. Het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de aan Finnair verstrekte garantie zou als discriminatie kunnen worden aangemerkt. Er dient echter te worden bekeken of dit verschil gerechtvaardigd wordt door een rechtmatig doel, of het noodzakelijk en geschikt is om dat doel te bereiken en daaraan evenredig is. Volgens het Gerecht kan met de aan Finnair verstrekte garantie het nagestreefde doel worden bereikt, aangezien het bestaan van een ernstige verstoring van de Finse economie als gevolg van de COVID-19-pandemie en de belangrijke negatieve gevolgen van die pandemie voor de Finse luchtvaartsector rechtens genoegzaam zijn aangetoond. Verder is de steunmaatregel noodzakelijk, aangezien Finnair failliet dreigt te gaan wegens de plotse terugval van haar activiteiten door de pandemie en de onmogelijkheid om haar liquiditeitsbehoefte te dekken via de kredietmarkt. Dat de overheidsgarantie alleen aan Finnair is toegekend, gaat ten slotte niet verder dan wat passend en noodzakelijk is ter verwezenlijking van de door Finland nagestreefde doelstellingen, gelet op het belang van deze luchtvaartmaatschappij voor de Finse economie.

Met betrekking tot de schending van de vrijheid van dienstverrichting en van de vrijheid van vestiging geeft het Gerecht aan dat niet is aangetoond hoe de exclusiviteit van de overheidsgarantie Ryanair ervan kan weerhouden om zich in Finland te vestigen of om diensten te verrichten vanuit en naar dit land. Er zijn geen feitelijke of juridische elementen aangewezen die ertoe leiden dat de betrokken individuele steunmaatregel beperkende gevolgen heeft die verder gaan dan die welke weliswaar het verbod van artikel 107, lid 1, VWEU in werking doen treden, maar noodzakelijk en evenredig zijn om de ernstige verstoring van de Finse economie door de COVID-19-pandemie op te heffen overeenkomstig de vereisten van artikel 107, lid 3, onder b), VWEU.

Gerecht: het beroep wordt verworpen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 12 maart 2021 (ECER 28.4.21) - [C-164/21](#) BALTĪJAS STARPTAUTISKĀ AKADĒMIJA

Staatssteun – Wetenschap - Onderwijs

Verordening (EU) nr. 651/2014. Verzoekster is een in Letland geregistreerde commerciële vennootschap die diensten van academisch en niet-academisch hoger onderwijs aanbiedt. Verzoekster is een geaccrediteerde instelling voor hoger onderwijs. Verzoekster heeft in het kader van een oproep een projectvoorstel ingediend, dat is afgewezen. Verzoekster zou niet kunnen worden beschouwd als een wetenschappelijke instelling in de zin van de nationale

regelgeving. De hoofdactiviteit van verzoekster zou het karakter van een commerciële activiteit hebben. Verzoekster heeft hierop beroep ingesteld.

De vraag rijst of het voor de toepassing van de Letse regelgeving, gelezen in samenhang met artikel 2, punt 83, van verordening nr. 651/2014, aanvaardbaar is dat het merendeel van de zelf gegenereerde financiering van een wetenschappelijke instelling – een entiteit die onderwijsdiensten aanbiedt – bestaat uit inkomsten uit economische activiteiten. De prejudiciële vragen betreffen de uitlegging van de verordening.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – 9 februari 2021 - C-102/21 en C-103/21 - Autonome Provincie Bozen e.a.

Steun voor waterkrachtcentrale tbv alpenhutten - Beëindiging steunregeling?

Verordening (EU) 2015/1589. Verordening (EG) nr. 794/2004. Verordening (EU) nr. 651/2014. Verordening (EU) nr. 1407/2013. Verzoekster is eigenaar van onroerende goederen die wegens hun afgelegen ligging niet zijn aangesloten op het openbare elektriciteitsnet. Bij Landesgesetz nr. 9 is een regeling ingevoerd waarbij steun ter hoogte van 80 procent van de subsidiabele kosten werd toegekend voor de bouw van waterkrachtcentrales om energie op te wekken uit hernieuwbare energiebronnen t.b.v. alpen- en schuilhutten waarvoor een aansluiting op het elektriciteitsnet niet haalbaar is zonder aanzienlijke technische inspanningen en financiële uitgaven. Deze steunregeling is door de Commissie goedgekeurd (SA.32113). O.g.v. deze regeling heeft verzoekster verzocht om toekenning van steun. De bevoegde autoriteit heeft daarop een steunbedrag toegekend wat overeenkomt met 80 procent van de subsidiabele kosten. De bevoegde instantie heeft de toegekende steun later echter gedeeltelijk ingetrokken. Steunregeling SA.32113 is op 31-12-2016 beëindigd en de deelstaatregering had de voorwaarden voor steun gewijzigd en aangepast aan verordening 651/2014, waarbij de maximale steun is verlaagd naar 65 procent van de subsidiabele kosten.

Ten eerste rijst de vraag of de steunregeling die door de Commissie in de zin van artikel 107(3) VWEU met de interne markt verenigbaar is verklaard, op 31-12-2016 is beëindigd. In steunbesluit SA.32113 zelf wordt de regeling niet uitdrukkelijk beperkt in de tijd. Pas uit de gedeeltelijke bekendmaking ervan in het Publicatieblad blijkt dat er was voorzien in een looptijd t/m 31-12-2016. Bij een ontkennend antwoord op bovenstaande vraag zou de toegekende steun bestaande steun vormen, met als gevolg dat de bestreden verlaging van de steun onrechtmatig zou zijn. Bij een bevestigend antwoord zou het gaan om steun die is toegekend na de door de Commissie toegestane periode. Er zou dan sprake zijn van misbruik van steun. In dat geval zou moeten worden nagegaan of artikel 20 van verordening 2015/1589 moet worden uitgelegd dat de Commissie, in geval van misbruik van steun, vóór de tussenkomst van de instanties een terugvorderingsbesluit moet vaststellen. Voorts moet worden nagegaan of deze steun verenigbaar met de interne markt blijft o.g.v. artikel 107, lid 3, onder c) VWEU, aangezien zij dient om de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken.

RICHTSNOEREN EU

- Richtsnoeren betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021 (Deze richtsnoeren komen overeen met de richtsnoeren van de Europese Commissie betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021, die op 21 september 2020 zijn goedgekeurd (PB C 317 van 25.9.2020, blz. 5.), PUB/2021/67, Pb L 130/3)
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen 2021/C.../01 C/2021/2594 PB C 153 van 29.4.2021

Strafrecht

EHRM – ARREST – 13 april 2021 - E.G. t. Moldavië –[persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [37882/13](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0413JUD003788213

Niet uitvoeren van een straf opgelegd aan een zedendelinquent is in strijd met EVRM

Artikel 3 EVRM. Artikel 8 EVRM. Klaagster heeft zowel de Roemeense als Moldavische nationaliteit. In 2008 werd zij seksueel misbruikt door drie personen die uiteindelijk schuldig werden bevonden en veroordeeld tot gevangenisstraffen. Twee daders werden op de dag van het proces gearresteerd. De derde was niet aanwezig bij het proces en een arrestatiebevel werd uitgevaardigd. In 2012 werd een aanvraag tot amnestie van deze dader op grond van de amnestiewet ingewilligd, welke toekenning een jaar later nietig werd verklaard. Klaagster zocht vervolgens uit of de derde dader zijn straf had uitgezeten, maar het bleek dat door de nationale autoriteiten geen acties waren ondernomen om hem te vinden. Klaagster is van mening dat de staat zijn positieve verplichtingen om de effectieve handhaving van de straf die aan haar derde aanvaller is opgelegd te waarborgen, niet is nagekomen. In het bijzonder klaagde zij over het besluit om hem amnestie te verlenen en over het feit dat de autoriteiten er niet in zijn geslaagd een effectieve zoektocht naar de dader uit te voeren.

Het Hof is van oordeel dat misdrijven als verkrachting en aanranding binnen de werking van artikel 3 van het EVRM vallen en dat deze misdrijven doorgaans ook worden geïmpliceerd met de fundamentele waarden en essentiële aspecten van “privéleven” in de zin van artikel 8 van het EVRM. De staat heeft een positieve verplichting om strafrechtelijke bepalingen vast te stellen die seksueel geweld effectief bestraffen en om deze door middel van effectief onderzoek en vervolging toe te passen. Amnestie en gratie vallen in beginsel onder de nationale wetgeving en zijn in principe niet onverenigbaar met het internationale recht, behalve wanneer het handelingen betreft die een ernstige schending van fundamentele mensenrechten vormen. Hoewel de verlening van amnestie uiteindelijk nietig is verklaard heeft de dader daar toch baat bij gehad. Vooral omdat hij daardoor Moldavië heeft kunnen verlaten. Daarnaast is pas in 2015 een internationaal arrestatiebevel uitgevaardigd. Uitleg omtrent deze vertraging zit niet in het dossier. Het Hof concludeert dat het verlenen van amnestie en het verzuim van de nationale autoriteiten om de straf van de dader ten uitvoer te leggen onverenigbaar is met de positieve verplichtingen van de Moldavische staat op grond van artikel 3 en 8 van het EVRM. Er is aldus sprake van een schending.

EHRM – ARREST – 13 april 2021 - Istrate t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [44546/13](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0413JUD004454613

Onschuldpresumptie - Geen schending

Artikel 6 EVRM. Klager werkte als politieagent in Roemenië. Hij werd strafrechtelijk vervolgd voor het rijden onder invloed van alcohol maar deze procedure werd gestaakt omdat er onvoldoende bewijs was dat hij daadwerkelijk op de openbare weg zou hebben gereden. In een parallel lopende tuchtprocedure is klager vanwege deze feiten ontslagen. Hij voert in Straatsburg aan dat de onschuldpresumptie zoals neergelegd in artikel 6, lid 2 EVRM is geschonden omdat de disciplinaire sanctie (die op dezelfde feiten ziet) werd gehandhaafd ook nadat de strafrechtelijke procedure werd beëindigd.

Het EHRM overweegt dat het verdrag niet uitsluit dat een handeling aanleiding kan geven tot zowel strafrechtelijke als disciplinaire procedures, op voorwaarde dat deze procedures verschillende doeleinden hebben en op verschillende rechtsgrondslagen zijn gebaseerd, of dat twee procedures parallel kunnen worden gevoerd. Roemeense wetgeving maakt dit laatste mogelijk, waarbij de interpretatie van die wetgeving in beginsel aan de nationale rechter is voorbehouden. Het Hof acht verder (onder meer) van belang dat het disciplinaire onderzoek van meet af aan is geopend vanwege feiten die een inbreuk zouden kunnen vormen op het disciplinaire regime van de politie, de disciplinaire procedure niet heeft geleid tot een erkenning van de strafrechtelijke schuld van klager en niet naar de inhoud van het strafrechtelijk onderzoek

is verwezen. Gelet daarop hebben de autoriteiten de onschuldpresumptie van artikel 6, lid 2 EVRM niet geschonden.

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-221/19 – A.V. – Polen – ECLI:EU:C:2021:278 – conclusie – arrest

Verzamelvonnisprocedure - Eerdere in een andere lidstaat uitgesproken veroordelingen waarvan de tenuitvoerlegging is overgedragen aan de lidstaat waar het verzamelvonnis dient te worden gewezen

Kaderbesluit 2008/909/JBZ. Kaderbesluit 2008/675/JBZ. Dit verzoek is ingediend in het kader van een procedure waarin A.V. de Poolse rechter heeft verzocht een verzamelvonnis te wijzen met betrekking tot een aan hem in Polen opgelegde vrijheidsstraf en een vrijheidsstraf die door een Duitse rechter is opgelegd maar waarvan de tenuitvoerlegging door Polen is overgenomen. In het kader van een procedure voor het wijzen van een verzamelvonnis kan in Polen een totaalstraf worden opgelegd op grond van meerdere straffen die zijn opgelegd bij meerdere veroordelingen. Op grond van het Poolse recht kan een in een andere lidstaat veroordeelde persoon, ingeval de tenuitvoerlegging van zijn straf aan Polen is overgedragen, zich evenwel niet op de nationale voorschriften betreffende het verzamelvonnis en de oplegging van een totaalstraf beroepen, maar dient hij die straf cumulatief met de tegen hem in Polen uitgesproken straffen te ondergaan. De vragen van de verwijzende rechter betreffen de verenigbaarheid hiervan met de voorschriften van kaderbesluit 2008/675 en kaderbesluit 2008/909. Houdt het Unierecht in dat de rechter die de verzamelvonnisprocedure behandelt, bij de bepaling van de totaalstraf op dezelfde manier rekening moet houden met de in een andere lidstaat uitgesproken veroordeling als met een nationale veroordeling?

Hof: Artikel 8, leden 2 tot en met 4, gelezen in samenhang met artikel 17, leden 1 en 2, en artikel 19 van kaderbesluit 2008/909/JBZ moet aldus worden uitgelegd dat op grond daarvan een verzamelvonnis kan worden gewezen waarin niet alleen een of meer sancties zijn opgenomen die de betrokkene eerder zijn opgelegd in de lidstaat waar het verzamelvonnis is gewezen, maar ook een of meer sancties die hem in een andere lidstaat zijn opgelegd en die op grond van dit kaderbesluit in de eerste lidstaat ten uitvoer worden gelegd. Een dergelijk verzamelvonnis kan echter niet leiden tot een aanpassing van de duur of de aard van de laatstbedoelde sancties die verder gaat dan de strikte grenzen van artikel 8, leden 2 tot en met 4, van kaderbesluit 2008/909, tot niet-nakoming van de bij artikel 17, lid 2, van dit kaderbesluit opgelegde verplichting om de termijn van vrijheidsbeneming die de gevonniste persoon in voorkomend geval reeds in de beslissingsstaat heeft ondergaan, volledig in mindering te brengen op de totale duur van de vrijheidsbeneming die in de tenuitvoerleggingsstaat moet worden ondergaan, of tot herziening van de sancties die hem in een andere lidstaat zijn opgelegd, hetgeen in strijd zou zijn met artikel 19, lid 2, van dat kaderbesluit.

Artikel 3, lid 3, van kaderbesluit 2008/675/JBZ, gelezen in het licht van overweging 14, moet aldus worden uitgelegd dat op grond daarvan een verzamelvonnis kan worden gewezen dat niet alleen een of meer eerdere veroordelingen omvat die tegen de betrokkene zijn uitgesproken in de lidstaat waar het verzamelvonnis is gewezen, maar ook een of meer in andere lidstaten tegen de betrokkene uitgesproken veroordelingen die op grond van kaderbesluit 2008/909, zoals gewijzigd bij kaderbesluit 2009/299, in de eerste lidstaat ten uitvoer worden gelegd, mits dat verzamelvonnis ten aanzien van de laatstbedoelde veroordelingen de voorwaarden en grenzen in acht neemt die voortvloeien uit artikel 8, leden 2 tot en met 4, artikel 17, lid 2, en artikel 19, lid 2, van kaderbesluit 2008/909, zoals gewijzigd.

- B** EU-Hof: onder strikte voorwaarden kan een rechter bij het wijzen van een verzamelvonnis rekening houden met eerdere veroordelingen uit andere EU-lidstaten (ECER)

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 15 april 2021 – zaak C-564/19 – I.S. – Hongarije – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2021:292 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Recht op vertolking en vertaling - Bevoegdheid van een hogere rechter om de beslissing waarbij prejudiciële verwijzing wordt gelast onwettig te verklaren

Richtlijn 2012/13/EU. Richtlijn 2010/64/EU. Richtlijn (EU) 2016/343. Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Artikel 267 VWEU. De verwijzende Hongaarse rechter vraagt het Hof of het EU-recht (richtlijn 2010/64/EU - recht op vertolking en vertaling in strafprocedures) lidstaten verplicht een register van onafhankelijke, naar behoren gekwalificeerde vertalers en tolken aan te leggen, of – bij gebreke daarvan – op een andere manier dienen te waarborgen dat de adequaatheid van de vertolking in gerechtelijke procedures kan worden gecontroleerd. Daarnaast wil de rechter weten of de gecombineerde bepalingen van de richtlijnen 2010/64, 2012/13 en 2016/343, en artikel 47 van het Handvest aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen de mogelijkheid om bij verstek een verdachte te berechten die de taal van de strafprocedure niet spreekt of verstaat, en voor wie niet kan worden vastgesteld dat hij tijdens het onderzoek in kennis is gesteld van de tenlastelegging of beschuldiging, omdat er geen adequate vertolking heeft plaatsgevonden.

De zaak betreft een Zweeds staatsburger die bij een verhoor door de Hongaarse autoriteiten in verband met een vermeende schending van de vuurwapenwet door middel van een tolk is geïnformeerd over de verdenkingen tegen hem. Na het verhoor is hij vrijgelaten en heeft hij Hongarije verlaten. De aan hem verzonden dagvaarding is retour gezonden met de vermelding 'niet opgeëist'. Aangezien het strafbare feit slechts met een boete bedreigd wordt, is het gerecht waar de strafrechtelijke procedure aanhangig is verplicht de procedure bij verstek voort te zetten, waarbij de verdachte vertegenwoordigd wordt door een door de Staat benoemde advocaat. Nu de rechtbank geen informatie heeft over de bekwaamheid van de betrokken tolk, de wijze waarop hij is geselecteerd dan wel de vraag of de tolk en de verdachte elkaar goed begrepen, twijfelt de verwijzende rechter eraan of de Hongaarse autoriteiten de diverse EU-richtlijnen goed hebben nageleefd.

Verder wenst de verwijzende rechter te vernemen of (i) de beslissing van de hoogste nationale rechterlijke instantie (de Kuria) dat de prejudiciële verwijzingsbeschikking onwettig is (zonder overigens dat wordt afgedaan aan de rechtsgevolgen van die beschikking met betrekking tot de schorsing van het hoofdgeding en de voortzetting van de prejudiciële procedure) op de grond dat de prejudiciële vragen niet noodzakelijk zijn voor de beslechting van het geding en (ii) de inleiding, om dezelfde redenen van een tuchtprocedure tegen de verwijzende rechter in strijd zijn met het EU-recht.

De advocaat-generaal concludeert dat een nationale rechter, op grond van het primaat van het EU-recht, elke nationale wetgeving of juridische praktijk buiten toepassing moet laten die zijn bevoegdheid om vragen voor te leggen aan het Hof van Justitie ondermijnt. De Hongaarse wetgeving die de officier van justitie in staat stelt bij het Hooggerechtshof (Kúria) een vordering in te stellen wegens onwettigheid van een verwijzingsbeslissing van een lagere strafrechter en de beslissing van het Hooggerechtshof waarin die onrechtmatigheid wordt vastgesteld, die die bevoegdheid ondermijnen, zijn onverenigbaar met het EU-recht.

A-G geeft het Hof het volgende in overweging: Wanneer er in het nationale recht regels bestaan inzake de uitoefening van een buitengewoon rechtsmiddel tegen een beslissing tot prejudiciële verwijzing, dat ertoe strekt eenheid te brengen in dat recht, moet artikel 267 VWEU aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de toepassing van dergelijke regels die de aangezochte hogere rechter in staat stellen deze beslissing – zonder dat wordt afgedaan aan de rechtsgevolgen daarvan met betrekking tot de schorsing van het hoofdgeding en de voortzetting van de prejudiciële procedure – onwettig te verklaren op grond dat de gestelde prejudiciële vragen niet noodzakelijk zijn voor de beslechting van het geding en ertoe strekken te doen vaststellen dat het nationale recht onverenigbaar is met het Unierecht. Het beginsel van voorrang van het Unierecht verplicht de nationale verwijzende rechter om deze regels en de rechterlijke beslissingen die daaraan uitvoering geven, buiten toepassing te laten.

De artikelen 2, 3 en 5 van richtlijn 2010/64/EU moeten aldus worden uitgelegd dat zij de lidstaten verplichten ervoor te zorgen dat een verdachte of beklaagde die de taal van de strafprocedure

niet spreekt of verstaat, de mogelijkheid heeft om een klacht te formuleren dat de kwaliteit van de vertolking onvoldoende is, omdat deze hem niet in staat stelt van de zaak tegen hem kennis te nemen en zijn rechten van verdediging uit te oefenen. Artikel 5, lid 2, van richtlijn 2010/64 verplicht de lidstaten niet een register van onafhankelijke, naar behoren gekwalificeerde vertalers en tolken in te stellen.

De gecombineerde bepalingen van richtlijn 2010/64, richtlijn 2012/13/EU en richtlijn (EU) 2016/343 moeten aldus worden uitgelegd dat zij in omstandigheden als aan de orde in het hoofdgeding niet in de weg staan aan de mogelijkheid om bij verstek een verdachte te berechten die de taal van de strafprocedure niet spreekt of verstaat en voor wie, wegens een inadequate vertolking, niet kan worden vastgesteld dat hij tijdens het onderzoek in kennis is gesteld van het voorwerp van de tenlastelegging of beschuldiging, voor zover de advocaat die deze verdachte vertegenwoordigt, de mogelijkheid heeft de regelmatigheid van een handeling en in voorkomend geval de procedure in haar geheel wegens schending van dit recht op informatie aan te vechten. Artikel 6 van richtlijn 2012/13, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat het niet eraan in de weg staat dat gedetailleerde informatie over de beschuldiging aan de verdediging van de in zijn afwezigheid berechte verdachte wordt verstrekt voordat de rechter met het onderzoek ten gronde van de beschuldiging aanvangt en de debatten voor hem worden geopend, mits de rechter alle nodige maatregelen neemt om te waarborgen dat de rechten van de verdediging worden geëerbiedigd en de procedure eerlijk verloopt.

- A-G: een nationale regeling of rechterlijke praktijk mag een nationale rechter niet beletten om prejudiciële vragen te stellen aan het EU-Hof ([ECER](#))
- Jeopardizing Judicial Dialogue is Contrary to EU Law ([Verfassungsblog](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 22 april 2021 – zaak C-824/19 – Komisia za zashita ot diskriminatsia – Bulgarije – ECLI:EU:C:2021:324 – [conclusie](#)

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Personen met een handicap - Functie van jurylid in strafzaak

Samenvatting onder: [Arbeid](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 29 april 2021 – zaak C-852/19 – Gavanozov II – Bulgarije – ECLI:EU:C:2021:346 – [conclusie](#)

Europees onderzoeksbevel in strafzaken

Richtlijn 2014/41/EU. Artikel 47 EU Handvest. Artikel 4, lid 3, VEU. Tegen I. Gavanozov is in Bulgarije een strafprocedure ingeleid wegens delicten inzake btw. Bij die delicten blijken lege vennootschappen betrokken te zijn geweest, waaronder een in Tsjechië gevestigde vennootschap, alsook de vertegenwoordiger ervan, die thans getuige is in de strafprocedure. De verwijzende rechter in het hoofdgeding, heeft doorzoeking van het kantoor van de Tsjechische vennootschap, doorzoeking van de woning van de getuige, inbeslagneming van bepaalde documenten, indien zij daar worden aangetroffen, en het verhoor van de getuige per videoconferentie gelast. Aangezien die bewijzen in Tsjechië moeten worden verkregen, acht de verwijzende rechter het noodzakelijk een Europees onderzoeksbevel (EOB) uit te vaardigen.

De Bulgaarse wetgeving voorziet echter niet in rechtsmiddelen tegen de nationale onderzoeksmaatregel noch tegen een op grond daarvan uitgevaardigd EOB. Aangezien het nationale rechtsstelsel niet voorziet in een daadwerkelijk rechtsmiddel om de rechtmatigheid van doorzoekingen en inbeslagnemingen aan te vechten, heeft het EHRM herhaaldelijk geoordeeld dat die lidstaat de minimumnormen van artikel 13 EVRM schendt. Is in die context het feit dat in de *uitvaardigende* lidstaat niet in *enig* rechtsmiddel is voorzien verenigbaar met richtlijn 2014/41/EU en met het EU Handvest?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 14, lid 1, en artikel 1, lid 4, van richtlijn 2014/41/EU, gelezen in het licht van artikel 47 EU Handvest, en artikel 4, lid 3, VEU, verzetten zich tegen de situatie waarin een nationale regeling niet voorziet in een rechtsmiddel tegen de uitvaardiging van

een Europees onderzoeksbevel indien de uitvaardiging van een dergelijk bevel automatisch en onvermijdelijk leidt tot dezelfde schending van de door het EVRM gewaarborgde minimumnormen die reeds door het EHRM is vastgesteld. Die bepalingen staan er ook aan in de weg dat onder die omstandigheden een Europees onderzoeksbevel wordt uitgevaardigd.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 20 april 2021 – [ECLI:NL:HR:2021:576](#)

Keskin-arrest - Beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen

Artikel 6 EVRM De Hoge Raad gaat in op het arrest van het EHRM van 19 januari 2021, nr. 2205/16 (Keskin t. Nederland) en de betekenis van die uitspraak voor de beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen door de Nederlandse strafrechter en voor het gebruik van verklaringen van getuigen voor het bewijs in gevallen waarin de verdediging niet een behoorlijke en effectieve mogelijkheid heeft gehad om het ondervragingsrecht uit te oefenen. De HR bespreekt zijn eerdere rechtspraak (HR:2014:1496 en HR:2017:1015), de EHRM-zaak en enkele uitgangspunten van het Nederlandse stelsel m.b.t. het oproepen en horen van getuigen. Vervolgens vat de HR de implicaties als volgt samen: de uitspraak van het EHRM heeft in de kern tot gevolg dat in gevallen waarin een getuige een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, het belang bij het oproepen en horen van die getuige moet worden voorondersteld, zodat van de verdediging geen nadere onderbouwing van dit belang mag worden verlangd. In die gevallen zal indringender dan voorheen de vraag onder ogen moeten worden gezien of een ondervragingsgelegenheid kan en moet worden gerealiseerd. Daarnaast onderstreept de uitspraak van het EHRM het belang dat de rechter, alvorens de bewezenverklaring wordt aangenomen mede o.g.v. de verklaring van een niet-ondervraagde getuige, nagaat of de procedure in haar geheel voldoet aan het door art. 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Uit de uitspraak van het EHRM volgt echter niet dat het ondervragingsrecht met zich brengt dat een verzoek van de verdediging tot het horen van een getuige die een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, steeds voor toewijzing in aanmerking komt, ongeacht de genoemde factoren en het gewicht van die verklaring in het licht van de overige resultaten van het strafvorderlijke onderzoek.

I.c. heeft het hof het verzoek tot het horen van A en B als getuigen afgewezen omdat, gelet op de onderbouwing van dat verzoek en het tijdsverloop sinds de pleegdatum van het tenlastegelegde feit, het horen van deze getuigen niet noodzakelijk is. Dit oordeel is niet zonder meer begrijpelijk, omdat aan dat verzoek ten grondslag is gelegd dat de strekking van de eerder door A en B afgelegde en in het dossier gevoegde verklaringen belastend is voor verdachte en dat verdachte de juistheid van de waarneming van de tenlastegelegde gedraging van verdachte door die getuigen (om meerdere redenen) betwist. De HR neemt hierbij in aanmerking dat het hof de bewezenverklaring heeft aangenomen o.g.v. uitsluitend de door verdachte betwiste verklaringen van A en B zonder dat de verdediging deze getuigen heeft kunnen ondervragen, terwijl het hof geen blijk ervan heeft gegeven te hebben nagegaan, op de hiervoor weergegeven wijze, of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Volgt vernietiging en terugwijzing.

- Uitspraak HR over betekenis van het arrest Keskin vs. Nederland ([Intro](#))
- HR gaat in op betekenis van EHRM Keskin voor beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen en voor het gebruik van verklaringen van getuigen voor het bewijs. Hoge Raad 20 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:576 ([BS-2021-04-23](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 23 februari 2021 - [C-150/21 Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty](#)

Verkeersboete - Rechterlijke autoriteit – Vragen Poolse rechter over CJIB

Kaderbesluit 2005/214/JBZ. Aan D.B is een geldboete van 92 EUR opgelegd onder de Nederlandse Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften voor te snel rijden. Bij de verwijzende Poolse rechter is een verzoek ingekomen van de Nederlandse autoriteiten tot

tenuitvoerlegging van de aan D.B opgelegde geldelijke sanctie. Vervolgens heeft de verwijzende Poolse rechter bij het Centraal Justitieel Incassobureau vragen gesteld over de beroepsprocedure tegen de beslissing tot het opleggen van de geldelijke sanctie en de hoedanigheid van de beroepsinstantie. Gelet op de in 2019 en 2020 gewezen arresten van het Hof over de hoedanigheid van 'rechterlijke autoriteit' van een openbaar aanklager in het kader van het kaderbesluit inzake het Europees aanhoudingsbevel (o.a. gevoegde zaken C-508/18 en C-82/19 PPU (OG en PI) en zaak C-489/19 PPU (NJ)) is de verwijzende Poolse rechter van oordeel dat er ernstige twijfel bestaat over de juridische aard van de beslissing waarmee een geldelijke sanctie wordt opgelegd door de Nederlandse centrale autoriteit, aangezien deze autoriteit een bestuurlijk karakter heeft en tegen de beslissing tot oplegging van een geldelijke sanctie beroep kan worden ingesteld bij een openbaar aanklager, en niet bij een rechter.

Prejudiciële vragen:

1. Voldoet een beslissing tot oplegging van een geldelijke sanctie die is gegeven door de Nederlandse centrale bestuurlijke autoriteit die is aangewezen op grond van artikel 2 van kaderbesluit 2005/214/JBZ, waartegen beroep kan worden ingesteld bij het OM, dat organisatorisch ressorteert onder de minister van Justitie, aan de criteria van een beslissing waartegen beroep kan worden ingesteld "bij een in strafzaken bevoegde rechter" in de zin van artikel 1, onder a), ii) van het kaderbesluit?

2. Kan aan het criterium dat tegen een beslissing waarbij een geldelijke sanctie wordt opgelegd, beroep openstaat bij een "in strafzaken bevoegde rechter", geacht worden te zijn voldaan wanneer een beroep bij een rechtbank pas in een later stadium van de procedure mogelijk is, dat wil zeggen nadat het beroep door het Openbaar Ministerie is afgewezen, en bovendien in bepaalde gevallen de betaling van een vergoeding meebrengt die overeenkomt met de opgelegde sanctie?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 8 februari 2021 - C-88/21 - Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Verordening (EG) nr. 1986/2006. Besluit 2007/533/JBZ (SIS II). Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1528. De rechter vraagt zich af of in een situatie zoals die in het onderhavige geval – waarin de staat die een voertuig in SIS heeft gesignaleerd in kennis is gesteld dat het voertuig is gevonden en de eigenaar van het gestolen voertuig hiervan in kennis is gesteld en alle gegevens heeft ontvangen van de koper te goeder trouw, maar de signalering toch in het systeem blijft staan – mag worden aangenomen dat de reden voor die signalering is vervallen. Eveneens rijst de vraag of een wettelijke maatregel kan voorzien in uitzonderingen die autoriteiten het recht verlenen om andere handelingen met een gevonden voertuig uit te voeren dan die met het oog op inbeslagname of gebruik als bewijsmiddel, bijvoorbeeld het recht om het voertuig te registreren. Ten derde rijst de vraag of een wettelijk voorschrift kan voorzien in uitzonderingen op het verbod op registratie van voertuigen die zijn gesignaleerd, nadat maatregelen zijn genomen die signalerende lidstaat te informeren over de vondst.

OVERIG

- Crime, Safety and Victims' Rights, Fundamental rights survey, Fundamental rights survey
- Routekaart - Bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit – IT-samenwerkingsplatform voor gezamenlijke onderzoeksteams, Feedback mogelijk van
  - 27 april 2021 - 25 mei 2021 ([EC](#))
- Europese Commissie presenteert mededeling over de aanpak van georganiseerde criminaliteit ([ECER](#))
- Improving Defence Rights ([BS-2021-04-01](#))
- EOM start per 1 juni 2021 met strafrechtelijke onderzoeken ([BS-2021-04-13](#))
- Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie; Brief van de minister van J&V met kabinetsreactie op de consultatie 'European

Commission's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU' ([Kamerstuk 22112, nr. IK](#))

EHRM factsheets

- [Domestic violence](#) (februari 2020)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)

Terrorisme en witwassen

CONSULTATIE

Routekaart - Terrorismebestrijding – EU-register voor terrorismebestrijding ter verbetering van de informatie-uitwisseling, Feedback mogelijk van 27 april 2021 - 25 mei 2021 ([EC](#))

Toegang tot documenten

OVERIG

- Eurowob-portaal in de maak ([ECER](#))

Vaccinatieplicht

EHRM – ARREST - 8 april 2021 - Vavříčka e.a. t. Tsjechië – persbericht - [arrest \(niveau 1\)](#) - [Grote Kamer](#) - [47621/13](#) - [3867/14](#) - [73094/14](#) - [19298/15](#) - [19306/15](#) - [43883/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0408JUD004762113](#) – [Q&A](#)

Vaccinatieplicht – Lichamelijke integriteit – Noodzakelijk in een democratische samenleving – Publieke gezondheid – Groepsimmunitet – Ruime beoordelingsruimte

Artikel 8 EVRM. In Tsjechië geldt een vaccinatieplicht voor ingezetene burgers en vreemdelingen met een verblijfsvergunning. De wet bepaalt dat voorschoolse voorzieningen en onderwijsinstellingen alleen kinderen mogen accepteren die de voorgeschreven vaccinaties hebben gehad, op andere wijze immuniteit hebben verkregen of vanwege gezondheidsredenen geen vaccinatie hebben kunnen ondergaan. Er kan een boete worden opgelegd aan degenen die niet aan de vaccinatieplicht voldoen of aan hun wettige vertegenwoordigers. Voor alle klagers geldt dat zij niet of niet volledig hebben voldaan aan de vaccinatieverplichting, waardoor zij een boete opgelegd hebben gekregen of hen de toegang tot het voorschoolse onderwijs is ontzegd. Alle klagers hebben een rechterlijke procedure doorlopen, waarin hun beroep en hoger beroep ongegrond is verklaard.

De lichamelijke integriteit is, volgens het Hof, onderdeel van het recht op privéleven in de zin van artikel 8 EVRM. Een verplichte vaccinatie, een onvrijwillige medische ingreep, is een beperking op het recht op privéleven. Omdat het niet voldoen aan de vaccinatieplicht onder meer tot gevolg heeft dat een kind kan worden geweigerd op de voorschoolse opvang, is er sprake van een beperking op het recht op een privéleven.

De beperking is voorzien bij wet. De vaccinatieverplichting is in Tsjechische wetgeving vastgelegd en de wetgeving is voldoende toegankelijk en voorzienbaar. Nationale rechterlijke instanties hebben de grondwettigheid van de wetgeving getoetst en hebben geconstateerd dat de wetgeving niet strijdig is met de Grondwettelijke bepalingen.

De beperking van het grondrecht door het opleggen van een vaccinatieplicht, worden gerechtvaardigd door de legitieme doelen: de bescherming van de gezondheid en de bescherming van de rechten van anderen, in de zin van artikel 8, tweede lid EVRM.

Gezondheidszorg valt binnen de beoordelingsruimte van de staat. Deze beoordelingsruimte is ruim. In Tsjechië voorziet de vaccinatieplicht in de dringende maatschappelijke behoefte van de bescherming van de individuele en publieke gezondheid tegen ziektes en om een ontwikkeling tot een lagere vaccinatiegraad onder kinderen te voorkomen. Het Hof vindt dat daar voldoende redenen voor zijn. Het belang van de bescherming van kinderen, zowel individueel als groep, staat voor de Tsjechische overheid centraal in alle beslissingen omtrent gezondheid en ontwikkeling. De bescherming van kinderen wordt bereikt door het doorlopen van het volledige vaccinatieprogramma. Wanneer een beleid van vrijwillige vaccinatie niet voldoet om groepsimmunititeit te bereiken en in stand te houden, of waar groepsimmunititeit niet relevant is vanwege de aard van de ziekte, mogen overheden een vaccinatieplicht instellen om het passende niveau van bescherming tegen ernstige ziektes te bereiken.

Het hof oordeelt dat beperking van het grondrecht als gevolg van de maatregelen proportioneel is in verhouding tot het te bereiken doel. Het systeem kent, volgens het Hof voldoende waarborgen. Met betrekking tot de effectiviteit van de vaccinaties refereert het Hof aan de algemene wetenschappelijke consensus dat vaccinaties van wezenlijk belang zijn voor de bescherming van de bevolking tegen ziektes die ernstige gevolgen voor de gezondheid hebben en de maatschappelijke ontwrichting door een ernstige uitbraak van een ziekte. Hoewel vaccinaties voor het overgrote deel van de bevolking veilig zijn, kan een vaccinatie in zeldzame gevallen ernstige schade toebrengen aan een individu. Voorafgaand aan de vaccinatie dienen noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te worden genomen, zoals gezondheidsonderzoek op contra-indicaties van ieder individu en het monitoren van de veiligheid van vaccins. Ook wordt de vaccinatie toegediend door medische professionals. Van belang is ook dat er voor een individu voldoende compensatie is voor schade aan de gezondheid als gevolg van vaccinaties.

In casu was er geen sprake van het toedienen van een vaccinatie tegen de wil van de klagers. De boete die is opgelegd voor het niet voldoen aan de plicht, was in de omstandigheden niet excessief. Ook met betrekking tot het niet toelaten van de kinderen tot de voorschool, zijn de beperkingen beperkt gebleven tot de klagers zelf. Daar ondervinden zij de nadelige gevolgen van, maar die zijn een direct uitvloeisel van de keuze van hun ouders om niet te vaccineren. Omdat de vroege jeugd de optimale tijd is voor het vaccineren en de vaccinatie ook andere kinderen beschermt die vanwege medische redenen niet kunnen worden gevaccineerd, is het belangrijk dat er een hoge vaccinatiegraad is. Het is daarom legitiem dat de Tsjechische wetgever de keuze heeft gemaakt een plicht in te stellen. Ook was de beperking tijdelijk, omdat zij gewoon zijn toegelaten tot de basisschool. De beperking is noodzakelijk in een democratische samenleving en er is geen sprake van een schending van artikel 8 EVRM.

- B** Europees mensenrechtenhof: verplichte vaccinatie van jonge kinderen mag (in Tsjechië) ([KBS](#))
- B** Uitspraak Europees Hof voor de Rechten van de Mens: kleuterscholen mogen kinderen weigeren die niet zijn gevaccineerd tegen kinderziektes ([mensenrechten.nl](#))
- B** Europees Hof voor de Rechten van de Mens over de vaccinatieplicht: Groen licht? ERHM doet uitspraak over nationale vaccinatieplicht ([Lenaadvocaten](#))
- B** L'obligation vaccinale confortée par la CEDH ([libertés cheries](#))
- B** Is Compulsory Vaccination Compulsory? ([verfassungsblog](#))

Verkiezingen en kiesrecht

REGELGEVING EU

Inclusieve verkiezingen voor het Europees Parlement – ondersteuning van het actief en passief kiesrecht van EU-burgers in een ander EU-land, Feedback mogelijk van 19 april 2021 - 12 juli 2021 ([EC](#))

Vervoer en reizen

EU REGELGEVING

Voorstel - EU travel information and authorisation system (ETIAS) – update, Feedback period
14 April 2021 - 12 May 2021 ([EC](#))

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 15 april 2021 – zaak C-786/19 – The North of England P & I Association – Duitsland – ECLI:EU:C:2021:276 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Schadeverzekering zeeschepen - Belastingen op verzekeringspremies – Eigendomslidstaat of vlaggenlidstaat? – Lidstaat waar het risico is gelegen

Richtlijn 88/357/EEG (Tweede richtlijn). Richtlijn 92/49/EEG (Derde richtlijn „schadeverzekering”). Het betreft een geding tussen een in het VK gevestigde verzekeringsmaatschappij en de Duitse belastingdienst over de vraag of de door verzoekster geïnde maritieme verzekeringspremies zijn onderworpen aan de Duitse belasting op verzekeringspremies. Volgens de criteria die golden op het moment van de inning van de belastingen op de verzekeringspremies, kon deze belasting over de verzekering van voer- en vaartuigen van om het even welke aard, met inbegrip van schepen, uitsluitend door de „lidstaat van registratie” worden geïnd. De in casu aan de orde zijnde schepen waren ingeschreven in een eigendomsregister in Duitsland, maar voerden de vlag van andere staten, op basis van een door de Duitse autoriteiten afgegeven specifieke toestemming.

De verwijzende rechter wil van het Hof vernemen of het risico moet worden beschouwd te zijn gelegen in de lidstaat op het grondgebied waarvan het schip ten behoeve van het bewijs van eigendom in een officieel register is ingeschreven, dan wel in de staat waarvan het zeeschip de vlag voert.

Hof: Artikel 46, lid 2, eerste alinea, van richtlijn 92/49/EEG, gelezen in samenhang met artikel 2, onder d), tweede streepje, van de Tweede richtlijn (88/357/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat wanneer verzekeringsovereenkomsten betrekking hebben op de dekking van uiteenlopende risico's in verband met de exploitatie van zeeschepen die zijn ingeschreven in een scheepsregister dat door een lidstaat wordt bijgehouden, maar op grond van een toestemming voor tijdelijke uitvlagging de vlag van een andere lidstaat of een derde land voeren, de lidstaat die het scheepsregister bijhoudt waarin het betrokken schip is ingeschreven, voornamelijk ten behoeve van het bewijs van eigendom ervan, moet worden beschouwd als de „lidstaat van registratie” van dit schip en dus als de „lidstaat waar het risico is gelegen” in de zin van deze bepalingen, die als enige bevoegd is om belasting te heffen over de in het kader van die overeenkomsten gestorte premies.

 Voor belasting op verzekeringspremies is de inschrijving in scheepsregister van belang ([VN-vandaag-2021/912](#))

HvJ – ARREST – 29 april 2021 – zaak C-383/19 – Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny – Polen – ECLI:EU:C:2021:337 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Aansprakelijkheidsverzekering auto – Technische staat en verplichting tot verzekering

Richtlijn 2009/103/EG. Wanneer begint en wanneer eindigt de verplichting tot het afsluiten van een autoverzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid? Wat met een voertuig dat niet officieel uit het verkeer was genomen, maar tegelijkertijd kennelijk ongeschikt was voor de weg als gevolg van de slechte technische staat ervan?

Het Hof oordeelt dat een verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen verplicht is wanneer het betrokken voertuig in een lidstaat is ingeschreven en niet regelmatig uit

het verkeer is genomen. Deze verplichting kan niet worden uitgesloten op grond van het enkele feit dat een geregistreerd voertuig op een gegeven moment wegens de technische staat ervan niet geschikt is voor de weg.

Hof: Artikel 3, eerste alinea, van richtlijn 2009/103/EG moet aldus worden uitgelegd dat het verplicht is een verzekering af te sluiten tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het te sluiten verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven wanneer het betrokken voertuig in een lidstaat is geregistreerd, indien dit voertuig niet rechtmatig uit het verkeer is genomen overeenkomstig de toepasselijke nationale regeling.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid (B – S)

EHRM – ARREST – 1 april 2021 - Sedletska t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [42634/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0401JUD004263418

Verlenen toegang tot telefoongegevens van journalist is in strijd met artikel 10 EVRM.

Artikel 10 EVRM. Klaagster is journalist en eindredacteur van een televisieprogramma met de focus op corruptie door hooggeplaatste aanklagers en politici in Oekraïne. Gedurende een strafrechtelijk onderzoek naar een ambtenaar, wordt toestemming verleend om de telefoongegevens van klagster op te vragen.

Klaagster doet een beroep op schending van artikel 10 EVRM, nu sprake is van een ongerechtvaardigde inbreuk op het recht van bescherming van haar journalistieke bronnen. Zij stelt zich tevens op het standpunt dat de autorisatie voor het verkrijgen van deze data disproportioneel is.

Het Hof stelt allereerst vast dat het opvragen van de telefoongegevens van klagster een inbreuk op het recht van artikel 10 EVRM vormt. Voorts oordeelt het hof dat de inbreuk een legitiem doel dient en bij de wet is voorzien. Het Hof is echter van oordeel dat de inbreuk in deze zaak niet noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het Hof overweegt daartoe dat de periode waarvoor in eerste instantie toestemming was gegeven erg lang was, te weten zestien maanden, en ook veel gegevens blootlegde die niet relevant waren voor het strafrechtelijk onderzoek. Daarnaast was het risico op schending van artikel 10 EVRM groter door de aard van het werk van klagster, namelijk het onderzoeken van spraakmakende corruptie. Ook bevatte de toestemming geen waarborgen en was aldus onevenredig om aan legitieme doelstellingen te voldoen. Ten slotte overweegt het Hof dat niet kan worden vastgesteld of de gegevens van klagster al dan niet bewaard zijn gebleven gedurende de periode zoals vermeld in de eerste beschikking.

Gelet op het voorgaande komt het Hof tot de conclusie dat de toestemming voor de gegevenstoegang die door de nationale rechters is verleend niet wordt gerechtvaardigd door een 'dwingende eis van algemeen belang' en daarom noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het Hof concludeert dan ook tot een schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 6 april 2021 - Handzhiyski t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1) – [10783/14](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0406JUD001078314

Vrijheid van meningsuiting ook van toepassing op beledigende of storende informatie

Artikel 10 EVRM. Klager, een lokale politicus, is veroordeeld voor het overschrijden van de grens van vrijheid van meningsuiting omdat het handelen als hooliganisme is gekwalificeerd. In Blageovgrad is een standbeeld van een vooraanstaand figuur (Dimitar Blagoev) rood en wit beschilderd om het op de kerstman te laten lijken. Klager heeft, bij het reeds geschilderde standbeeld, publiekelijk een rode kerstmuts op het hoofd geplaatst en een rode zak aan zijn voeten. Hij is in eerste aanleg en in hoger beroep veroordeeld wegens verstoring van de openbare orde. Klager stelt dat de nationale rechters geen rekening hebben gehouden met de specifieke politieke context waarin hij handelde en dat daarmee zijn recht op vrijheid van meningsuiting is geschonden.

Het EHRM stelt vast dat de handelingen van de klager gekarakteriseerd kunnen worden als hooliganisme maar dat, gezien de context van de handelingen, het duidelijk is dat het een protestactie betrof. Het EHRM begrijpt dat evenredige sancties nodig zijn om mensen te ontmoedigen historische monumenten te vernietigen of fysiek te beschadigen, en dat deze sancties 'noodzakelijk in een democratische samenleving' zijn. Niettemin merkt het hof op dat de klager noch gewelddadig heeft gehandeld noch het standbeeld heeft beschadigd en dat de opgelegde sanctie derhalve niet noodzakelijk was. Het EHRM stelt dat de handelingen van klager kunnen worden bestempeld als satirisch en als een politieke demonstratie en niet als enige vorm van minachting jegens de historische rol van Blagoev. Hoezeer ook sommige mensen mogelijk gekwetst waren door de handelingen van klager, herhaalt het EHRM dat de vrijheid van meningsuiting niet alleen van toepassing is op informatie of ideeën die als gunstig worden ontvangen, maar ook die kunnen beledigen of als storend worden ervaren. EHRM: schending artikel 10 EVRM.

- B Case Law, Strasbourg: Handzhiyski v Bulgaria: Conviction for placing Santa Claus accessories on statue in the context of nation-wide political protests violated Article 10 – Mike Dodd ([Inform](#))

EHRM – ARREST – 13 april 2021 - Ahmet Hüsrev Altan t. Turkije – persbericht – arrest (niveau 2) – [13252/17](#) - ECLI:CE:ECHR:2021:0413JUD001325217

Voorlopige hechtenis – Terrorisme – Journalistiek – Vrijheid van meningsuiting – Gefaalde coup in Turkije in 2016

Artikel 5, paragraaf 1, van het EVRM. Artikel 5, paragraaf 4, van het EVRM. Artikel 5, paragraaf 5, van het EVRM. Artikel 10 van het EVRM. Klager, een Turkse onderdaan, is een bekende journalist in Turkije. In een door hemzelf opgerichte krant (*Taraf*) publiceerde hij een artikel over een mogelijke militaire coup in Turkije. Er werd onderzoek naar hem gedaan wegens het falsificeren van bewijs en het openbaar maken van geheime documenten. In 2016 schreef hij een aantal zeer kritische artikelen over de Turkse overheid en de Turkse president. Na de poging in juli 2016 tot een militaire coup in Turkije, is klager in september 2016 aangehouden en in voorlopige hechtenis geplaatst. Uiteindelijk werd klager in februari 2018 veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf voor de poging de constitutionele orde omver te werpen, welke veroordeling door het Turkse Hof van Cassatie is vernietigd.

Klager heeft in januari 2017 een klacht ingediend bij het EVRM. Hij klaagde dat het bevelen en verlengen van zijn voorlopige hechtenis arbitrair is geweest en dat hij geen snelle juridische beoordeling kon krijgen over deze beslissingen omdat hij geen toegang had tot het zaaksdossier teneinde zijn verdediging effectief te kunnen voorbereiden. Hij stelt dat zijn recht op vrijheid van meningsuiting is geschonden door de voorlopige hechtenis, en dat zijn voorlopige hechtenis het resultaat was van zijn kritiek op de Turkse overheid en de Turkse president.

Het hof overweegt dat een schending van artikel 5, paragraaf 1, van het EVRM heeft plaatsgevonden. Het hof stelt dat de voorlopige hechtenis gebaseerd moet zijn op een redelijke verdenking. De drempel van die redelijke verdenking ligt lager verdenkingen van terroristische feiten. De kritiek van klager op de Turkse overheid en de Turkse president en zijn waarschuwing voor een mogelijke militaire coup zijn voor die redelijke verdenking echter onvoldoende, nu zijn kritiek en waarschuwing niet automatisch zijn betrokkenheid bij de coup indiceert. Daarnaast kon de voorlopige hechtenis ook nooit noodzakelijk zijn in het licht van het eerdere strafrechtelijk onderzoek naar klager. Ook zijn er geen aanwijzingen gevonden dat *Taraf* connecties had met terroristische organisaties. Het hof stelt dat daarom geen sprake was van een redelijke verdenking, reden waarom er al vanaf het begin geen juridische basis bestond voor het bevel voorlopige hechtenis.

Het hof overweegt dat een schending van artikel 5, paragraaf 4, van het EVRM heeft plaatsgevonden. Nationale gerechten hebben klager de toegang ontzegd tot zijn zaaksdossier. Daartegenover stond wel dat destijds sprake was van een urgent nationaal veiligheidsrisico. Het hof stelt dat, ondanks dat klager wel enige bewijsstukken onder ogen kreeg, klager geen

mogelijkheid had om effectief zijn verdediging te voeren. Het hof stelt wel dat de vertraging in de behandeling van zijn zaak acceptabel was en in die zin geen schending heeft opgeleverd.

Het hof overweegt dat een schending van artikel 5, paragraaf 5, van het EVRM heeft plaatsgevonden. Gelet op de geconstateerde schendingen, hadden de Turkse autoriteiten klager moeten compenseren. Dit is niet gebeurd.

Het hof overweegt dat een schending van artikel 10 van het EVRM heeft plaatsgevonden. Vrijheid van meningsuiting en pers zijn van essentieel belang in een democratische samenleving. Op basis van het journalistieke werk van klager is hij aangehouden. Het hof heeft hiervoor al gesteld dat hiervoor geen juridische basis aanwezig was, waardoor ook dit artikel is geschonden.

De Turkse rechter van het hof heeft een dissenting opinion geschreven.

 [How Many Times Can the ECtHR Turn its Head \(Verfassungsblog\)](#)

EHRM – ARREST – 27 april 2021 - Tokes t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [15976/16](#) - [50461/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2021:0427JUD001597616](#)

Schending artikel 10 EVRM - Inmenging in klagers recht op vrijheid van meningsuiting was niet noodzakelijk in een democratische samenleving.

Artikel 10 EVRM. Klager heeft de Roemeense nationaliteit, is woonachtig in Roemenië, behoort tot een Hongaarse minderheid in Roemenië en is lid van het Europees Parlement voor Hongarije. Klager werd door de Roemeense autoriteiten gesanctioneerd omdat hij vlaggen van minderheden (de vlag van Szeklerland en de vlag van het Partium-gebied) had uitgehangen aan het gebouw waar hij kantoor hield. Klager werd verzocht de vlaggen te verwijderen.

Klager ging in bezwaar en vervolgens in beroep tegen de sancties. Zijn bezwaar werd afgewezen en ook in hoger beroep werd klager niet in het gelijk gesteld. Het nationale gerecht oordeelde dat klager dergelijke vlaggen op zich mocht uithangen, maar dat dit wordt beschouwd als adverteren en daarvoor is een vergunning nodig, die hij niet had. De vlaggen werden dus als advertentiemateriaal aangemerkt door de nationale gerechten.

Klager klaagt bij het EHRM dat de sancties in strijd zijn met zijn recht op vrijheid van meningsuiting.

Het hof oordeelt dat de inmenging door de Roemeense autoriteiten een wettelijke basis kent en dat die nationale wet op zich een legitiem doel dient. Echter, deze wet, waarop de nationale autoriteiten hun sancties baseerde, zag op het tegengaan van onrechtmatige commerciële advertenties ter bescherming van de publieke veiligheid en ter bescherming van de rechten van anderen. De nationale gerechten hebben volgens het hof niet genoegzaam uitgelegd waarom het uithangen van deze vlaggen door klager moest worden aangemerkt als commercieel adverteren. Daarbij neemt het hof in aanmerking dat de nationale gerechten niet hebben vastgesteld of klager de vlaggen uithang in zijn hoedanigheid als Hongaars lid van het Europees Parlement, terwijl dit wel degelijk relevant is. De nationale gerechten hebben aldus ten onrechte de aard van de boodschap die klager wilde overbrengen met het uithangen van deze vlaggen, niet onderzocht. Bovendien, zo oordeelt het hof, is niet gebleken dat met het uithangen van deze vlaggen de publieke veiligheid in gevaar zou (kunnen) worden gebracht.

Concluderend stelt het hof dat de nationale gerechten niet voldoende relevante redenen hebben gegeven voor de inmenging in klagers recht op vrijheid van meningsuiting. De inmenging was niet noodzakelijk in een democratische samenleving en leidt tot een schending van artikel 10 EVRM.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 31 maart 2021 (publ. 16.4.21) - [ECLI:NL:RBAMS:2021:1576](#)

Samenvatting onder: [Wraking](#)

ROUTEKAART

Media – Aanbeveling van de Commissie over het waarborgen van de veiligheid van journalisten in de Europese Unie, Feedback mogelijk van 22 april 2021 - 20 mei 2021 ([EC](#))

CURSUS EN OPLEIDING

Online ERA Seminar on the Newest ECtHR Freedom of Expression Case-law ([ECHR blog](#))

EHRM factsheets

- [Hate speech](#) (februari 2020)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)

Wraking

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 31 maart 2021 (publ. 16.4.21) - [ECLI:NL:RBAMS:2021:1576](#)

Wrakingsverzoek van het Openbaar Ministerie, in Poolse overleveringsprocedures, gericht tegen een lid van de Internationale Rechtshulpkamer toegewezen. De vrees voor partijdigheid is gerechtvaardigd door de stelligheid van de uitingen en gebruikte bewoordingen in het publieke domein.

Deel II – Algemeen

- Nederlands kabinet publiceert Staat van de Europese Unie 2021 ([ECER](#))
- Digitaal platform voor de Conferentie van Europa gelanceerd ([ECER](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

[Introduction to the European Convention on Human Rights](#)”, a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	ASIEL & MIGRATIE	Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht
20 mei 2021	ASIEL & MIGRATIE	Webinar actualiteiten associatierecht EEG-Turkije
26 mei 2021	IE	Online conference on on EU Copyright Law: State of Play and Future Directions, Institute for Intellectual Property and Market Law (IFIM) at Stockholm University
27 en 28 mei 2021	GRONDRECHTEN	Online ERA Seminar on the Newest ECtHR Freedom of Expression Case-law
27 mei 2021 (Online)	GRONDRECHTEN	Conference ECHR - Beyond a Treaty , Universiteit Utrecht, 13.00-17.00 uur
8 juni 2021 (online)	GRONDRECHTEN	ESIL Webinar on ECHR and International Law
21-25 juni 2021 (online)	IE	Summer Course on European Intellectual Property Law Zie IPKat blog voor speciale korting
7 okt 2021	ASIEL & MIGRATIE	Webinar actualiteiten Hof jurisprudentie asiel, Stichting migratierecht, 14.00- 16.15 uur

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht , o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)

- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)
[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL rechter	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
22.4	C-636/19	CAK	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	ECLI:EU:C:2021:325		
29.4 15.4	C-665/20 PPU	X	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2020:6229	ECLI:EU:C:2021:303	ECLI:EU:C:2021:339	

Prejudiciële verwijzingen

De prejudiciële verwijzingen zijn terug te vinden op de [website van ECER](#) met een samenvatting van de verwijzing. De prejudiciële verwijzingen zijn nu ook te raadplegen via [curia](#), de website van het HvJ.

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	arrest conclusie einduitspraak
26.3.21	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2021:455	Btw			
23.3.21	CBB	ECLI:NL:CBB:2021:311	landbouw			
19.2.21	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2021:271	IE	C-112/21	Classic Coach Company	
4.2.21	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2021:800	Asiel & Migratie	C-69/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
29.1.21	Rb Den Haag, zittingsplaats Zwolle	ECLI:NL:RBDHA:2021:727	Asiel & Migratie	C-66/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
26.1.21	RB. Den Haag, zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2021:466	Asiel & Migratie	C-39/21 PPU en C-704/20 PPU	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
12.1.21	Rb Den Haag, zittingsplaats: Haarlem	ECLI:NL:RBDHA:2021:157	Asiel & Migratie	C-19/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	

23.12.20	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:20:3034</u>	Asiel & Migratie; vreemdelingenbewaring	<u>C-704/20 PPU en C-39/21 PPU</u>	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	<u>NJB 2021/220</u>
22.12.20	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:20:1034</u>	Landbouw	<u>C-36/21</u>	Sense Visuele Communicatie en Handel	
17.12.20	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2020:3216</u>	Sociale zekerheid	C-713/20	Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank	
7.12.20	Rb. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2020:6229</u>	Overlevering en uitlevering	C-665/20 PPU	X	arrest 29.4.21 conclusie 15.4.21
24.11.20	Rechtbank Den Haag, zittingspl. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBDHA:2020:11785</u> (was: <u>ECLI:NL:RBDHA:2020:11918</u>)	Asiel & Migratie	C-624/20	Staatssecretaris van veiligheid en justitie	
20.11.20	Rechtbank Den Haag, Zittingspl. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBDHA:2020:11785</u>	Burgerschap			
19.10.20	Rechtbank Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2020:10488</u>	Asiel&migratie	C-579/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
30.9.20	Rb. Noord-Holland	<u>ECLI:NL:RBNHO:2020:8185</u>	Luchtvaartclaim	C-512/20 (gevoegd met C-561/20)	Swiss international airlines	
10.9.20	Rb. Den Haag, zittingsplaats Utrecht	<u>ECLI:NL:RBDHA:2020:9077</u>	Asiel & Migratie	C-459/20	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
3.9.20	Rb. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2020:4328</u>	overlevering	C-412/20 PPU	Openbaar Ministerie	
2.9.20	Rb. Midden NL	<u>ECLI:NL:RBMNE:2020:3552</u>	IPR	C-498/20 <u>ECER</u>	BMA Nederland	
31-7-20	Rb AMS	<u>ECLI:NL:RBAMS:2020:3776</u>	Overlevering ; rechtsstaat Polen	C-354/20 en C-412/20-PPU - Openbaar Ministerie_	Openbaar Ministerie	Arrest 17.12.2020 conclusie 12.11.2020
25-6-20	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2020:1312</u>	SZ; Vo 883/2004	C-285/20	Raad van bestuur van het Uvw	

29-5-20 (publ. 8.6.20)	Rb Midden NL	ECLI:NL:RBMNE:2020:2028	AVG	C- 245/20		
29.5.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:954	Arbeidsrecht; overgang onderneming; insolventie			
20.5.20	Rb. Overijssel	ECLI:NLRBOVE:2020:1805	Arbeidsrecht; vakantie	C- 217/20	Staatssecretaris van Financiën	
17.4.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:753	Arbeidsrecht; overgang onderneming			
20.3.20	Rb. Rotterdam	ECLI:NLRBROT:2020:2382	Tabak	C- 160/20	Stichting Rookpreventie Jeugd e.a.	
6.3.20	Hoge Raad	ECLI:NLHR:2020:391	IE - Gemeenschapsmerk	C- 133/20	European Pallet Association	
4.3.20	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2020:1838	Visumcode			
24.1.20	Hoge Raad	ECLI:NLHR:2020:111	Douanerechten	C- 39/20	Jumbocarry Trading	conclusie 11.2.2021
16.12.19	Rb. Den Haag	ECLI:NLRBDHA:2019:13451	Asiel & migratie	C- 921/19	Staatssecretaris van justitie en veiligheid	conclusie 11.2.2021
13.12.19	HR	ECLI:NLHR:2019:1972	consumentenrecht	C- 922/19	Stichting Waternet	arrest 3.2.2021
8.11.19	HR	ECLI:NLHR:2019:1730	Consumenten; levering drinkwater			
25.9.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf	C- 719/19	Staatssecretaris van justitie	conclusie 10.2.2021
20.9.19	HR	ECLI:NLHR:2019:1400	IPR	C- 709/19	Vereniging van Effectenbezitters	Arrest 17.12.2020
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NLRBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding	C- 738/19	A.	Arrest 10.9.20 Geen conclusie
18.9.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:9966	Mededinging	C- 819/19	Stichting cartel compensation	Arrest 6 mei 2021
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbe- waring	C- 673/19	M.	arrest 24.2.2021 conclusie 20.10.20

22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat	C-636/19	CAK	conclusie 15.4.21
22.8.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:BAMS:2019:6316	EAB; OvJ	C-627/19 PPU	Openbaar Ministerie	arrest 12.12.19 Conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259	EAB; OvJ	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 13.2.20 Arrest 12.12.19 conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6882	EAB; OvJ	C-626/19 PPU Gevoe gd met C-566/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 28.1.20 Arrest 12.12.2019 conclusie 26.11.19
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	Einduitspraak 15.3.21 arrest 14.1.21 conclusie 2.7.20
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlij n	C-360/19	Crown van Gelder	arrest 8.10.20 conclusie 4.6.20
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiter	arrest 27.1.21 conclusie 25.11.20
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	Einduitspraak 18.12.20 arrest 8.10.20

19.4.19	Hoge Raad	NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	Einduitspraak 17.12.20 arrest 1.10.20 conclusie 27.2.20
2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	arrest 27.1.21
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	arrest 27.1.21
5.3.19	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:2097 – ECLI:NL:RBDHA:2019:2095	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister van buitenlandse zaken e.a.	arrest 24.11.20 conclusie 9.9.20
22.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.	Arrest 3.9.20 conclusie 2.4.2020
12.2.19	Hof	ECLI:NL:GHAMS:2019:1170 (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	Arrest 11.3.2020 Geen conclusie
8.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:152	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	einduitspraak 9.10.20 arrest 9.7.2020 Conclusie 4.3.2020
30.1.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:260	Omgevingsvergunning; LPG tankstation	C-120/19	X	conclusie 28.1.21
21.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2361	IPR			
21.12.18	Rb.Limburg	ECLI:NL:RBLIM:2018:12159	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	arrest 14.1.21 conclusie 2.7.20
19.12.18	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2018:11244	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19,	XN	Arrest

				C-22/19 en C-23/19		3.9.20 <u>Conclusie</u> 19.3.20
18.12.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:662</u>	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	<u>arrest</u> 22.1.2020
14.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2309</u>	btw	C-791/18	Stichting Schoonzicht	<u>Einduitspraak</u> 27.11.2020 <u>Arrest</u> 17.9.20 <u>Conclusie</u> 3.3.20
14.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2322</u> <u>ECLI:NL:HR:2018:2174</u> (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie vakvereniging NL	<u>arrest</u> 1.12.20 <u>conclusie</u> 30.4.20
29.11.18	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2018:8550</u>	consumenten	C-750/18	A B	<u>beschikking</u> 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2027</u>	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	<u>arrest</u> 17.9.20 <u>conclusie</u> 23.4.20
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	<u>ECLI:NL:GHAMS:2018:4063</u> (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2027</u>	Gemeenschapsm odelverordening	C-678/18	PG van de HR	<u>arrest</u> 21.11.19
20.9.18	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2018:2878</u>	SZ-vrachtwagenchauffeurs	C-610/18	AFMB	<u>Einduitspraak</u> 19.11.2020 <u>Arrest</u> 16.7.20 <u>Conclusie</u> 26.11.19
18.9.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:500</u>	biociden	C-592/18	Darie BV	<u>Einduitspraak</u> 17.11.20 <u>arrest</u> 19.12.19 <u>conclusie</u> 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2018:5389</u>	overlevering	C-492/18 PPU	TC	<u>arrest</u> 12.2.19

17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Einduitspraak 20.10.20 arrest 19.12.19 Conclusie 18.9.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:340	landbouw; tarieven NVWA	C-478/18	Gosschalk	Einduitspraak 20.10.20 arrest 19.12.19 Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewasbescher- mingsmiddelen	C-445/18	Vaselife	Einduitspraak 10.11.20 arrest 14.11.19 conclusie 27.6.19
21.6.18	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	Einduitspraak 12.12.19 arrest 13.6.19 geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737	Schengengrens- code	C-380/18	E.P.	Einduitspraak 2.9.2020 arrest 12.12.19 conclusie 11.7.19
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrens- code	C-381/18 en C-382/18	G.S. en V.G.	Einduitspraak 1739 2.9.20 arrest 12.12.19 Conclusie 11.7.19
5.6.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganis- atie en Beheers- groep Texel	einduitspraak 20.10.20 arrest 19.12.19 conclusie

						26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencode	C-341/18	J. e.a.	<u>Einduitspraak</u> 25.11.2020 <u>arrest</u> 5.2.20 <u>conclusie</u> 17.10.19
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	<u>Arrest</u> 11.3.20 <u>conclusie</u> 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	<u>Einduitspraak</u> 19.7.19 <u>arrest</u> 11.4.19
19.4.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	<u>beschikking</u> 5.7.18
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord-Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	<u>Arrest</u> 19.9.19 <u>conclusie</u> 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	<u>Einduitspraak</u> 8.11.19 <u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 26.3.19
28.3.18	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	<u>Arrest</u> 19.12.19 <u>Conclusie</u> 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	<u>Einduitspraak</u> 10.7.20 <u>Arrest</u> 11.3.20 <u>conclusie</u> 13.6.19
21.2.18	Rb. Noord-NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartclaim	C-163/18	Aegean airlines	<u>Arrest</u> 10.7.19

						<u>conclusie</u> 28.3.19
6.2.18	CBB	<u>ECLI:NL:CBB:2018:10</u>	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	<u>Einduitspraak</u> 12.5.20 <u>arrest</u> 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:126</u> <u>ECLI:NL:HR:2018:127</u>	SZ, vo.148/71	<u>C-95/18</u> en <u>C-96/18</u>	van den Berg & Giesen e.a.	<u>PG advies</u> <u>einduitspraak</u> <u>Arrest</u> 14.11.19 <u>conclusie</u> 19.9.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	<u>ECLI:NL:RBNNE:2018:1193</u>	strafrecht	C-97/18	ET	<u>arrest</u> 10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2018:347</u>	Migratie; privacy en persoonsgegevens	C-70/18	A.	<u>Einduitspraak</u> 29.4.20 <u>Arrest</u> 3.10.19 <u>Conclusie</u> 2.5.19
1.12.17	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2017:4338</u>	SZ	C-677/17	Çoban	<u>Einduitspraak</u> 19.12.19 <u>arrest</u> 15.5.19 <u>conclusie</u> 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:14187</u> <u>ECLI:NL:RBMNL:2017:5960</u> (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	<u>Einduitspraak</u> 14.1.2020 <u>Arrest</u> 29.7.19 <u>conclusie</u> 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:13124</u>	asiel;	C-635/17	E.	<u>arrest</u> 13.3.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:2820</u>	antidumping	C-644/17	Eurobolt	<u>Einduitspraak</u> 29.11.19 <u>Arrest</u> 3.7.19 <u>conclusie</u> 28.2.19

27.10.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2681	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	Einduitspraak 19.7.19 arrest 8.5.19 conclusie 10.1.19
12.10.17	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2017:4323	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	Beantwoording prejudiciële vragen van Hof Den Bosch NL:HR:2020:115 24.1.2020 Prejudiciële vragen aan de HR, 12 juli 2019 NL:GHSHE:2019:2385 arrest 2.5.19 conclusie 19.12.18
4.10.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2669	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	Einduitspraak 3.7.19 Beschikking 15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7037	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	arrest 22.12.17 conclusie 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7038	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	Einduitspraak 19.9.19 arrest 24.6.19 conclusie 27.11.18
27.9.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	arrest 2.4.19 conclusie 28.11.18
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	arrest 4.7.19 conclusie 28.2.19

22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	Einduitspraak 19.7.19 arrest 8.5.19 conclusie 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	Einduitspraak 16.7.19 arrest 14.3.19 conclusie 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	Einduitspraak 3.7.2020 NL:PHR:2020:214 6.3.20 arrest 6.2.2019 conclusie 18.10.2018
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsers	C-477/17	Balandin	arrest 24.1.2019
4.8.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinshereniging srichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	Einduitspraak 26.4.19 arrest 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmiddelenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	arrest 14.2.19 conclusie 4.10.18
21.6.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1609	Gezinshereniging ; termijn	C-380/17	K en B	Einduitspraak 27.12.18 arrest 7.11.18 conclusie 27.6.18
15.6.17	Rb Noord-Holland, zittingsplaats Haarlem	HAA 15/2526 (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision research Europe	arrest 13.9.2018 geen conclusie
8.6.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:4362	Karkassen	C-347/17	A ea.	Einduitspraak 27.8.20 Arrest

						12.9.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
24.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1370</u>	kentekenbewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:6697</u>	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3348</u>	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3355</u>	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
17.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1259</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:1260</u>	Milieu; habitatrichtlijn	<u>C-293/17</u> <u>C-294/17</u>	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	<u>Einduitspraak</u> 29.5.19 <u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:849</u>	SZ	C-272/17	Zyla	<u>Einduitspraak</u> 12.4.2019 <u>arrest</u> 23.1.2019 <u>conclusie</u> 11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:3625</u>	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	<u>beschikking</u> <u>2.7.18</u> <u>conclusie</u> 20.6.18
10.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1252</u>	asiel & migratie	C-257/17	C en A	<u>Einduitspraak</u> 26.4.19 <u>arrest</u> 7.11.2018 <u>conclusie</u> 27.6.18

20.4.17	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:4032	asiel	C-213/17	X	arrest 5.7.18 conclusie 13.6.18
19.4.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1098	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	Einduitspraak 12.2.20 Arrest 12.3.19 conclusie 12.7.18
29.3.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:858 ECLI:NL:RVS:2017:869	asiel	C-175/17 C-180/17	X	Einduitspraak 26.9.18 NL:RVS:2019:457 - NL:RVS:2019:505 Persbericht RvS 24.1.18 26.9.2018 arrest (C-175/17) arrest (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:346 (ingetrokken) ECLI:NL:HR:2017:342 (deels ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktiefonds Deka	Arrest 30.1.20 Conclusie 5.9.19 Beschikking 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:872	Asiel	C-48/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
23.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:873	Asiel	C-47/17	X	Einduitspraak 7.5.19 arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
20.12.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:440	Landbouw	C-667/16	Nooren	Einduitspraak CBb 5.3.19 arrest 6.6.18 conclusie

						21.2.18
9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	Beschikking 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 conclusie 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 conclusie 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	einduitspraak 29.6.2018 arrest 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	arrest 10.11.16 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5206	EAB	C-452/16 PPU	Poltorak	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5207	EAB	C-453/16 PPU	Özçelik	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1866	btw	C-463/16	Stadion Amsterdam	arrest 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1351	vennootschapsbe- lasting	C-398/16	X BV	einduitspraak 19.10.2018 arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1350	vennootschaps- belasting	C-399/16	X NV	einduitspraak 19.10.2018 arrest 22.2.2018

						<u>conclusie</u> 24.10.17
4.7.16	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2016:258</u>	landbouw	<u>C-383/16</u>	Vion livestock	<u>Einduitspraak</u> <u>NL:CBB:2018:647</u> <u>NL:CBB:2018:648.</u> <u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:6389</u>	asiel & migratie	<u>C-331/16</u> en <u>C-366/16</u>	K. ea.	<u>arrest</u> 2.5.18 <u>conclusie</u> 14.12.17
18.5.16	Rb Noord-Nederland	<u>ECLI:NL:RBNNE:2016:4032</u>	luchtvaartclaim	<u>C-302/16</u>	Krijgsman	<u>arrest</u> 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2016:1351</u>	Habitatrichtlijn	<u>C-281/16</u>	Vereniging Hoeksche waards Landschap	<u>arrest</u> 19.10.17 <u>conclusie</u> 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2016:3097</u>	landbouw	<u>C-227/16</u>	Arts	<u>arrest</u> 9.11.2017 <u>geen conclusie</u>
29.3.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:515</u>	asiel & migratie	<u>C-225/16</u>	Ouhrami	<u>arrest</u> 26.7.17 <u>conclusie</u> 18.5.17
9.3.16	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:2350</u>	IE	<u>C-163/16</u>	Louboutin	<u>Einduitspraak</u> 6.2.19 <u>arrest</u> 12.6.18 <u>conclusie</u> 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	<u>ECLI:NL:RBMNE:2016:954</u>	arbeid	<u>C-126/16</u>	FNV Smallsteps	<u>arrest</u> 22.6.2017 <u>conclusie</u> 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2016:133</u>	douane	<u>C-59/16</u>	The Shirtmakers	<u>Einduitspraak Hoge Raad</u> 15.9.2017 <u>arrest</u> 11.5.17 geen conclusie

NL zaken bij het EHRM

Jaarverslag 2020

- [Jaarverslag 2020 EHRM](#)
- Strasbourg Court Publishes the 2020 Annual Report ([ECHRblog](#))

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [Country factsheet Netherlands \(december 2020\)](#)
- [Press country profile Netherlands \(juli 2020\)](#)
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2018](#)

Cijfers

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Stichting Landgoed Steenberg e.a.	16.2.21	No violation	Court	2	19732/17	6 EVRM	Bestuursrecht	
Hasselbaink	9.2.21	Violation	Court	2	73329/16	5 EVRM	Strafrecht, voorlopige hechtenis	
Zohlandt	9.2.21	Violation	Court	2	69491/16	5 EVRM	Strafrecht, voorlopige hechtenis	
Maassen	9.2.21	Violation	Court	2	10982/15	5 EVRM	Strafrecht, voorlopige hechtenis	
Keskin	19.1.21	Violation	Chamber	2	2205/16	6 EVRM	Strafrecht	
Pomes	28.7.20	No violation	Chamber	2	25402/14	8 EVRM	Asiel en migratie	RvS 13.11.2013
S.A.	02.06.20	No violation	Chamber	3	49773/15	3 EVRM 13 EVRM	Asiel en migratie	
Azerkane	02.06.20	No violation	Chamber	3	3138/16	8 EVRM	Asiel en migratie	

A.S.N.	25.2.20	No violation	Chamber	3	68377/17	3 EVRM	Asiel en migratie	
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet- ontvankelijk)
Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten - Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	37617/10	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	14319/17	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	55385/14	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Hoeste	25.3.21	Strike-out	71507/16	6 EVRM	Advocaat bij politieverhoor	
George e.a.	25.3.21	Strike-out	63169/19 64133/19 7320/20	3 EVRM	Detentie- omstandighe den Sint Maarten	
M.T.	23.3.21	Inadmissible	46595/19	3 EVRM	Asiel & migratie; Dublin	
F.O. e.a. t. Italië en NL	15.10.20	Strike-out	48125/19	3 EVRM	Asiel & migratie	
Chaloub en Camara	15.10.20	Strike-out	7338/16	3 EVRM 8 EVRM	Asiel & migratie	
R.B. en N.R.	3.9.20	Strike-out	45067/18	2 EVRM	Geweld politie	
Z.N.	28.5.20	Strike-out	71676/14	3 EVRM	Asiel & migratie	
Z.H.	30.1.20	Strike-out	45582/18	3 EVRM	Asiel & migratie	-
El Khalloufi	26.11.19	Inadmissible	37164/17	6 EVRM	Blaastest; recht op advocaat	Rb Amsterdam; Gerechtshof Amsterdam; Hoge Raad (28.3.17)

Omar Mohamud	14.11.19	Strike-out	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel migratie &	-
Magassouba	24.10.19	Strike-out	<u>37153/17</u>	3 en 8 EVRM	Asiel migratie &	-
Ahmed Sheek	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel migratie &	-
T.E.	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel migratie &	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. e.a.	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi en Yaghubi	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani en Khawati	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J.	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B.	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslagen en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006

A.I.	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S.	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M.	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	<u>Raad van State</u> 2.9.2015
Herrie	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	<u>Rb Den Haag</u> <u>Hof Den Haag</u> <u>Hoge Raad</u>
Zaloilo	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	
M.A.	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdan	25.9.18	Strike-out	<u>6315/08</u> en <u>9597/12</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea	25.9.18	Strike-out	<u>62318/16</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu	25.9.18	Strike-out	<u>34414/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake en Camara	4.9.18	Strike-out	<u>63913/17</u>	3 EVRM	Asiel Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry	4.9.18	Strike-out	<u>66238/16</u>	3 EVRM	Asiel Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N.	10.7.18	Strike-out	<u>10944/13</u>	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu	10.7.18	Strike-out	<u>1704/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudings bevel Roemenië – Detentie, duur	-

Breijer	3.7.18	Inadmissible	41596/13	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheids getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré	3.7.18	Strike-out	14778/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. en M.M.	26.6.18	Inadmissible	43092/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo	12.6.18	Inadmissible	60035/12	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatige id - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour	5.6.18	Strike-out	45140/10	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah	5.6.18	Strike-out	61452/15	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Cerci	10.4.18	Strike-out	25392/14	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good	23.1.18	Inadmissible	50613/12	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi	16.1.18	Inadmissible	4965/10	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken					
Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Mude en Mohamed Hussein	31.3.21	47878/20	8 EVRM	Asiel & migratie; gezinshereniging	
Aboubaker	31.3.21	46534/14	3 EVRM; 5 EVRM	Asiel & migratie; detentie	
Larijsen e.a.	22.2.21	56896/17 e.a.	11 EVRM	Vrijheid van vereniging	
Azzaqui	12.2.21	8757/20	3 EVRM 8 EVRM	Asiel & Migratie	
Kamaliza	17.12.20	39513/20	8 EVRM	Asiel & Migratie	
Mahamud	2.12.20	64534/19	8 EVRM	Asiel & Migratie	
Asaad	16.10.20	31007/20	3 EVRM	Asiel & Migratie	

Italmoda Mariano Previti e.a.	13.10.20	<u>16395/18</u>	7 EVRM	Btw – Fraude – geen straf zonder wet	
W.R.	6.10.20	<u>989/18</u>	6 EVRM	Eerlijk proces; afwezigheid advocaat bij politieverhoor en onderzoek	
Jneid	29.9.20	<u>57264/18</u>	10 EVRM; 2 Vierde Protocol	Vrijheid van verplaatsing; meningsuiting, godsdienst; terrorismebestrijding; gebiedsverbod	
A.M.A.	3.9.20	<u>23048/19</u>	3 EVRM	Asiel & Migratie	
Van Slooten	31.8.20	<u>45644/18</u>	8 EVRM	Familie recht; ouderlijke macht	
Hoeste	27.8.20	<u>71507/16</u>	6 EVRM	Recht op eerlijk proces; advocaat bij politieverhoor	Strike out 23.3.21
Snijders	16.7.20	<u>56440/15</u>	6 EVRM	Recht op eerlijk proces	
John	19.5.20	<u>7320/20</u>	3 EVRM	Detentie	-
Kuyt	15.4.20	<u>19365/19</u>	6 EVRM	Procesrecht	
V.A. and Others v the Netherlands and Italy	16.1.20	<u>48062/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
F.O and Others v. the Netherlands and Italy Strike out 15.10.20 <u>48125/19</u>	16.1.20	<u>48125/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
M.T.	11.10.19	<u>46595/19</u>	3 EVRM	Asiel	
Koomen	17.9.19	<u>298/15</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam
R.B. en N.R. Strike out 3.9.20 <u>45067/18</u>	2.9.19	<u>45067/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam
M.Ö.	30.8.19	<u>45036/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag
Eikenaar	30.8.19	<u>52053/18</u>	2, 3 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag
Z.J.	12.7.19	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	

M.J.	12.7.19	<u>49259/18</u>	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. e.a.	25.6.19	<u>21325/19</u>	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingend etentie op Curacao – Uitzetting Venezuela	
Muse Shire e.a.	15.5.19	<u>9922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	<u>585/19</u>	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M	18.2.19	<u>33515/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V.	14.12.18	<u>2799/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstreking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Burando Holding B.V. v	14.12.18	<u>3124/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstreking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Port Invest B.V.	14.12.18	<u>3205/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstreking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Janssen de Jong Groep B.V. e.a.	13.12.18	<u>2800/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstreking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb
N.K. strike-out 6.6.19	26.10.18	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-
X	15.10.18	<u>72631/17</u>	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverz oek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen	3.9.18	<u>61591/16</u>	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. Strike-out 29.8.19	31.8.18	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018

Azerkane Arrest ; no violation 2.6.18	30.05.2018	<u>3138/16</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. e.a.	16.01.2018	<u>530/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah e.a. Strike-out 5.6.18	15.12.2017	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé	24.11.2017	<u>58342/15</u>	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenbergen e.a. <u>Arrest</u> 16.2.21	22.11.2017	<u>19732/17</u>	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. en T.K.M. Arrest 25.2.2020	22.11.2017	<u>68377/17</u>	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword	20.10.2017	<u>21464/15</u>	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/ Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake	20.10.2017	<u>2445/17</u>	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang - Herbeoordeling/ pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt <u>Arrest</u> 9.2.2021	29.08.2017	<u>69491/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigings grond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016
Hasselbaink <u>Arrest</u> 9.2.2021	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah Inadmissible 25.6.19	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam_31.03.2016
Nevé Inadmissible 25.6.19	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B.	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest –	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016

				Duur en rechtmatigheid	
T.E. Inadmissible 3.9.19	28.07.2016	<u>43462/16</u>	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleven	-
Keskin <u>arrest</u> : 19.1.2021	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes Arrest; violation 28.7.20	13.11.2014	<u>25402/14</u> <u>Arrest</u> <u>EHRM</u> <u>28.7.2020</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

An advisory opinion may only be requested in the context of a case pending before the domestic courts. The acceptance or refusal to examine the request is at the Court's discretion. A panel of five judges decides whether to accept the request, giving reasons for any refusal.

Advisory opinions, given by the Grand Chamber, give reasons and are not binding. Opinions are published and communicated to the requesting court or tribunal and to the relevant High Contracting Party. Judges are entitled to deliver a separate opinion. The panel and the Grand Chamber include *ex officio* the judge elected in respect of the High Contracting Party to which the requesting court or tribunal pertains.

The aim of Protocol No. 16 is to enhance interaction between the Court and national authorities and thereby reinforce the implementation of Convention rights and freedoms by requesting courts in their adjudication of pending cases.

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	Advisory opinion
19.11.2020	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021 <u>persbericht</u> (4.12.2020)
5.11.2020	Litouwen	Afzettingsprocedure parlamentslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht:</u> zaak wordt behandeld 28.1.21 <u>persbericht</u> (11.12.2020)
2.8.2019	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	29.5.2020 <u>Advisory opinion</u> <u>persbericht</u>
12.10.2018	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	10.4.2019 <u>Advisory opinion</u> <u>Persbericht</u> 26.6.2014 Menneson t. Frankrijk